T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNDE MESLEKİ BEKLENTİ: TRAKYA ÜNİVERSİTESİ MESLEK YÜKSEKOKULLARI ALAN ÇALIŞMASI

YAVUZ TARAN

TEZ DANIŞMANI
DOÇ.DR. MURAT ÇİFTÇİ

EDİRNE 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ ANABİLİM DALI

ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yavuz TARAN tarafından hazırlanan **Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinde Mesleki Beklenti: Trakya Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Alan Çalışması** Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca **12.06.2019** günü saat **16.00**'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *....Kabul Edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Doç.Dr. Murat ÇİFTÇİ	Kabul Edilmesine	
Prof.Dr. A. Kadir Yeşiloğlu	Kabul edilmesine	
Dr.Öğr.Üyesi Aytül GOLAÇ	Kabul edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C

YÜKSEKÖĞRETİM KURULU

ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞ FORMU

Referans No	10266794
Yazar Adı / Soyadı	YAVUZ TARAN
T.C.Kimlik No	27959100766
Telefon	5443491025
E-Posta	yavuztaran@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinde Mesleki Beklenti: Trakya Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Alan Çalışması
Tezin Tercümesi	Occupational Expectation in Vocational College Students: Case Study on Trakya University's Vocational Colleges
Konu	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri = Labour Economics and Industrial Relations
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2019
Sayfa	100
Tez Danışmanları	DOÇ. DR. MURAT ÇİFTÇİ
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	

09.07.2019

İmza: .....

Tezin Adı: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinde Mesleki Beklenti: Trakya Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Alan Çalışması

Hazırlayan: Yavuz TARAN

ÖZET

Mesleki eğitim son yıllarda hızla önem kazanmaktadır. Sanayi ötesi toplumlarda vasıf kazanmak, iş piyasasında emek arz etmek için ön koşullar arasındadır. Vasıf kazandırıcı mesleki eğitim faaliyetlerinde ise önlisans düzeyinde yükseköğretim, piyasaya dönük uygulayıcı pozisyonları için kritik öneme sahiptir. Yükseköğretim sisteminin, kamu otoritesi tarafından ülkenin şartlarına göre ihtiyaçlara cevap verecek yeterliliğe kavuşturulması gerekir. Şayet piyasadaki arz ve talep dengesi gözetilmeksizin planlama yapılırsa, yoğun işsizlik sorunlarıyla karşılaşılabilir. İşsizlik riskinin yüksek olduğu branşlarda gerçekleştirilen eğitime dahil olan öğrencilerde de mesleki beklenti düzeyleri genel olarak düşmektedir. Bu çalışmada da üç önlisans ana branşını oluşturan sosyal bilimler, teknik bilimler ve sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrenciler arasında mesleki beklenti düzeylerinde, sınıflarına ve meslek yüksekokullarına göre ayrışmanın varlığı sınanmıştır. Elde edilen bulgular, genel olarak ikinci sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerine göre mesleki beklentilerinde daha kötümser olduklarını desteklemektedir. Özellikle istihdam imkanlarının diğer alanlara göre daha fazla olduğu sağlık hizmetleri alanında bu kötümserliğin daha da artması ise dikkat çekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal politika, beşeri sermaye, yükseköğretim, meslek yüksekokulları, kamu eğitim hizmetleri.

Title of the thesis: Occupational Expectation in Vocational College Students: Case Study on Trakya University's Vocational Colleges

Prepared by: Yavuz TARAN

ABSTRACT

Vocational education is gaining importance rapidly in recent years. Gaining skills in transnational societies is a prerequisite for supplying labor in the labor market. In qualifying vocational education activities, higher education at the level of associate degree is critical for market oriented practitioner positions. The higher education system needs to be developed by the public authority to meet the needs of the country. If the planning is made without considering the supply and demand balance in the market, there may be severe unemployment problems. The level of professional expectation is generally reduced in the students who are included in the education in the branches where the risk of unemployment is high. In this study, the existence of segregation according to the classes and vocational schools of higher education among the students studying in the social sciences, technical sciences and health services vocational colleges which constitute the three main branches of education. The findings in general support that second grade students are more pessimistic in their professional expectations than first year students. It is noteworthy that this pessimism is further increased in the field of health services, where employment opportunities are more common than other areas.

Keywords: Social politics, human capital, higher education, vocational college, public education services.

ÖNSÖZ

Binlerce yıllık köklü geçmişe sahip Türk toplumu, sanayiötesi topluma geçme gayretlerinin yol açtığı yapısal sorunları yaşamaktadır. Vasıfın son derece önemli olduğu bir evreye geçilen günümüzde, yükseköğretim de çalışma hayatının belirleyicileri arasında yer almaktadır. Özellikle iş piyasasında ara eleman ihtiyacı sürekli artmaktadır. Ancak yükseköğretim sisteminde planlama aşamasında yaşanan aksaklıklar, kimi alanlarda yığılmalara yol açarken kimi alanlarda ise ihtiyacın artarak sürmesine yol açmaktadır. Bu durumsa alanlara göre eğitim sonrası istihdam olanaklarında farklılaşmayı beraberinde getirmektedir. Bu çalışmada da eğitim sonrasındaki istihdam olanaklarında farklılaşmanın yaşandığı üç ana meslek yüksekokulu alanına göre öğrencilerin gelecekte icra edecekleri mesleklerine yönelik tutumlarının analizine odaklanılmıştır.

Tez çalışmasının hazırlık aşaması oldukça uzun süreç almıştır. Tez çalışması sürecinde karşılaştığım en önemli zorluk, her üçü de farklı kampüslerde ve onlarca programda eğitimin yapıldığı üç farklı meslek yüksekokulunda yürüttüğüm alan çalışması ve bu çalışma sonrasında anketleri excele tek tek girmem olmuştur. Sadece anketleri excele girişim geceli gündüzlü iki ayı aşkın süremi aldı. Bu süreçte ailemi, dostlarımı oldukça ihmal ettim. Teorik kısmı hazırlamam da aralıklarla olmak üzere neredeyse bir yıllık bir süreyi aldı. Teorik kısımda karşılaştığım en büyük sıkıntım da İngilizce'ye hakim olamayışımdan kaynaklandı. Bu sebeple uluslararası literatürden yararlanmada son derece zorlandım. Elimden geldiğince yetkin bir çalışmaya imza atmaya gayret ettim.

Tez çalışmamın konu başlıklarını oluşturmamda, yazdıklarımı okuyup eksik gördüğü yerlerde dikkatini çeken noktaları vugulamada ve anket girişlerimi yapmam sonrasında istatistik analizleri birlikte gerçekleştirmemizde danışman hocam Doç. Dr. Murat ÇİFTÇİ'nin katkısı olmasa bu süreci tamamlama imkanım muhtemelen olmayacaktı. Bu zorlu süreçte sürekli yanımda olan danışman hocama teşekkürlerimi sunmadan geçemem. Ayrıca Trakya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO öğretim görevlilerinden Hüseyin Ali YÜZER hocam da çalışmamı tez yazım klavuzuna uygun şekilde oluşturmamda yapıcı eleştirileri ve yönlendirmeleriyle büyük katkı sağlamıştır.

Kendisine de ayrıca teşekkür etmeyi borç bilirim. Elbette çalışmamın her kelimesi tarafıma ait olup, tüm etik ilkelere uygun şekilde hazırladığımı da beyan ederim.

Çalışmamı da, bu zorlu süreçte kendilerine ayırdığım zamandan fazlasıyla fedakarlık eden canım ailemin fertleri çok kıymetli babam Yücel TARAN'a, fedakar annem Hatice TARAN'a, sevgili eşim Dilek TARAN'a, oğlum Muhammed Furkan TARAN'a ve biricik kızım Hatice Azra TARAN'a ithaf ediyorum.

Yavuz TARAN

Edirne – 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET i
ABSTRACT ii
ÖNSÖZ iii
İÇİNDEKİLER v
TABLOLAR LİSTESİ viii
KISALTMALAR x
GİRİŞ 1
BİRİNCİ BÖLÜM 3
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE 3
1.1. Eğitimle İlgili Kavramlar 3
1.1.1. Eğitim Kavramı 3
1.1.2. Mesleki Eğitim Kavramı 6
1.1.3. Yükseköğretim Kavramı 7
1.2. Meslek İle İlişkili Kavramlar 10
1.2.1. Meslek Kavramı 10
1.2.2. Geleneksel Meslekler Kavramı 12
1.2.3. Modern Meslekler 14
1.2.4. Meslek ve Tabakalaşma 17
1.3. Yükseköğretim Düzeyleri 19
1.3.1. Önlisans Düzeyinde Yükseköğretim 19
1.3.2. Lisans Düzeyinde Yükseköğretim 20
1.4. Mesleki Yükseköğretim Alanları 21
1.4.1. Sosyal Bilimler Meslek Alanı 21
1.4.2. Teknik Bilimler Meslek Alanı 21
1.4.3. Sağlık Bilimleri Meslek Alanı 23
İKİNCİ BÖLÜM 25
2. MESLEK KAZANDIRMA VE EĞİTİM 25
2.1. Geleneksel Toplumlarda Meslekler ve Eğitim 25
2.1.1. İlkçağ Uygarlıklarında Meslekler ve Eğitim 26
2.1.2. Ortaçağ Batı Dünyasında Meslekler ve Eğitim 28

2.1.3. Türk – İslam Dünyasında Meslekler ve Eğitim 31

2.2. Modern Toplumlarda Meslekler ve Eğitim 37

2.2.1. Batı Dünyasında Meslekler ve Eğitim..... 39

2.2.2. Doğu Dünyasında Meslekler ve Eğitim..... 41

2.3. Türkiye'de Meslekler ve Eğitim..... 43

2.3.1. İlk ve Ortaöğretim Düzeyinde Mesleki Eğitim 43

2.3.2. Yükseköğretim Düzeyinde Mesleki Eğitim 47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 50

3. TRAKYA ÜNİVERSİTESİ MESLEK YÜKSEK OKULLARI ALAN ÇALIŞMASI ANALİZİ..... 50

3.1. Metodoloji 50

3.1.1. Araştırmanın Amacı..... 50

3.1.2. Araştırmanın Evreni..... 50

3.1.3. Araştırmanın Kısıtları..... 51

3.1.4. Araştırmanın Yöntemi 51

3.2. Betimleyici İstatistiklere İlişkin Bulgular 52

3.3. Sınıflara Göre Mesleki Beklentide Ayrışma Bulguları..... 54

3.3.1. Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda Sınıflara Göre Mesleki Beklentide Ayrışma Bulguları 54

3.3.2. Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulunda Sınıflara Göre Mesleki Beklentide Ayrışma Bulguları 58

3.3.3. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda Sınıflara Göre Mesleki Beklentide Ayrışma Bulguları 62

3.3.4. Meslek Yüksekokulları Bütününde Sınıflara Göre Mesleki Beklentide Ayrışma Bulguları..... 66

3.4. Meslek Yüksekokullarına Göre Mesleki Beklentilerde Ayrışma Bulguları 70

3.4.1. Birinci Sınıf Öğrencilerinde Mesleki Beklentilerde Öğrenim Görülen Meslek Yüksekokullarına Göre Ayrışma Bulguları..... 70

3.4.2. İkinci Sınıf Öğrencilerinde Mesleki Beklentilerde Öğrenim Görülen Meslek Yüksekokullarına Göre Ayrışma Bulguları..... 73

3.4.3. Mesleki Beklentilerde Öğrenim Görülen Meslek Yüksekokullarına Göre Ayrışma Bulguları..... 76

SONUÇ..... 79

KAYNAKLAR **83**
EKLER **91**
Ek 1. Etik Kurul Başvuru Dilekçeleri **91**
Ek 2. Etik Kurul Onay Yazısı **95**
Ek 3. Anket Formu **98**

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Yıllara Göre Üniversiteye Giriş Sınavına Toplam Başvuru ve Yerleşen Adayların Sayısı 48
Tablo 2. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda Sınıflara Göre Ortalama ver Standart Sapma Değerleri 53
Tablo 2 devam. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda Sınıflara Göre Ortalama ver Standart Sapma Değerleri 54
Tablo 3. TÜ Sosyal Bilimler MYO'nda Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi 55
Tablo 3 devam. TÜ Sosyal Bilimler MYO'nda Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi 56
Tablo 4. TÜ Sosyal Bilimler MYO Öğrencilerinde Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda Sınıflar Arasındaki Ayrışma Durumu 57
Tablo 5. TÜ Teknik Bilimler MYO'nda Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi 58
Tablo 5 devam. TÜ Teknik Bilimler MYO'nda Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi 59
Tablo 6. TÜ Teknik Bilimler MYO Öğrencilerinde Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda Sınıflar Arasındaki Ayrışma Durumu 61
Tablo 7. TÜ Sağlık Hizmetleri MYO'nda Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi 62
Tablo 7 devam. TÜ Sağlık Hizmetleri MYO'nda Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi 63
Tablo 8. TÜ Sağlık Bilimleri MYO Öğrencilerinde Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda Sınıflar Arasındaki Ayrışma Durumu 65
Tablo 9. TÜ MYO Bütününde Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi 66
Tablo 9. devam: TÜ MYO Bütününde Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi 67
Tablo 10. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda Sınıflar Arasındaki Ayrışma Durumu 69
Tablo 11. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda MYO'ların Birinci Sınıflarında Öğrenim Gören Öğrenciler Arasındaki Ayrışma Durumu 70
Tablo 11 devam. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda MYO'ların Birinci Sınıflarında Öğrenim Gören Öğrenciler Arasındaki Ayrışma Durumu 71
Tablo 12. LSD Testi – Birinci Sınıf Öğrencileri Arasında Çoklu Karşılaştırma 72

Tablo 13. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda MYO'ların İkinci Sınıflarında Öğrenim Gören Öğrenciler Arasındaki Ayrışma Durumu..... 73
Tablo 14. LSD Testi - İkinci Sınıflar Arasında Çoklu Karşılaştırma..... 75
Tablo 15. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda MYO'larda Öğrenim Gören Öğrenciler Arasındaki Ayrışma Durumu.. 76
Tablo 15 devam. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda MYO'larda Öğrenim Gören Öğrenciler Arasındaki Ayrışma Durumu.. 76
Tablo 16. LSD Testi – Tüm MYO Öğrencileri Arasında Çoklu Karşılaştırma 78

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ARGE	: Araştırma ve geliştirme faaliyetleri
A.Ü.	: Ankara Üniversitesi
Bkz.	: Bakınız
Çev.	: Çeviren
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
Edt.	: Editör
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İKO	: İşgücüne katılım oranı
İŞ-KUR	: Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsleri
KTÜ	: Karadeniz Teknik Üniversitesi
M.Ö.	: Milattan önce
M.S.	: Milattan sonra
md.	: Madde
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MYO	: Meslek yüksekokulu
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

s.	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SBF	: Siyasal Bilimler Fakültesi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
Vd	: Ve diğerleri
Vol.	: Volume
YAYKUR	: Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu
%	: Yüzde

GİRİŞ

Türk yükseköğretim sisteminde son yıllarda ciddi değişimler yaşanmıştır. Özellikle öğrenci kontenjanları yüksek düzeyde arttırılmış olup başta sosyal bilimler alanında olmak üzere bazı branşlarda öğrenci ve mezun yığılması yaşanmaya başlamıştır. Daha çok lisans düzeyinde görülen bu dengesiz büyüme lisans düzeyindeki kadar olmasa da ara eleman ihtiyacının karşılandığı meslek yüksekokullarında da benzerlik göstermektedir. Özellikle sosyal bilimler alanında mezun ve öğrenci sayısında belirgin bir yığılma mevcuttur. Son yıllarda vakıf üniversitelerinin Türk yükseköğretim sisteminde ağırlığında yaşanan artış, teknik ve sağlık bilimleri alanında da belirgin yığılmaları desteklemektedir. Özellikle istihdam olanağı yüksek olan branşlarda kısa vadede yaşanan kontenjan artışları, istihdam olanaklarını aşan arzı da beraberinde getirmektedir. Yükseköğretim aşamasında önlisans düzeyinde eğitim almada da diğer aşamalarda olduğu gibi mezuniyet sonrası istihdam olanakları belirleyici olmaktadır. Bu durum aynı zamanda eğitim hayatına başlangıç ve bitiş evrelerinde öğrencilerin mesleki tutumlarında da değişimlere yol açabilmektedir. Bu çalışmanın amacı da ön lisans eğitiminde üç ana branşa göre öğrenim gören öğrencilerin ilk eğitim hayatına başladıkları birinci sınıfın ilk dönemindeki ve mezuniyete en yakın zamanı oluşturan ikinci sınıfın ikinci dönemindeki mesleki tutumları arasında ayrışmanın analizidir.

Çalışma amacına uygun olarak üç ana bölümde yapılandırılmıştır. İlk iki bölüm tez çalışmasının teorik kısmını oluşturmakta olup üçüncü ve son bölümdeyse Trakya Üniversitesi'nde gerçekleştirilen alan çalışmasının analiz sonuçlarının raporlandırılması gerçekleştirilmiştir. Buna göre bölümler şu şekilde oluşturulmuştur:

- "Kavramsal çerçeve" başlığını taşıyan ilk ana bölüm kendi içerisinde dört kısma ayrılmıştır. İlk kısımda eğitimler ilgili temel kavramlar kapsamında eğitim, temel eğitim, mesleki eğitim ve yükseköğretim kavramlarının aktarımı gerçekleştirilmiştir. İkinci kısımda meslekle ilişkili temel kavramlar kapsamında meslek kavramı, geleneksel meslekler kavramı, modern meslekler kavramı ile mesleklerle sosyal tabakalaşma ve sosyal

statü arasındaki ilişkinin aktarımı gerçekleştirilmiştir. Üçüncü kısımda yükseköğretim düzeyi ile ilgili iki ana grubu oluşturan lisans ve önlisans düzeyindeki yükseköğretim aşamalarının aktarımı gerçekleştirilmiştir. Dördüncü ve son kısımdaysa mesleki yükseköğretim alanları kapsamında sosyal, teknik ve sağlık bilimleri meslek alanı üzerinde durulmuştur.

- "Meslek kazandırma ve eğitim" başlığını taşıyan ikinci bölüm kendi içerisinde iki ana kısma ayrılarak yapılandırılmıştır. İlk kısmında batı dünyasında meslekler ve eğitim aktarılmış, ikinci kısımdaysa doğu dünyasında meslekler ve eğitimin yapısal özellikleri incelenerek sunulmuştur.
- "Trakya Üniversitesi Meslek Yüksek Okulları Alan Çalışması Analizi" başlıklı üçüncü ve son bölümse kendi içerisinde dört kısma ayrılmaktadır. İlk kısımda araştırmanın amacı, evreni, kısıtları ve yöntemi metodoloji başlığı altında aktarılmıştır. İkinci kısımda anket çalışmasının betimleyici bulgularının sunumu gerçekleştirilmiştir. Üçüncü kısımda birinci ve ikinci sınıflar arasında mesleki beklentide ayrışmaya ilişkin meslek yüksekokullarına göre elde edilen bulguların raporlaması gerçekleştirilmiştir. Dördüncü ve son kısımdaysa sınıflara ve genel toplamlara göre bu defa meslek yüksekokulları arasındaki ayrışmalara ilişkin analiz bulguları raporlanarak sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Eğitimle İlgili Kavramlar

1.1.1. Eğitim Kavramı

Eğitim, bireyin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli şartları oluşturma sürecidir. Bu şartlar; bilgi, beceri, tecrübe, yetenek, tutum ve davranışlardır. İnsan dışındaki canlılarda bu gelişim, iç güdüler ve deneme yanılma yolu ile gelişirken, insan doğumuyla birlikte önce anneden, aileden, sonrasında yakın çevresinden, toplumun diğer kademelerinden ve en nihayetinde eğitim öğretim kurumlarından faydalanarak eğitim sürecini geliştirir. Eğitim öğretim süreci bilimsel bir alandır. Eğitim öğretim verilecek bireyin kapasitesi, algılama durumuna göre eğitim sisteminin metotları değişkenlik gösterir. Temel eğitim öğretim sürecindeki bu metodoloji bilimsel temeller üzerinde gerçekleşir. Toplumsal yaşamın olduğu her alanda bireyler arasında devamlı bir iletişim, etkileşim ve bilgi alış verişi bulunmaktadır. Bu döngünün sistematik bir yapıda uygulandığı alanlar eğitim konusunun içinde gerçekleşmiştir. Kurumsal olarak gerçekleştirilen eğitim sistematiği diğer tüm toplumsal kurumlarda olduğu gibi toplumun ihtiyaç ve taleplerini karşılayabildikleri sürece varlıklarını sürdürebilmişlerdir. Toplumun ihtiyaç ve taleplerini karşılayamadıkları anda ya talepler doğrultusunda değişikliğe uğramakta veyahut toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yerlerini başka kurumlara devretmektedirler (Çağlayan 1997: 44-48).

Eğitim ile ilgili farklı bir çok tanım mevcuttur. Eğitim konusu içinde okulun önemli rol oynadığı, toplumun sosyal yapısını, kültür ve değerlerini yeni nesillere aktarılma sürecinde en önemli etkenin okul olduğu ve eğitim sürecinin bir okul olmadan devam ettirilemeyeceği savunulmaktadır. Kişisel gelişimin ve bununla birlikte toplumsal yapıya uyumun önemli olduğu görüşünü savunanlar açısındansa eğitim, bireyin bütün kabiliyetlerini ortaya çıkarmasına imkan sunan, bireyin kendini gerçekleştirmesine olanak sağlayan bir sistemdir (Cevizci, 1999: 248).

Eğitim konusunda yapılan tanımlamalar, kişilere, dönem ve süreçlere, coğrafyaya, felsefi ve siyasi görüşlere göre farklılık göstermektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen ilk tanımlamalarda önceleri bilinç ve akıl gibi psikolojik bakış hakimken, sonraki süreçte sosyolojik boyut ön plana çıkmıştır (İnal, 2004: 35).

Düşünürlerin eğitim kavramına yönelik yaptıkları tanımlamalar şu şekilde sıralanabilir:

- Eflatun'a göre eğitim, bireyi olgunlaştırma sürecidir.
- Aristo'ya göre eğitim, bireyin ahlaki yönünü geliştirme sürecidir.
- Stain'e göre eğitim, bireyin doğuştan gelen yeteneklerini geliştirme sürecidir.
- E. Durkheim'e göre eğitim, neslin sosyalleştirilmesidir.
- J.J. Rousseau'a göre eğitim, çocuk ve gençleri yetiştirerek insan yapma sürecidir.
- Çiçero'ya göre eğitim, çocuktan adam yapma sanatıdır.

Platon'a göre eğitim, fiziki ve ruhi açıdan kabiliyetli olunan alanda mükemmeliyete ulaşma sürecidir. Platon ayrıca eğitime eleştirel açıdan bakarak bireyin eğitim ile sosyal yaşamdan uzaklaştığını savunurken söz konusu uzaklaşmayı da mağara benzetimesiyle açıklamaya çalışmıştır. Buna göre bireyler mağarada zincirlenmiş tutsak bir şekilde yaşamaktadır ve mağarada bir ateş yandığında içeriyi aydınlatmakla birlikte mağaranın dışında kalan her şeyin sadece gölgesi görülebilmektedir. Bu hikayedeki gölgelerinse kişinin kendisinin dış dünyadan soyutlanıp hiçbir şeyi sorgulamadan her şeyi kabullendiği gerçek dünya olduğu ifade edilmektedir. Bundan dolayı Platon, görünen gölgelerin aslının ne olduğunun anlaşılması için gereken süreci eğitim olarak ifade etmiştir (Hesapçıoğlu, 2008: 96-97). Bir diğer düşünür John Stuart Mill'e göreyse eğitim, kişiliği mükemmel seviyeye çıkarma amacı ile bireyin kendi yaptıklarıyla başkalarının bireye yaptıklarının toplamından oluşan ve kuşaktan kuşağa gelişim seviyesini arttırarak yükselten bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Skorupski, 2007: 89). Farabi'ye göre eğitim ise,

fiziksel olarak yetkin, üstün kavrayış düzeyinde, etkili konuşabilen, dünyevi zevklerde aşırıya gitmeyen adil vatandaş yetiştirme sürecidir (Bilhan, 1991: 53-54).

Eğitim kavramı konusunda felsefi yaklaşımlar incelendiğinde, idealist felsefe açısından eğitim, bireyin bilerek ve isteyerek Allah'a ulaşma çabasını ifade etmektedir. Realizm açısından bakıldığında ise eğitim, nesilden nesile kültürel mirasın aktarılma sürecidir. Amerikalı düşünür William James tarafından geliştirilen pragmatik düşünceye göreyse eğitim, bireyi hayatı inşa yolu ile daha iyi hale getirme sürecidir. Marksist düşünce açısındansa eğitim, kişinin kapsamlı bir eğitim ile doğaya hükmederek, onu değiştirebilecek ve kontrol altında tutabilecek şekilde yetiştirilme sürecidir. Son olarak natüralizme göre ise eğitim, bireyin olağan olgunlaşma sürecini sürdürmesidir (Sönmez, 1991:41-42).

Eğitim kavramı sosyolojik ve psikolojik çerçevede iki farklı yaklaşım ile ele alındığında; sosyolojik açıdan eğitim tecrübe sahibi yetişkinler tarafından yaşça daha küçük olan çocuk ve gençleri geliştirme sürecidir. Bu faaliyet, geçmiş nesillerden gelen tecrübenin yeni nesillere aktarılmasıyla gerçekleşir. İçinde bulundukları toplumun sosyolojik yapısına daha iyi uyum sağlama adına geleneklerin aktarılma süreci olarak da tanımlanmaktadır (Erkal, 2016: 133). Psikolojik açıdan eğitim ise, bireylerdeki yetenek ve kabiliyetleri en iyi seviyeye taşımak ve bu gelişim sayesinde bireyin gelecek adına daha başarılı olmasını sağlama sürecidir (Ergun, 1987, s.15).

Eğitim formel ve enformel şekilde iki temel türe ayırabilir. Formel eğitimin kuralları, hedef ve gayeleri önceden tespit edilerek, programlı ve düzenli bir şekilde sürdürülen eğitim yapısı görülür. Formal eğitime eğitimin kurumsallaşmış hali de denilebilir. Enformel eğitim ise bireyin sosyal yapı içerisinde, arkadaşlarından, ailesinden ve çevresinden bir hedef doğrultusunda olmayan, bir plan dahilinde yapılmayan toplum içerisinde kendiliğinden gerçekleşen eğitimdir. Formel eğitim profesyonel kişiler tarafından örgün eğitim ve yaygın eğitim şeklinde verilmektedir (Türkmen, 2010: 47-50).

1.1.2. Mesleki Eğitim Kavramı

Meslek kavramını, gerekli eğitim ve deneyimler ile elde edilen sistematik bilgi ve tecrübelere dayanan yetilerin, maddi bir bedel karşılığında kişinin geçimini sağlayarak insanlara faydalı mal ve hizmet üretmek için yapılan iş olarak tanımlamak mümkündür. Bireye iş hayatında mesleğini icra edebilmesi, mesleği ile ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmesi için verilen eğitime ise mesleki eğitim denilmektedir (Alkan vd. 1996: 6).

Mesleki eğitimin temel amacı kişiye seçeceği meslek ile ilgili temel bilgi ve becerileri kazandırarak, güncel teknolojik gelişimler çerçevesinde bireyi işgücü piyasasına hazır hale getirmektir. Bu kapsamda iş hayatına ilişkin işgücü yetiştirmek mesleki eğitimin temel amacı olduğundan, bu eğitim, eğitim sistematiği içinde ekonomik boyutla da ilişkilidir (Sezgin, 2006:3).

Mesleki eğitim bugün gerek bireysel gerek sosyal yaşam için önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde sanayileşme ile birlikte endüstriyel üretim koşullarının sürekli gelişim göstermesi ve farklılaşmasıyla, mesleki eğitim de farklı düzeylerde güncel koşullar çerçevesinde zaman içerisinde kendini yenilemektedir.

Meslek kavramının akademik bir konu olarak incelenmesi ile birlikte meslek sahibi olmanın ancak iyi bir eğitim ve öğretim alarak oluşacağı görülmüştür. Sosyal yapının her alanında gereksinim duyulan meslek ve zanaatlar için kaliteli teknik personelin oluşturulabilmesi, ancak mesleki eğitim ile olabilmektedir. Böylelikle toplumsal hedeflerin ve iş hayatının talepleri çerçevesinde kişilere talep edilen mesleğin gerektirdiği donanım, tecrübe, bilgi ve beceriler kazandırılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında mesleki eğitimin birey ve toplum için ne derecede önemli olduğu görülmektedir (Kazu ve Demirli, 2002: 155-156).

Kişiyi gerek toplumun gerekse iş hayatının gereksinimlerini karşılayacak şekilde donanımlı hale getirmek, mesleki eğitim veren kurumların ana gayesidir. Kişiyi iş hayatına hazırlayan mesleki eğitimin getirisi, eğitim kurumları, sanayi ve bireylerin işbirliği içinde etkin bir şekilde yürütülmesi ile gerçekleşir. Ülkelerin

kalkınma ve gelişiminin temelinde var olan sanayi ve endüstri atılımları, ancak bilgi ve beceriye sahip iyi yetişmiş, eğitimli insan gücü ile elde edilebilmektedir. İktisadi başarının temelini iyi bir mesleki eğitim alan kalifiye insan gücü oluşturmaktadır. Bu açıdan günümüz toplumlarının ana hedeflerinden birisi de kaliteli, bilgili, becerikli ve nitelik sahibi iş gücü oluşturmaktır (Yapıcı, 2006: 28).

Günümüzde gelişen teknoloji ile birlikte meslek kollarındaki değişim ve artış, gelişimin dışında kalmamak adına mesleki eğitimin ehemmiyetini arttırmıştır. Mesleki ve teknik eğitim kurumları bireyleri bu değişime ayak uydurabilmeleri açısından önemli yer tutmuştur. Bilgi ve teknolojinin bu denli artması, daha fazla bilginin edinilmesinin yerine, bilginin üretimin ve fonksiyonel bilgi öğreniminin önemini ortaya çıkarmıştır. Yaşanan bu gelişim sürecinde bazı meslek türleri işlevselliğini yitirmiş, yerine yeni meslek türleri oluşmuştur. Bu süreçte asıl olan, kişilerin artan bilgi ve deneyimleri ile birlikte iş hayatında yaşanan değişimlere uyum sağlamalarını sağlayacak yeterli bilgi ve beceriyi edinebilecekleri eğitimin sağlanmasıdır (Şimşek, 1998: 35).

Günümüzde mesleki eğitim üç temel modele dayalı olarak uygulanmaktadır: Öğrencinin tam zamanlı olarak okulda eğitim gördüğü okul merkezli model bunlardan ilkidir. Okul merkezli eğitimin aksine öğrenci eğitiminin tamamının işletmede gerçekleştirildiği ikinci modelse işletme merkezli modeldir. Son modelse okul ve işletmenin işbirliğine dayalı olan sistemde öğrenci eğitimin bir bölümünü okulunda bir bölümünü ise işletmede gördüğü modelse dual sistem olarak isimlendirilmektedir. Bu açıdan bakıldığında; günümüzdeki teknolojik değişim ve uluslararası düzeydeki endüstriyel değişimin temelinde mesleki teknik eğitimin önemi her geçen gün artmaktadır (Yıldırım ve Çarıkçı, 2017:404-405).

1.1.3. Yükseköğretim Kavramı

Çoğu zaman yükseköğretim ve üniversite kavramları eşanlamlı olarak kullanılmaktadır. Her iki kavramın temel hedef ve yapıları benzer olsa da, aslında yükseköğretim kavramının üniversite de dahil olmak üzere tüm akademik bölümleri kapsadığı söylenebilir (Kısakürek, 1976: 6). Tüm yükseköğretim bölümleri arasında

üniversiteleri diğerlerinden ayıran temel fonksiyonsa araştırma yönüne verilen önemdir (Üstünel, 1965: 6). Diğer taraftan akademi ve yüksekokulların işlevselliğine bakıldığında, bu kurumların belirli bir mesleğe yönelik öğrenci yetiştirme amaçlarının olduğu ve üniversitelerden farklı olarak bu konuda ayrıldıkları görülmektedir (Velidedeoğlu, 1967: 25).

Ana fonksiyonları bilimsel veri üretmek ve yetişmiş insan gücü oluşturmak olan yükseköğretim kurumları, önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki yüksekokul, fakülte ve enstitü gibi her seviyede eğitimi içinde barındıran öğretim kurumlarıdır. Bahsi geçen yükseköğretim kurumlarının hepsinin temelinde ve tüm bu kurumları kapsayan aşamaların tamamıysa üniversite olarak adlandırılmaktadır. Önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora kademelerinin her birisi üniversiteye bağlı olarak kurulup çalışmalarını sürdürmektedir. Bundan dolayıdır ki yükseköğretim ile üniversite kavramları bütünleşmiştir. Üniversite sözcüğü köken olarak latince karşılığı loncayı ifade eden "üniversitas"tan gelmektedir. "Üniversitas" sözcüğünün anlamıysa "bir amacı gerçekleştirmek üzere ortak çıkarlarda buluşan bağımsız tüzel kişilik" (Gürüz, 2001: 4) olup, bu anlamın da ötesinde "üniversal" yani evrensel gerçeklik anlamını da taşımaktadır (Kılıç, 1999: 291).

Avrupa'da üniversite sistematiğinin ortaya çıkışı şehirleşme süreciyle bağlantılı bir şekilde gelişmiştir. Özellikle 8. yy. sonrasında İslam coğrafyası ile etkileşimde bulunan Ortaçağ Batı Dünyası hızlı bir şehirleşme yaşamış ve kiliselerde eğitim faaliyetleri dini yapı içerisinde sürdürülmeye başlamıştır. Şehirleşmeyle birlikte oluşan kurumsallaşma fikri, başta kiliseler olmak üzere manastır ve diğer tüm dini yapılanmaların sistematik bir yapı içerisinde birlikte araştırma yaparak bilgi üreten yapılar haline dönüşmelerine olanak vermiştir (Versan, 1989:1-3).

Batı dünyasında üniversite sistematiği henüz oluşmamışken, Hristiyan Avrupalı öğrenciler, o dönemde İspanya'da faaliyet gösteren İslam Medeniyeti'nin oluşturduğu eğitim kurumlarında eğitim almışlardır. Dolayısıyla da Avrupa'daki ilk üniversitelerin kuruluşlarında ilham kaynağının o dönemdeki İslam Medeniyeti olduğu kabul edilmektedir (Rukancı ve Anameriç, 2004: 170-173).

Yükseköğretim kavramı genel olarak "*Bilimsel bilgilerin üretilerek, kazanılan bilgi ve deneyimleri muhafaza ederek koruyan, geliştiren, toplumun hizmetine sunan ve bu gaye ile eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanında, bilimsel çalışmaların da yapıldığı üniversiteler ile yine bu üniversiteler bünyesindeki farklı diğer departmanların tümüne*" verilen isimdir (Kılıç, 1999: 289-290).

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda tanımlar başlığı altındaki 3. maddede ise Yükseköğretim kavramı "*Milli eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim - öğretimin tümüdür*" şeklinde ifade edilmiştir. Yükseköğretim Kanunu'nun yine aynı maddesinin d fıkrasında ise üniversite tanımı yapılmaktadır. Kanuna göre üniversite, "*Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim - öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur."* (2547 sayılı kanun, md.3/u)

Yükseköğretim seviyesinde ki eğitim alanlarında örgün eğitim, ikinci öğretim, açıktan öğretim, dışarıdan öğretim ve yaygın eğitim şekilleri olmak üzere beş farklı sistem uygulanmaktadır.

- **Örgün Eğitim:** En çok kullanılan eğitim sistemidir. Bu sistemde öğrenciler eğitim öğretim yılı süresince teorik ve uygulama derslerine okullarında devam ederek öğrenim görürler.
- **İkinci Öğretim:** Bu sistem örgün eğitim ile aynıdır tek fark ders saatleridir. Daha çok çalışan öğrenciler için geliştirilmiş bir istemdir. Öğrenciler gündüz normal hayatlarına devam ederken öğrenimlerini mesai saatleri dışında sürdürürler.
- **Açıktan Öğretim:** Bu sistemde öğrencilerin okula devam zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu sistemde yüz yüze eğitimden ziyade, radyo televizyon, internet ve diğer faklı iletişim teknikleri vasıtası ile öğrenim görülür.
- **Dışarıdan Öğretim:** Açıktan öğretime benzeyen bu sistemin açıktan öğretimden farkı yükseköğretimin sadece belli alanlarında devam

zorunluluğu aranmaksızın sadece öğrenim boyunca yapılacak olan sınavlara katılma şatı aranan öğretim sistemidir.

- **Yaygın Eğitim:** Yüz yüze eğitim sistemine hiçbir şekilde dahil olmamış her yaş grubundan bireylere örgün eğitim ile birlikte kendi ilgi ve gereksinimleri yönünde ihtiyaç duyulan farklı alanlarda öğrenim yapılarak bireyleri belli bazı gayeler doğrultusunda yetiştirmek amacı ile uygulanan öğretim sistemidir. Program sonunda katılımcılara sertifika verilir (Dinçsoy, 1995: 56).

Üniversiteler her ne kadar bilimsel çalışmalar yapan ve bu çalışmalar çerçevesinde bilimsel yayınlar hazırlayan kurumlar olarak görünse de günümüzde bu çerçevenin çok daha dışına çıkmışlardır. Günümüzde üniversiteler çığır açacak buluşların gerçekleştirildiği, bilimsel bilginin üretildiği, yeniliklerin, yeni istihdam sahalarının yaratıldığı ve nihayetinde bireysel ve toplumsal alanda yeni akımların oluşturulduğu kurumlar haline dönüşmüştür (Çetin, 2006: 219).

Aynı zamanda yükseköğretim kurumlarından sosyal sorunların da çözülmesi yönünde toplumsal bir beklenti bulunmaktadır. Örneğin İngiltere'deki üniversitelerde öğrencilere verilen temel ve mesleki eğitimin yanı sıra İngiliz kültürüyle bağlantılı karakter oluşumu eğitimi de verilmektedir. ABD'de ise üniversitelerin hedeflerinin belirlenmesinde iş dünyasının temsilcileri de etken olmaktadır (Meray, 1971: 13).

1.2. Meslek İle İlişkili Kavramlar

1.2.1. Meslek Kavramı

Meslek kavramıyla ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Örneğin bir görüşe göre yapılan eylemin meslek olabilmesi için, ekonomik bir sonuç doğurması, yani maddi bir kazanç elde edilmesi şartı aranırken, diğer bir görüşe göre meslek kavramı ile anlatılmak istenen eylemin kapsamının bu denli geniş tutulmasına karşı çıkılarak, yapılan eylemin meslek olabilmesi için birkaç koşulu sağlamasının yeterli olacağı görüşü savunulmuştur. Yapılan her eyleme meslek denilememektedir. Günümüzde çoğu zaman meslek yerine iş kavramı kullanılsa da aslında iş sözcüğü tam anlamıyla

meslek kavramının karşılığı olmamaktadır. Belirli bir tecrübeye, icra edilecek uğraş için alınmış bir eğitime ihtiyaç duyulmayan, kısa vadeli gündelik uğraşlar için iş kavramı kullanılabilirse de meslek için bu şartlar yeterli sayılmamaktadır (Kulaksızoğlu, 1999: 172).

Kuzgun (2003: 3)'a göre meslek, topluma faydalı hizmet ve ürünleri maddi bir kazanç karşılığında, meslekle ilgili belli sistematik içinde alınan eğitim ile kazanılmış bilgi, beceri ve yetenek ile şartları toplumsal yapı içerisinde belirlenmiş belirli etik şartlardan oluşan eylemler olarak tanımlamıştır. Benzer şekilde Telman (2002: 35) da bir uğraşının meslek haline dönüşebilmesi için sistematik bir eğitimin şart olduğunu vurgulamaktadır.

Her ne kadar bir mesleği icra ederken beklenti, maddi bir kazanç elde etmek olsa da bireyler için mesleki açıdan tek etken maddi kazanç değildir. Aslında meslek maddi kazancın da ötesinde bireyin kendini gerçekleştirebilme sahasıdır. Bu sebepten dolayı mesleki doyumun sağlanabilmesi, bireyin kendini gerçekleştirebilmesi adına icra edeceği meslek ile ilgili seçimi sırasında; icra edilecek mesleğin bireye uyumu şarttır. Akılcı ve tutarlı bir meslek seçimi kişiye kendini gerçekleştirme olanağı sağlayacaktır (Kuzgun, 2003: 4)

Mesleklerinde kendini gerçekleştirebilen ve başarılı olan bireylerdeki temel belirleyici etken, icra edilecek mesleğin seçimi sırasında hassas davranarak, kendilerine yani kişisel beceri ve yeteneklerine uygun olan mesleklerin seçilmesi ve bunun sonucunda da mesleki doyum ve ruhsal mutluluk elde edilmesidir (Hamamcı ve Çoban, 2007: 32)

Maslow'a göre kişinin kendini gerçekleştirebilmesi ancak kişinin çalışabileceği süre boyunca icra edeceği meslekte tatmin olması ile gerçekleşecektir. Bu tatmin duygusu da icra edilecek mesleğin bireyin gerek ruhsal gerekse de bedensel yönden uygunluğu derecesinde mümkündür. Ayrıca icra edilen mesleğin uzun yıllar sürdürülebilmesi için gerekli motivasyon da sadece bireyin kendi yetenek ve becerilerine uygun mesleğin seçilmesi ile sağlanacak bir durumdur (Telman, 2002: 35).

Bir mesleğin meslek haline gelebilmesi için, farklı kurum ve organizasyonlarda benzer alanlardaki bireylerin belirli meslekleri icra etmesi gerekmektedir. Kişilerin icra ettikleri uğraşlar, benzer özellikler elde edip teşkilatlanabildiği ölçüde meslek konumuna sahip olmaktadır. Bununla birlikte meslekler birey için sadece bir geçim kaynağı değil aynı zamanda birey için bir yaşam şekli ve sosyal yapı içerisinde üstlendiği rol ve statüler toplamıdır (Ülkü, 1976: 7).

Bir eylemin meslek sayılabilmesi için Bernard Barber, bazı şartların oluşması gerektiğine işaret etmektedir. Bu özelliklerse şunlardır:

1- Meslek için gerekli bir sistem dahilinde alınan eğitim ile oluşmuş kapsamlı genel bir bilgi,
2- İcra edilecek mesleğin toplum talep ve ihtiyaçlarına karşılık gelmesi,
3- Yapılacak mesleğin belirli etik kurallarının ve bu kurallarının uygulanmasını denetleyecek bir denetim sisteminin bulunması,
4- Mesleğin daha ileri seviyelere taşınması adına teşvik edici ödüllendirme sisteminin bulunması (Aydın, 2013: 3).

Mesleğin iktisadi, toplumsal, teknolojik ve bilimsel bir çok yönü bulunmaktadır. Buna göre de meslek, gerek ferdi gerekse sosyal açıdan zaruri bir iş paylaşımı sonucunda meydana gelmiş bir uğraşı eylemidir (Ünal ve Ada,1999: 68).

1.2.2. Geleneksel Meslekler Kavramı

Geleneksel kavramı daha çok durağan ve benzer, diğer bir deyişle homojen yapıya sahip toplulukları tanımlarken kullanılmaktadır. Buradan yola çıkarak geleneksel meslekler için de, yerel düzeyde yerel kurallarla uyumlu, yerel toplulukların icra ettikleri mesleki uğraşlar olarak tanımlama yapılabilir. Bu açıdan geleneksel mesleklerin kapsadığı faaliyet alanları yerel düzeyde evlerde ve tarım alanlarında yapılan, karşılığı bazen ücret bazense takas yoluyla sağlanan kazançlar ile yerel toplumlar tarafından icra edilen üretim çalışmalarını içermektedir. Geleneksel mesleki faaliyetler genellikle tarım, hayvancılık, toplayıcılık, balıkçılık, el ve atölye çalışmaları gibi üretim faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu yapılan faaliyetlerin

geleneksel olabilmesi şartıysa, belirli yerel toplumlarda nesilden nesile devredilen geçim ekonomisine dayanan faaliyetler olmasıdır (Yurtseven ve Kaya, 2010: 24-25).

Geleneksel toplumlarda meslekler, genellikle düşük düzeydeki ekonomik faaliyetler olarak nitelendirilir. Piyasa değeri yüksek olmayan daha çok bireylerin kendi ihtiyaçlarını karşılayacak seviyede temel gıda ürünlerinin üretimine dayalı mesleklerdir. Geleneksel mesleklerde genellikle fiziki sermaye yani insan ve hayvan gücü kullanılır ve üretim yöntemi olarak mekanik değil el becerisi uygulanmaktadır. Geleneksel mesleklerin belirgin özelliğiyse, kırsal alanda kısıtlı ekonomik süreçler içerisinde sürdürülüyor olmasıdır. Bundan dolayı geleneksel mesleklerde doğal kaynaklar, önemli yer tutmaktadır (Yurtseven ve Kaya, 2010: 24).

Geleneksel mesleklerde yerel bazda yaşamını sürdüren sosyal yapının geçinme adına ihtiyaç duydukları kaynak ve sermayeler içinde bulundukları doğal konumun sunduğu imkanlarla sınırlıdır. Temel geçim standartları sadece gıda ürünleri ile kısıtlıdır. Gıda ürünlerinin üretim standartları, tarım, avcılık, balıkçılık ve hayvancılık gibi en temel üretim standartlarıdır. Bunun dışında kalan el emeği ile yapılan basit ticari ürünler takas ya da satış amaçlı üretilen ürünlerdir. Temel tüketimin dışında kalan üretim faaliyetleri araç gereç temini adına mevcut kısıtlı kaynaklar kullanılarak üretilmektedir.

Geleneksel mesleklerin kendine has özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Geleneksel meslekler tarım temelli faaliyetlerdir.
- Toplumların geçimini sağlayan en önemli sermaye ve tedarikçi, doğal kaynaklar ve doğal çevredir.
- Üretim aşamasında doğal kaynakların en verimli şekilde kullanılması esastır.
- Üretim sürecinde doğal kaynakların verimli şekilde kullanılmasıyla birlikte, doğal kaynakların korunması da, kaynakların kullanımının sürdürülebilmesi açısından önemlidir.
- Geleneksel mesleklerin sürdürülmesinde nesilden nesile aktarılan geleneksel uygulamalar mevcuttur (Yurtseven ve Kaya, 2010: 24-25).

1.2.3. Modern Meslekler

18. yüzyılda üretim tarzının insan ve hayvan gücü kullanım şeklinden mekanik gücün kullanımına geçmesiyle yaşanan sanayi inkılabı sonrasında üretimin niteliği ve niceliği de değişime uğramıştır. Gelişen teknoloji ve değişen üretim sistemleri sonucunda tarım kesimindeki işgücü sanayi üretimine geçmiştir. Önceleri emeğin yoğun olduğu üretim şekli sermayenin yoğun olduğu bir şekle dönüşünce küçük atölyeler ve atölyelerde istihdam edilen çalışanlar iş hayatından çıkarak mekanik üretimin gerçekleştiği endüstri sektöründe kapitalist patronların emri altında çalışan işçiler konumuna dönüşmüş, bu dönüşüm ise iş piyasasında işçi sınıfı diye bir sınıfın meydana gelmesine yol açmıştır (Zeytinoğlu, 1992: 173-174).

Sanayi inkılabı sonrasında yaşanan teknolojik gelişmeler ile birlikte, sosyal yapıda da büyük değişim yaşanmıştır. Özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında hızla yaşanan değişim ile üretim şekli ve sektörel yapıdaki farklılaşma, iş dünyasının ve buna bağlı olarak mesleklerin büyük ölçüde değişmesine sebep olmuştur. Değişim ile birlikte teknolojinin etkisi artmış, özellikle iletişim teknolojileri hayata yön verir hale gelmiştir. Bunun ışığında bilgi toplumu olarak adlandırılan yeni bir yapı oluşmuştur. Sonraki süreçte bilgi, yeni yöntem ve yeni modellerin geliştirilmesinde ana etken olmuştur. Ardından da küreselleşmenin etkisi ile işgücü vasfı önemli hale gelmiştir. Nitelikli işgücünün oluşturulması, teknolojiyi ve bilgiyi kullanabilecek işgücünün yetiştirilmesi adına eğitim politikaları gündeme gelmiştir. Nitelikli işgücünün oluşturulması, iyi eğitim almış, güncel teknolojik gelişimler ile iletişim teknolojilerine hakim fertler ile sağlanabilir. ihtiyacı gerektirmiştir. Bilgisayar, uydu, telefon, elektronik gibi teknolojik alanlarda faaliyet gösterecek yeni mesleki alanlar oluşmuştur (Yalçınkaya, 2001: 2-4).

İletişim teknolojilerinin artmasıyla birlikte toplumların mevcut sosyal yapısı, buna bağlı olarak aile yapısı, beşeri ilişkiler ve iktisadi sistemler değişikliğe uğramıştır. Günümüzde ülkelerin gelişmişlik düzeyi hangi seviyede olursa olsun tüm toplumlar teknolojik gelişmeler ile birlikte büyük bir dönüşüm geçirmektedir (Çoban,1997:1).

21. yüzyıl ile birlikte bilgi toplumu kavramı günümüz toplumlarını tanımlar olmuştur. Günden güne yeni iş sahaları oluşturmakta olan bilgi ve iletişim sektörü giderek birçok yeni mesleklerin oluşmasına imkan sağlamaktadır. Bilgi toplumu kavramı, çok farklı bilgilerin yeni teknolojik gelişimlerden faydalanarak bireylerin bilgiye erişimi ve bu bilgilerin kullanılabildiği toplumu ifade etmektedir. Bu çok kapsamlı bilgiye erişim yalnız başına bilgi toplumunu oluşturma imkanını sağlamaz. Bilgi toplumunu oluşturmak için bilgiye erişim ile birlikte erişilen bilginin günlük yaşamda yorumlanarak kullanılması da zorunludur (Arklan, Ü. ve E. Taşdemir, 2008:71-72).

Bütün toplumlarda gerek tarım sektörü, gerek endüstri sektörü ve gerekse de iletişim ve bilgi sektöründe istihdam alanları birbirinden farklı olabilir. Ancak, ülkelerin gelişmişlik seviyesi ilerledikçe istihdam alanlarındaki dağılımda değişiklik yaşanmaktadır. Örneğin, ABD'de 80'li yıllarda tarım sektöründe çalışanların oranı yalnızca % 3 civarındayken işgücünün %76'sı ise bilişim sektörüyle ilişkili alanlarda istihdam edilmiştir. O dönemde ABD'de kurulan yeni iş sahalarının büyük çoğunluğu bilişim sektörü alanında olmuştur. Benzer şekilde gelişmişlik seviyesi yüksek olan Avrupa, Kanada ve Japonya gibi ülkelerde de bilişim sektöründeki istihdam alanlarında artış yaşanmıştır (Akın, 1991:1).

İletişim teknolojisinin gelişimiyle birlikte sosyoekonomik yapı da değişiklik göstermiştir. Bu değişikliklerin bazıları şunlardır:

- Ürün üretimi yerini hizmet üretimine devretmiştir. Yine hizmet sektörü alanındaki artış ile eğitim ve sağlık gibi alanlarda da gelişim olmuştur.
- Mesleklerin yapı ve nitelikleri değişmiştir.
- İş sahasında kullanılan işgücü profesyonel bilgi teknolojilerini kullanabilen teknik personele dönüşmüştür.
- Yüksek teknolojinin kullanımıyla makineler küçülmüş ve akıllanmıştır.
- Bilgisayar sistemlerinin gelişmesiyle birlikte telekomünikasyon ileri seviyede kullanılmaya başlamıştır (Akın, 1991:1).

Yaşanan bu değişim ile birlikte, sanayi toplumunda vasıfsız işçilerce yürütülen rutin fabrika üretim sistemlerinden teknik yeteneklerin kullanımını sağlayan profesyonel bilgi ve niteliğe sahip vasıflı işgücünün kullanıldığı yeni iş sahaları ortaya çıkmıştır (Erdem, 2004:20).

Bu yeni çağın temel gücü olan bilgisayar, makro sistemden mikro sisteme geçmiş elektronik sistemler ile tümleşik devre sistemleri ve görüntü sistemleri alanları bilgi toplumunun karakteristik özelliği olmuştur (Çoban, 1998: 255-256).

Yaşanan bu yeni sistemde en önemli üretim alt yapısı bilgi olmuştur ve bilginin bu derecede ön plana çıkmasıyla üniversiteler ve araştırma merkezleri yani eğitim kurumları büyük önem kazanmıştır.

Hizmet sektörünün gelişimiyle birlikte, sanayi sisteminden bilgi ağırlıklı sisteme geçilmiş, işletmeler bilgiyi değere çevirdiği sürece kar sağlamışlardır. Bununla birlikte iş hayatında artan rekabet şartlarında işletmeler müşterileri önemsedikleri kadar kurum içi çalışanlarını da önemsemek zorunda kalmışlardır (Göksel ve Baytekin, 2008: 94).

İletişimin artmasıyla alıcı ve satıcının pazar yerinde yüz yüze yaptığı ticarette de değişim yaşanmıştır. Klasik yüz yüze ticaret yerine, internetin ve bilişim sektöründe yaşanan gelişimin sonucu olarak elektronik ticaret yaygınlaşmıştır (Zerenler, 2013: 37). Yaşanan teknolojik gelişim iş dünyasındaki sektörlerin rekabette üstünlüğü ele geçirmelerinde ana etken haline dönüşmüştür (Özdemir, 2011: 4).

Bilişim dünyasındaki gelişim adeta ülke sınırlarını da ortadan kaldırmıştır. Alan ve satanın bir araya geldiği pazarlar boyut değiştirmiş, internet alt yapılı sanal pazarlar oluşmuştur. Bunun sonucunda e-ticaret diye yeni bir ekonomik faaliyet ortaya çıkmıştır (Taşlıyan, 2006: 45-46).

Son olarak, iş hayatındaki çalışanları ifade eden mavi yakalılar ve beyaz yakalılar tabirlerine günümüzde bir yenisi daha eklenerek yeşil yakalılar doğmuştur. Tarım ve sanayi toplumlarının doğal kaynakları ve çevreyi düşünmeden kullanmaları ve kirletmeleri sonucunda 21. yüzyılda gelecek nesillerle ilgili tereddütler oluşmuştur.

Gelecek nesillerin de doğal kaynaklardan faydalanabilmeleri adına sürdürülebilir kalkınma düşünceleri ortaya çıkmıştır (Fisunoğlu, 1990: 21).

Yeşil işler diye nitelendirilen işlerin kapsamına yenilenebilir olan hemen hemen her alan içine dahil olabilmektedir. Özellikle enerji alanında önemli meslek alanı haline gelmiştir. Yenilenebilir enerji günümüz dünyasında en mühim konulardandır. Bunun sonucunda günümüz mesleklerinden bazıları şunlardır:

- Yenilenebilir enerji danışmanlığı,
- Rüzgar enerjisi mühendisliği,
- Yeşil pazarlama uzmanlığı,
- Isı izolasyon mühendisliği,
- Ekoloji mühendisliği.

Sonuç olarak; bilgi teknolojisindeki gelişim, tarım alanındaki işgücünün sanayi alanına, sanayi alanındaki işgücünün hizmet alanına kaymasına sebep olmuştur (Çoban, 1997:2). 21. yüzyılda en mühim sermaye bilgi olmuş, çevre konusunda duyarlı, teknoloji ve bilgiye hakim işgücü ekonomiye hakim olmuştur.

1.2.4. Meslek ve Tabakalaşma

Sosyal tabakalaşmanın en yalın tanımı belli benzerlikler kapsamında bireylerin sınıflandırılmasıdır. Toplum içerisinde birbirinden farklı topluluklar veya tabakalar olmadan da tabakalaşma olabilmektedir. Net çizgiler, ayrışmalar olmaksızın yukarıdan aşağı yönde devamlı bir sınıflandırma yapılabilmektedir. Kahl, toplum içerisindeki sınıfların oluşumunun kısa bir sürede ve kolaylıkla gerçekleşmediğine işaret eder. İki toplum birbiriyle karşılaştırıldığında tabakalaşma kendini iki farklı biçimde gösterebilmektedir. İlki tabakalardaki farklılıklar, diğeri ise tabakaların birbirleri aralarındaki güç miktarlarında yaşanan farklılıklardır. Bu farklılıklar birbiriyle iç içe geçmiş olmakla birlikte aynı şeyler değildir. Yukarıda bahsedilen bu iki hususun en belirgin ve en keskin biçimde uygulandığı tabakalaşma modeliyse kast (caste) sistemidir. Kast sisteminde tabakalar arasındaki farklar çok yüksektir. Bu sistem içerisinde, gerek sosyolojik gerek iktisadi gerek dini ve gerekse de içtimai

hemen her alanda çok keskin ayrımlar bulunmaktadır. Tabaka üyeleri kendi içine kapanıktır. Evlilikler kast üyeleri arasında olur. Dini merasimleri, bayramları, törenleri, bu tarz tüm sosyal etkinlikleri dışa kapalı olarak kendi sistemleri içerisinde gerçekleşir. Bu sistemde meslekler tabaka içinde babadan oğula geçmektedir (Karakaya, 2006: 3-4)

Bireylerin sosyal yapı içerisindeki konumlarının belirlenmesinde, gerek sosyal yaşam gerekse de ferdi hayatın merkezinde bulunan meslekler önem taşımaktadır. Bir ömür devam ettirilecek olan meslek, bireyin sosyal ilişkilerinin de hayat boyu süren en belirleyici unsurlarındandır. Bireylerin meslekleri sosyal yapı içerisindeki konumlarını belirlemede önemlidir. Öncelikle sosyal statü olmak üzere, çevre oluşturmada, hayatın her alanındaki ilişkilerin düzenlenmesinde mesleklerin rolü son derece önemlidir. Sosyal tabakalaşmada bireyin eğitim seviyesi, makam ve mevkisi, gelir düzeyi, ırkı belirleyici etken iken, bu etkenlerin de ötesinde sosyal tabakalaşmada en etkili unsur mesleklerdir (Eke, 1987: 379-380).

Bir mesleğin sosyal yapı içerisindeki yeri ile sosyal yapı içerisindeki önemi arasında da bağ vardır. Meslekler adeta sosyal yapının kontrol noktasında bulunmaktadır. Bundan dolayı meslekler sosyal yapı içerisinde bireyin hak edeceği her türlü imtiyaz ve haklarda etkili olmuştur. Bireylerin bir kısım özellikleri doğuştan kazanılmış özelliklerken bazı özellikleriyse sosyal yapı içerisinde sonradan kazanılmış özellikleridir. Sonuç olarak doğuştan gelen özellikler ile sonradan kazanılmış özelliklerin toplamı, kişinin içerisinde yer aldığı sosyal tabakayı belirlemektedir. Toplumun belirli kademelerinin alt alta dizilmiş sınıflar halinde yapılanması toplumsal tabakalaşma kavramına karşılık gelmektedir. Tabakalaşma konusundaki mesleki tabakalaşma meslek birlikteliklerinin eşit sosyal sınıfta, yani yatay düzlemde alt alta sınıflandırılmış oldukları görülmektedir. Bazı meslekler sürekli üst sınıflarda yer alırken, bazı meslek grupları ise alt sınıflarda yer almaktadır (Eke, 1987: 380-381).

Sosyal tabakalaşma kavramından söz ederken yaygın olarak kullanılan terimse tabakalaşma piramididir. Tabakalaşma piramidinde sosyal yapının üç ayrı tabakasından söz edilmektedir. Tabakalaşmanın piramit şeklinde gösterilmesinin sebebiyse toplumdaki gelir seviyesi düşük nüfusun piramit tabanı gibi geniş ölçekli

olması, orta tabakanın alt tabakaya nispeten daha tenha bir konumda bulunması ve piramidin en üst ve en dar kısmınınsa nüfus olarak en az olan en zengin kısmını oluşturmasıdır. Ancak piramidin şekli toplumların gelişmişlik düzeyiyle de yakından ilişkilidir. Az gelişmiş ülkelerde piramidin orta kısmı dar, tabanı ise geniş iken gelişmiş ülkelerde bu şekilde tersi bir durum arz mevcut olup, alt ve üst tabakalar küçülmüşken orta tabaka büyümüştür. Piramidin bu yapısı meslekler açısından değerlendirilecek olursa, üst sınıfta işverenler, sanayici, fabrikatör ve üst düzey yöneticilerden söz edilebilir. Orta sınıf değerlendirildiğinde daha çok masa başında maaşlı çalışanlar ve kamu görevlilerini kapsar. Sosyal tabaka piramidinin en altına inildiğindeyse el emeği ile atölyelerde çalışanlar, fabrikalarda ücretli çalışan işçiler ve tarım sektöründe çalışan köylülerden yer almaktadır (Eke, 1987: 379-380).

1.3. Yükseköğretim Düzeyleri

1.3.1. Önlisans Düzeyinde Yükseköğretim

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu 3. maddenin r bendinde önlisans; "*Ortaöğretim yeterliliklerine dayalı, en az iki yıllık bir programı kapsayan nitelikli insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan veya lisans öğretiminin ilk kademesini teşkil eden bir yükseköğretimdir*" şeklinde tanımlanmıştır. Bir ülkenin üretimi, kalkınması ve gelişimi, nitelikli, donanımlı, bilgi ve beceri sahibi eğitimli işgücü ile paralellik arz etmektedir. Ülkelerin gerek duyduğu nitelikli işgücünün sağlanabilmesi konusunda yükseköğretimin önemi her geçen gün artmaktadır. Alanında uzman, nitelikli, donanımlı, güncel teknolojiyi takip eden eğitimli işgücünün yetiştirilmeye çalışıldığı eğitim ve öğretim kurumlarının ilk aşaması, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda da belirtildiği üzere meslek liseleri ve bu liselerin devamı niteliğindeki önlisans eğitimi veren meslek yüksekokullarıdır.

Ülkemizde mesleki eğitimin verildiği meslek yüksekokullarında akademik personele ilişkin özellikler incelendiğinde, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı itibari ile bu kurumlarda görev yapan 408 profesör, 426 doçent, 3410 doktor öğretim üyesi, 16,536 öğretim görevlisi, 257 araştırma görevlisi olmak üzere toplam 21,037 akademik personelin bulunduğu görülmektedir. Meslek yüksek okullarında eğitim gören toplam

2,768,757 öğrenci baz alındığında öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı 131 kişiye ulaşmaktadır. Bu sayı öğretim üyesi baz alındığında ise 652 öğrenciye kadar çıkmaktadır. 21. yüzyılda teknoloji alanındaki gelişmeler çerçevesinde ülkeler güçlerini yeraltı-yerüstü kaynaklarından veya nüfuslarından ziyade sahip oldukları eğitimli, kalifiye ve yenilikçi işgücünden almaktadırlar (YÖK, Yükseköğretim Bilgi Sistemi, *Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Sayısı*, https://istatistik.yok.gov.tr/, 14.11.2018).

1.3.2. Lisans Düzeyinde Yükseköğretim

Nitelikli ve yetenekli iş gücünün yetiştirilmesinde en önemli etken olan yükseköğretimin tarihsel gelişim süreci irdelendiğinde, ilk köklerinin Eflatun'un Academia'sında, sonrasında Aristo'da Lyceum'da bu yapı görülmektedir. Eski Roma okullarının tartışma ve konuşma teknik ve yöntemlerinin öğretildiği okulları, bunun yanında araştırma merkezi niteliği bulundurması sebebiyle İskenderiye Müzesini de yükseköğretimin tarihsel seyrinin başlangıcına dahil etmek mümkündür (Gürüz, 2001: 1-2).

Yükseköğretimin tarihsel gelişim süreci içerisinde birbirinden farklı üç oluşumun zaman içerisinde birbirlerinden evrilmesi ile dönüşümleri görülmektedir. İlk olarak "Ortaçağın Kilise Merkezli Üniversitesi" olarak başlayan süreç, sonrasında "Uluslararası dünyanın üniversitesi (Humbolt Üniversitesi)"ne dönüşmüş ve günümüze gelindiğindeyse "teknoloji çağı üniversitesi (Multiversite, Girişimci Üniversite) şeklini almaya başlamıştır (Arap, 2010: 4).

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda tanımlar başlığı altındaki 3. maddenin s bendinde lisans kavramı "*Ortaöğretime dayalı, en az sekiz yarı yıllık bir programı kapsayan bir yükseköğretimdir*" şeklinde ifade edilmiştir. (2547 sayılı kanun, md.3/s). Türkiye'de 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında lisans eğitimi alan öğrenci sayısı toplam 4,420,699'dur. Bu öğrencilerin 2,041,277'si kız öğrenci iken, 2,379,422'si erkek öğrencidir (YÖK, Yükseköğretim Bilgi Sistemi, *Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Sayısı*, https://istatistik.yok.gov.tr/, 14.11.2018).

1.4. Mesleki Yükseköğretim Alanları

1.4.1. Sosyal Bilimler Meslek Alanı

Önlisans düzeyindeki meslek yüksekokullarının temel amacı ülke ekonomisine katkı sağlayabilecek bilgi ve beceriye sahip nitelikli ara eleman yetiştirmektir (Morkoç ve Doğan, 2014:112-115).

Bu süreçte verilen eğitimde teorik bilgilerin yanı sıra uygulamalı eğitimler de verilmektedir. Mesleki eğitime ilişkin özelliklerden bahsederken vurgulanan okul ve işletmelerin ortak eğitiminin en zor uygulandığı alansa sosyal bilimler alanıdır. Sosyal bilimler alanında verilen uygulamalı eğitimin yeterli verimliliği sağlaması için bu eğitimin okul-işletme işbirliği içerisinde verilmesi ihtiyacı vardır. Önlisans düzeyinde eğitim veren meslek yüksekokullarında verilen dört yarıyıllık eğitim süreci içinde öğrencilerin kendi alanlarındaki işletmelerde 30 ila 90 gün arasında değişkenlik gösteren sürelerde yaptıkları stajsa yetersiz kalmaktadır. İşletmelerin talep ettiği ara eleman ihtiyacının meslek yüksekokullarınca karşılanabilmesi için, piyasanın istediği çerçevede eleman yetiştirmenin yanında, sanayi ve teknolojinin gelişimine katkı sağlayacak güncel ve inovatif bilgi ile desteklenen bir eğitimin meslek yüksekokullarınca uygulanabilmesi gerekmektedir. Sosyal bilimler alanında eğitim veren meslek yüksekokullarında daha çok kamu ve özel sektörde yönetim ve organizasyon sürecine katkı sağlayabilecek ara eleman yetiştirmek yönünde eğitim verilmektedir. Bu açıdan bakıldığında ülkemizde sosyal bilimler alanında eğitim öğretime devam eden okullarda daha çok, büro yönetimi ve sekreterliği, muhasebe, maliye, bankacılık, sigortacılık, işletme, halkla ilişkiler, pazarlama ve dış ticaret gibi bölümlerin yoğun olduğu görülmektedir (Göktürk, Aktaş, Göktürk, 2013:1).

1.4.2. Teknik Bilimler Meslek Alanı

Etimolojik açıdan değerlendirildiğinde teknik kelimesi köken olarak Fransızcadaki “technique” sözcüğünden gelmektedir. Mana olarak usul ve yöntem anlamında kullanılmaktadır. Antik Yunan Uygarlığı’nda bu kelimeyi ustalık anlamında kullanmışlardır. Bu iki anlam açısından değerlendirildiğinde usul ve

yöntem sistematik bir bilgi ile elde edilen teknikken diğer manadaki ustalık ise sonuç ve hedefi oluşturmaktadır. Ayrıca bu tanımlamaların adeta bir toplamı mahiyetinde Hint-Avrupa dilindeki teks ve na kökleriyle birlikte kullanılmış ve teks sözcüğü ise ustalık yapmak anlamında kullanılmıştır (Bahaettin, 1924: 47).

Günümüzde ise teknoloji kavramının içine hem teknik hem de bilim girmiştir. Yani ne yalnızca beceri ve yetenek ne de yalnızca kuru bilgi yeterli gelmemekte olup her ikisinin harmanlanması ile bilimsel çalışmalar ışığında üretilen tekniğe teknoloji denilmektedir.

Sanayi inkılabından önce teknik eğitim formal düzeyde bir eğitim sistematiğinden uzak usta çırak ilişkisi üzerinden yürütülen bir yöntemdir. Günümüze gelindiğindeyse küreselleşen dünyada, bilişim teknolojisindeki gelişimlele birlikte ekonomi ve iş dünyasının nitelikli personel şeklinde nitelendirilen çalışanlardan bilgi ve kabiliyetlerine ilaveten teknolojik gelişmelerinde iyi bir şekilde takip edilmesi talebi doğmuştur. Bundan dolayı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin eğitim süreçleri içerisinde teknik eğitim ayrıcalıklı konumda yer almaktadır. Bugün gelinen noktada yeni iş sahalarının hemen hepsi yeterli uzmanlık ve teknik bilgi donanımı istemektedir. Küreselleşen dünyada teknolojinin bu denli hızlı ilerlemesi, teknik eğitimin de teknolojiyle paralel olarak güncel kalmasına ve bu alanda eğitim veren öğretim elemanlarının da kendilerini bu konuda geliştirmelerine yol açmaktadır (İşseveroğlu ve Gençoğlu, 2011:25).

Günümüz dünyasında bilim ve teknoloji alanındaki hızlı değişim ve gelişim ile sanayi sektöründeki ara eleman ihtiyacına olan talep artmıştır. Sanayi sektörünün talep ettiği personel yapısı, teknik bilgi ve beceriye sahip, teknolojiyi kullanabilen çalışanlardır. Bu talebi karşılama adına bir çok gelişmiş ülke teknik eğitime yönelmiştir. Örneğin İngiltere'de teknik eğitim için önemli derecede finansman ayrılmakta olup bunun getirisi olarak, üst düzey teknolojik gelişmeler, iş hayatında yaratıcı fikirler gibi bir çok fayda sağlanmıştır. Ayrıca Asya ülkelerinde de teknik eğitim alanında yoğun uygulamalar görülmektedir. Türkiye'deki teknik eğitim, Avrupa ve diğer gelişmiş ülkeler ile mukayese edildiğinde nicelik ve nitelik yönünden gelişmişlik seviyesine henüz ulaşamamıştır. (Binici ve Arı, 2004: 386-390).

Türkiye'de ve dünyada başlıca teknik bilimler alanındaki meslek kolları şunlardır:

- Bilgisayar
- Elektrik
- Elektronik
- Otomasyon
- Enerji
- Makine
- Malzeme
- Metal
- Şehir planlama
- Motorlu araçlar
- Ulaştırma
- Tekstil
- Giyim
- İnşaat
- Kimya ve buna benzer bir çok alanı kapsamaktadır.

1.4.3. Sağlık Bilimleri Meslek Alanı

Toplumların sağlık düzeylerinin gelişimi ancak planlı sağlık politikaları ve kaliteli sağlık eğitimiyle gerçekleşebilmektedir. Sağlık hizmetlerinin birbirinden farklı bir çok alanın bulunması, sağlık hizmetlerinin kaliteli bir şekilde verilmesinin önünde engel teşkil etmektedir. Sağlık sektöründeki bu karmaşıklık ancak kaliteli bir eğitim sayesinde iyi bir seviyeye gelmektedir (Kayral, 2014: 65-81).

Türkiye'de sağlık eğitimi ortaöğretim düzeyinde başlayıp, önlisans ve lisans seviyesinde sürdürülmektedir. Sağlık alanında 1925 yılında ortaöğretim seviyesinde başlayan mesleki eğitim 1955 yılına gelindiğinde lisans seviyesinde sürdürülmeye başlanmıştır (Özcan ve Yiğit, 2000: 14). Sağlık alanında önlisans seviyesinde eğitim veren okullar, tıp fakülteleri ve diğer sağlık eğitimi veren fakülteler eğitim çerçevelerinin dışında kalan alanlarda boşluğu doldurmaktadır (Taştan, 2017: 2).

Türkiye’de ve dünyada başlıca sağlık bilimleri alanındaki meslek kolları şunlardır:

- Çocuk bakım ve gençlik hizmetleri,
- Sağlık bakım hizmetleri,
- Terapi ve rehabilitasyon,
- Fizyoterapi,
- Yaşlı bakımı,
- Çocuk gelişimi,
- Tıbbi hizmetler,
- İlk ve acil yardım,
- Tıbbi dökümantasyon,
- Tıbbi laboratuvar teknikleri,
- Anestezi,
- Odyometri,
- Ortopedik protez ve ortez,
- Tıbbi görüntüleme,
- Patoloji laboratuva teknikleri,
- Perfüzyon teknikleri ve buna benzer birçok alanı kapsamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. MESLEK KAZANDIRMA VE EĞİTİM

2.1. Geleneksel Toplumlarda Meslekler ve Eğitim

Günümüzde eğitim ile ilgili çok farklı tanımlamalarda bulunmak mümkündür. Bunun sebebi farklı eğitmen ve düşünürlerin benimsedikleri farklı felsefi duruşlarıdır. Örneğin realistlere göre eğitim, yeni gelecek kuşaklara süregelen kültürel geleneği aktararak yeni gelen nesli toplumsal yapıya adapte etme süreci iken, idealistlere göre eğitim; bireyin bilinçli olarak ve özgür iradesi ile Allah'a ulaşma adına devam ettirdiği çabaların bütünüdür. Yine farklı bir felsefi görüş olan Marksist düşünceye göre eğitim, tabiatı kontrol altında tutarak doğayı değiştirme ve bu yönde üretimi geliştirme sürecidir. Pragmatizme göre ise bireyin deneyimlerini kontrol ederek yeni baştan inşa sürecine eğitim denilmekteyken natüralizmdeyse bireyin yaşam içerisinde olağan olgunlaşması ile kendini geliştirme süreci eğitim olarak tanımlanmaktadır (Sönmez, 1991: 41-42).

İnsanlık tarihi kadar eski bir alan olan eğitimin net olarak ne zaman bir sistematiğe bağlandığı bilinmemekle birlikte, ilk olarak yazının icadı ile birlikte eğitim konusunda yapılan çalışmalarla ilgili bulgulara rastlamak mümkündür. Yazının icadından önceki tarih öncesi devirde ise herhangi bir bulgu bulunmadığından dolayı o devir ile ilgili bilimsel olarak eğitim adına bir şeylerden bahsetmek zordur (Binbaşıoğlu, 1982: 8).

İnsanlık tarihi kadar eski olan bu alanda ilk çağlarda eğitim aile içinde yapılmıştır. Ailenin tecrübeli bireyleri tarafından ailenin yeni üyelerine yaşam için gerekli olan bilgi ve yetenekler kazandırılmıştır. Avlanmak, ziraat, yemek yapmak, ev alet ve gereçlerini yapmak gibi yaşamsal ve temel süreçler çocuklara aile büyükleri tarafından öğretilmiştir. Bu süreçteki eğitim kurumu ev, eğitimi verenler ise anne babalar olmuştur (Kansu, 1932: 49).

2.1.1. İlkçağ Uygarlıklarında Meslekler ve Eğitim

İnsanlık tarihi incelendiğinde ilk insanoğlunun izlerine bundan 160.000 yıl öncesinde rastlanmaktadır. İnsanoğlunun gelişim süreçleri incelendiğinde ise ilk 150.000 yılın mağaralarda geçtiği ve binlerce yıl avcı toplayıcı olarak yaşandığı anlaşılmaktadır. Sonraki süreçte M.Ö. 10.000'li yıllarda insanoğlu Mezopotamya'da toprağa tohum ekmeyi öğrenmiş, bununla birlikte bazı hayvanları evcilleştirerek avcı-toplayıcı süreçten ilk kez tarım toplumuna dönüşüm başlamıştır. Sonrasındaysa fermantasyon işlemini öğrenerek üretimi arttırmıştır. Üretim artışı ve toprağın işlenmesinin sonucu olarak insan toplulukları büyüyerek daha çok tarım yapılabilecek su kaynaklarına yakın yerlere yerleşmeye başlamışlardır (Şenel, 1982: 44).

Tarım toplumunun gelişim süreci içerisinde bir devrim olan kara sabanın icadı ile Mezopotamya bölgesinde tarım ile uğraşan topluluklarda büyük bir gelişim meydana gelmiş, saban ile havalandırılan toprakta verim artışı sağlanmış, aynı dönemde gübre kullanılmaya başlanmasıyla birlikte topraktan uzun dönem boyunca verim alınmaya başlanmıştır (Yüksel, 2014: 133)

Toprağın verimli kullanılmaya başlanması, tarım alanlarının genişlemesi ile birlikte topluluklar büyümüş ve nüfus artmıştır. Beraberinde şehirleşme gelişerek büyük kentler kurulmaya başlanmıştır. Nüfus artışı ile toplum içinde farklı iş bölümleri de meydana gelmiştir. Buradan hareketle tarım toplumunu basit olarak tohumları, bitkileri ve hayvanları ıslah ederek çoğaltma süreci olarak tanımlamak mümkündür. Daha sonra M.Ö. 5000'li yıllarda ilk olarak Mezopotamya'da kent devletleri kurulmuş ve Sümerler ile ilk uygarlıkları oluşturmuşlardır. Mezopotamya'daki Sümer uygarlığından sonra bu kez Anadolu'da Hitit uygarlığı gelişmiştir (Sander, O. 2017: 32-33).

Avcı-toplayıcı toplumlara göre tarım toplumları farklı olarak tarımdan elde ettikleri ürünleri depolayarak ihtiyaç fazlası ürün de üretebildiklerinden, toplumun bir kısmının üretime dahil olmama imkanını sunmuştur. Bu durum beraberinde alanda uzmanlaşmanın önünü açmıştır. Bu toplumlarda zenginliğin göstergesi arazi çokluğu olduğundan dolayı, arazisi olanların yahut arazisi fazla olan kişilerin arazisi olmayan

kişilere göre daha baskın olduğu ve bundan dolayı da ilk defa alt ve üst tabaka olarak egemen olan baskın sınıfı oluşturan asiller ve alt tabakayı oluşturan işçi sınıfı ve köleleri oluşturmuştur (Sander, 2017 6-7).

Bu durum Avrupa'da oluşan feodal yapının ilk tohumları olmuştur. Bununla birlikte din de başlı başına bir kurum şeklinde yerini almış, kilise ve din adamları da güç ve egemenliğini arttırmıştır. Nüfus ve verim artışıyla birlikte ticaret gelişerek para ticarette değişim aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bunun yanında depolarda saklanan artık (fazla) ürünlerin miktarını kayıt altına almak, vergilendirmek vb. işler için yazı ve özellikle matematik kullanımı geliştirilmiş olup bununla birlikte başka temel bilgilerin de gelişimi hızlanmıştır (Güran, 1997:177).

İnsanlık tarihi boyunca tarımın medeniyetlere etkisi incelendiğinde, toplumların büyümesine ve yerleşik düzene geçmesi ile daha fazla insanın beslenebilmesinden dolayı nüfus artışı ve beraberinde şehirleşmeyi kolaylaştırarak, üretimin ekim, dikim, hasat gibi aşamalarının belli mevsimlerde yapılmasından dolayı daha düzenli ve planlı faaliyetlerin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Bakır, 2009:127-142).

Tarım toplumunda üretim faktörleri kısıtlıdır. Ekonomik açıdan piyasaya hemen hemen tamamen tarım sektörü hakimdir. Üretici ile tüketici ilişkisine bakıldığında özel bir iş bölümü olmadığı görülür. Tüketim amacı ile üretim yapılmasından dolayı mal değişimi de sınırlı seviyededir. Toplumdaki ekonomik güç siyasal hakimiyet ve egemenlik toprak sahiplerine yani feodal yapıya bağlıdır. Sanayi toplumu öncesi bu dönemde piyasa kavramından ziyade kişilerin kendine yetecek seviyede üretim yapmasından dolayı derinliği olan pazar ekonomisinden de bahsetmek oldukça güçtür. Tarımın dışında sanayi ile geçimini sağlayan çok küçük zanaat grupları vardır. Farklı meslek gruplarından söz etmekse oldukça zordur. Bu sebepten dolayı ekonomik hareketlilikler bir araç olmaktan öte gidememiş, dini ritüellerin ve gelenek göreneklerin sınırları içerisinde kalmıştır. Yani bu dönemdeki ekonomik faaliyetlerde ana hedef dini görevler ve hayatı idame ettirecek olan gerekli gıda ve ihtiyaçların teminidir. Bu dönemde merkezi devletten ziyade krallar tarafından yönetilen monarşik bir yapıdan söz edilebilir. Devletin görevi de daha çok dışarıya

karşı düşman saldırılarına önlem almak, toplumdaki düzeni sağlamak ve bundan dolayı da halktan vergi toplamak olmuştu. (Özel, 1995: 19-20).

2.1.2. Ortaçağ Batı Dünyasında Meslekler ve Eğitim

Ortaçağ'a gelindiğinde o günün şartlarında dünya üzerinde iki dinin hakimiyeti mevcuttur. Batıda hristiyanlık hakimiyeti var iken doğuda ise İslamiyet yaygın dini akım olarak baskındır. Ortaçağ'da eğitim konusu irdelendiğinde eğitimde belirleyici unsurun din olduğu görülmektedir. Bundan dolayı da, Ortaçağ'da eğitimde baskın belirleyici akıl yerine Tanrı inancı hakim olup eğitimin sürdürüldüğü yer de kiliselerdir. Hristiyanlık inancında eğitim kiliselerde sürdürülürken, İslam dünyasında ayrı bir medeniyet ve kültür oluşmuştur. Oluşan bu felsefi düşünce akımı Hristiyanlık dışındaki Müslüman ve Yahudi filozofların Avrupa'da oluşan skolastik düşünce üzerinde de etkili olmuştur (Aytaç, 1998: 81-82).

Ortaçağ sonrasına gelindiğinde eğitim alanında köklü değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişikliklerde en büyük etken hümanizm ve Rönesans'tır. Hümanizm insanı ön plana aldığından bireyin eğitimini önemsemiştir. Hümanizmin de etkisiyle sonrasında gelişen Rönesans'ta ise eğitim ile birlikte sanatsal alan da ön plana çıkmıştır. Bu reformlar ile birlikte Avrupa'da bilim, sanat ve eğitim alanında önemli gelişimler görülmüş, dinin etkisi yani kilise ve papanın otoritesi gücünü kaybetmiştir. Bu gelişmeler sonrasında batıda akılcılık ve özgür düşünce önem kazanmıştır (Akyüz 1999: 14-24).

12. ve 15. yüzyıllar arasında kilise merkezli başlayan üniversite oluşumu, ilk etapta öğretmen yahut öğrenci loncaları şeklinde biçimlenirken, bütçesi öğrenciler tarafından karşılanan ve rektör seçimini de öğrencilerin kendilerinin yaptığı Bologna üniversite modeli öğrencilerin kurduğu ilk üniversite modeli olmuştur. Sonrasında öğretim üyeleri tarafından kurulan ve denetiminin de yine öğretim üyeleri tarafından gerçekleştirildiği Paris üniversite modeli oluşmuştur. Paris üniversite modelinde üniversite bütçesi, Bologna modelinde bütçenin öğrenciler tarafından sağlanması ve bunun sonucunda sıkıntılar yaşanmasıyla birlikte dış kaynaklara ihtiyaç duyulmasından dolayı Katolik kilisesi tarafından finansman maliyetleri karşılanmaya

başlamıştır. Bundan dolayı Bologna modeli sürdürülememiş, 13. yüzyıla kadar devam eden süreç yerini Paris modeline devretmiştir (Kılıç, 1999: 307; Tekeli, 2003: 130).

Kilise destekli yürütülen bu sistemde üniversitelerde bilimin yanı sıra önceden hazırlanan müfredat çerçevesince din adamı yetiştirme amacı ile siyaset ve din eğitimi verilmiştir. Bu sistemde öğretim üyeleri bir alanda uzmanlaşmaktan ziyade genel öğretmen modeli ile eğitim öğretimi sürdürmüşlerdir. Eğitim dili Latince olan bu üniversitelerden alınan diplomalar tüm Hıristiyan dünyasında geçerli sayılmış ve bu sebepten ötürü öğretim üyelerinin ve öğrencilerin Hıristiyan dünyasında yüksek hareketliliği sağlanmıştır. Bu hareketlilikten kaynaklı olarak dönem, gezginci öğretim üyelerinin "altın çağı" olarak kabul edilmiştir (Tekeli, 2003, 131).

17. yüzyıla kadar üniversitelerde süren kiliselerin ağırlığı ve bununla birlikte oluşan ruhban sınıfının hakimiyeti 17. yüzyıldan sonra gücünü yitirmişse de hakimiyet bu defa asillerin ve zenginlerin eline geçmiştir. Üniversitelerin toplumsal yapının her kademesine ulaşabilmesi, asalet, zenginlik ve soylarının üstünlüğünden ziyade bireylerin kişisel yeteneklerine göre üniversitelere girebilmesiyse ancak 19. yüzyılın başlarında gerçekleşebilmiştir (Gürüz, 2001: 77).

1789'da gerçekleşen Fransız İhtilali sonucunda kiliselerin tüm mallarına el konularak üniversiteler kapatılmıştır. Bu süreçte üniversitelerin kapatılma sebebiyse üniversitelerin kiliselerin uzantıları olarak görülmesidir (Gürüz, 2001: 75).

Daha sonraki süreçte üniversiteler devlete bağlı olarak çalışan ve devlet hakimiyeti ile devletin ideolojisi çizgisinde devlete ve hükümete elit kadrolar yetiştiren bir yapıya dönüşmüştür. Fransız ihtilali ile birlikte gelişen süreç ile üniversite sistemi de devletlerin milli yükseköğretim modeline dönüşümüne yol açmıştır. 20. yüzyıl ile birlikte tüm dünyada iktisadi entegrasyonun artması, küreselleşmenin etkisi ile mal ve sermayenin serbest dolaşımı, beraberinde küresel rekabeti getirmiştir. Artan rekabet sonucunda ülkelerin teknolojik gelişimlerin gerisinde kalmaması gerekliliği ile birlikte, güncel teknolojiyi anlayabilen, bu teknolojiyi uygulayabilen ve bu teknolojik gelişim ile kaliteli ve verimli üretim yapabilen nitelikli işgücü talebini zorunlu hale getirmiştir (Akpınar, 2003,10).

Kökeni İtalyanca olan lonca kelimesi loggia kökünden türemiş olan "loca" sözcüğünden gelmektedir. Roma ve Antik Yunan'da lonca sözcüğüne karşılık gelen kavramlarsa "collegia", "sodalitates" gibi sözcüklerdir. Loncalığın kökeni konusunda farklı görüşler olmakla beraber, Henri Pirenne loncaların kökeninin Roma İmparatorluğu'na dayandığını, bu süreçte şehir zanaatkarlarının içerisinde toplandığı collegia ile artes'lerde kökenlerin aranması gerektiğini vurgulamaktadır. Collegia ve arteslerin Cermen istilalarına karşı kendilerini korudukları ve sonrasındaysa yaşanan ekonomik Rönesans ile bunların yeniden gelişim gösterdiği ifade edilmektedir. (Demirkent, 2003: 61)

Ortaçağ Avrupa'sında ekonomik hayat yerel düzeyde olduğundan dolayı, ekonomik pazarın ve endüstriyel sektörün kısır ekonomik piyasadan kurtulması farklı alternatiflerin oluşturulması gereği loncaları meydana getirmiştir. Bu süreçte loncalar, genel itibariyle esnaf ve zanaatkarların ticari ve özlük haklarının korunarak varlıklarını sürdürebilmelerine yönelik kurulan ve serbest piyasanın oluşumuna katkı sağlayan birlikler olarak kurulmuştur (Turan, 1996:47).

Ortaçağ Avrupa'sında yerel oluşumlar olan loncalar, sonraki dönemde Uluslararası ticari pazarda, lonca üyelerine getirilen karşılıklı anlaşmalar, farklı ticari kurallar ve tedbirler ile desteklenerek emeğin aristokrasisi olarak ayrıcalık görünce ekonomik pazar genişlemiştir. (Pirenne, 2000: 92.)

Loncalar belirli zanaatları devlet otoritesi tarafından belirlenen kurallar çerçevesince icra etme hakkına sahip endüstriyel kuruluşlar olarak tanımlanabilir. Yönetim şekilleri özerklikten ziyade devlet otoritesinin kontrolü altında olmuştur (Henri Pirenne, 2013: 201).

Ortaçağ sonrasına gelindiğinde eğitim alanında köklü değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişikliklerde en büyük etken hümanizm ve Rönesans'tır. Hümanizm insanı ön plana aldığından bireyin eğitimini önemsemiştir. Hümanizmin de etkisiyle sonrasında gelişen Rönesans'ta ise eğitim ile birlikte sanatsal alan da ön plana çıkmıştır. Bu reformlar ile birlikte Avrupa'da bilim, sanat ve eğitim alanında önemli gelişimler görülmüş, dinin etkisi yani kilise ve papanın otoritesi gücünü kaybetmiştir.

Bu gelişmeler sonrasında batıda akılcılık ve özgür düşünce önem kazanmıştır (Akyüz 1999:15-17).

2.1.3. Türk – İslam Dünyasında Meslekler ve Eğitim

Günümüzde yükseköğretim alanında oldukça fazla dönüşüm ve değişimler yaşandığı bir gerçek olup bu değişimler çerçevesinde yükseköğretim alanında hızlı bir gelişim süreci de gerçekleşmektedir. Yükseköğretimdeki bu gelişim tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de gözlemlenmektedir. Özellikle 2008 de yaşanan küresel finansal kriz sonrası tüm dünyada meydana gelen işsizlik sorununun çözümünde mesleki eğitimin önemi ortaya çıkmıştır. Ülkemizdeki genç nüfusun da önemine mukabil mesleki eğitimin önemi bir kat daha artmaktadır.

Türk tarihinde yükseköğretimin gelişim süreci incelendiğinde başlangıç olarak Büyük Selçuklu İmparatorluğu'ndaki Nizamiye Medreseleri'nden, Osmanlı İmparatorluğu'nda Fatih Sultan Mehmet Han'ın İstanbul Medreseleri'ne kadar gidilebilir (Gürüz, 2001: 290).

Tam manasıyla bugünkü yükseköğretim sisteminin karşılığı olmasa da, geleneksel olarak Türk eğitim sisteminin medreselerde başladığını savunmak mümkündür. Medrese sözcüğü Arapça'dan dilimize girmiş bir sözcüktür. İslam kültüründe cami ve mescit gibi ibadet yerlerinin yanlarında din adamı yetiştirme amacı ile kurulan medreseler, daha sonraları dini eğitim ile birlikte edebiyat, fen, matematik, tarih, coğrafya, tıp ve mühendislik gibi alanlarda da eğitim vermeye başlamıştır. Abu Nasr al-Farabi, Muhammed ibn-i Musa El Harezmi, İbn-i Sina, Sabuncuoğlu Şerafettin Piri Reis ve benzeri bir çok büyük bilgin ve mütefekkir bu medreselerde yetişmiştir (Gürüz, 2001: 291-292).

Büyük Selçuklu İmparatorluğu ile başlayan medrese geleneği, Osmanlı İmparatorluğu tarafından da geliştirilerek sürdürülmüştür. Selçukluların daha çok orta Anadolu bölgesinde Konya, Kayseri, Sivas gibi kentlerde kurduğu medreselere Osmanlı İmparatorluğu, fethettiği yeni yerleşim alanlarına medrese geleneğini taşımıştır. Osmanlının ilk kuruluş merkezi olan İznik ve sonrasında Osmanlı devletine

başkentlik yapmış olan Bursa ve Edirne, Osmanlının medreseleri kurduğu ilk şehirler olmuşlardır. Her ne kadar bu kurulan medreseler birer eğitim kurumu mahiyetinde olsalar da Osmanlı devletinde yükseköğretim düzeyinde eğitimden söz edilecekse Fatih Sultan Mehmet Han medresesini milat olarak almak gerekir (Gürüz, 2001: 292-293).

İstanbul'u fetheden Fatih Sultan Mehmet Han, İstanbul'u Osmanlı İmparatorluğu'na başkent yapmasının yanında İstanbul'u aynı zamanda Daru'l İlm yani ilmin de başkenti yapmaya gayret etmiştir. Bu gaye doğrultusunda Fatih Sultan Mehmet Han İstanbul'u fethettikten hemen sonra ilk etapta şehirdeki sekiz kiliseyi medrese haline dönüştürmüş ise de, bilime, ilme ve eğitime düşkün bir padişah olarak öncelikle Zeyrek Medresesi'ni kurmuş ve bu ilk medresenin hemen sonrasındaysa İstanbul'un bir tepesi üzerine esas amaç olan Fatih Medresesi'nin kurulumunun emrini vermiştir. Bu açıdan bakıldığında Fatih Medresesi'nin başlangıcının Zeyrek Medresesi olduğu savunulabilir. Böylelikle 1463-1470 tarihlerinde büyük bir cami ve caminin her iki tarafında Sahn-ı Seman ve Tetimme isimli medreseler ile birlikte ilkokul düzeyinde muallimhane, kütüphane, aşevi, hamam, hastane, hotel ve imarethane şeklinde Fatih Külliyesi meydana geltirilmiştir (Saray, 1996: 1-6). Sahn-ı Seman yani sekiz üst düzey medresenin her birinde 19 oda, 8 müderris odası ve bu medresede ders veren müderrislerin elli akçe günlüğü olmuştur. Buna ilaveten her medresede birer odası bulunan ve günlüğü beş akçe olan muidler bulundurulmuştur. Bunlara ilaveten tüm medreselerin onbeşer odasına ikişer akçe günlük ücret karşılığında çorba ve katık verilen danişmendler ve kapıcılar ile bugünkü ismiyle temizlikçi olan ferraşlar mevcuttur. En üst seviyedeki eğitim Sahn-ı Seman'da verilmiştir. Tetimme medresleri dahil tüm medreseler Sahn-ı Semana öğrenci yetiştirmiştir (İhsanoğlu; 1999: 239-240).

Fatih Sultan Mehmet Han tarafından kurulan bu medreselerin yönetiminin, akademik personelin seçilmesi, seçilen personelin maaşlarının düzenlenmesi, medresede okutulacak ders müfredatlarının belirlenmesi ve diğer tüm usül ve esasların belirlenerek akademik yapı düzenlemelerinin yapıldığı Fatih Kanunnamesi, ilk yükseköğretim mevzuatı olarak tarihe geçmiştir (Gürüz, 2001: 293).

Ortaçağ Avrupa'sında bunlar yaşanırken, İslam dünyasında asıl adı Şeyh Nasirüddin Mahmud olan İranlı Ahi Evran'ın hareketlenmeye başlayan fütüvvet anlayışından etkilenerek ahilik teşkilatı kurulmuştur. Ahilik teşkilatı ilk dönemlerinde kunduracı ve saraç tarzında faaliyet gösteren kısıtlı alanlarda zanaat yapan esnafların bir araya gelmesinden oluşmuştur. Şeyh Nasirüddin Mahmud'un Anadolu'da kurduğu debbağ yani deri dükkanı ile bu dükkanın etrafında kümelenen diğer esnaf ve zanaatkarlar arasında ilk ahilik yaygınlaşmaya başlamıştır. Sonrasında ahilik sisteminin esnaf ve zanaatkarların ekonomik şartlarının daha iyi olmasından, kişilerin meslek sahibi olmalarını sağlamasından dolayı Anadolu'da hızla yayılmaya başlamıştır (Gündüz, vd, 2012: 39; Akgündüz, 2014: 11-12).

Göçebe olarak yaşayan Türklerin, Anadolu'da yerleşik hayata geçmeye başlamaları ile birlikte, bir taraftan Moğol istilaları bir taraftan Anadolu'da yaşayan Rum ve Ermeni zanaatkarlar tarafından dışlanmaya tabi tutulmuş olmaları sonucunda bu dışlanmaya karşı Türk esnaf ve zanaatkarların birleşerek ortak hareket etmeleri ahilik sistemini ortaya çıkarmıştır (Çağatay, 1989: 5). Malazgirt Savaşı'yla birlikte Bizanslılar yenilgiye uğramış ve göçebe bir hayat süren Türkler Anadolu'da kalıcı hale gelince Anadolu'da ahilik sistemi tam anlamıyla işlevsel hale gelmiştir (Hızlı, 2011:20). 13. yüzyıla dayanan ahiliğin kökenleri her ne kadar fütüvvet yapısına dayansa da Anadolu'daki Türklerin şekillendirilmeleri ile ahilik sistemini Anadolu Türklerine ait bir sistem haline getirmiştir. (Çağatay, 1989: 44). Karahanlıların metinlerindeki incelemelerde, ahi kelimesi yerine akı sözcüğünün kullanıldığı ve kullanıldığı yerlerde cömert manasına geldiği görüşü güçlüdür (Karasoy, 2003:3).

Sonuç olarak ahilik sisteminin kökeni araştırıldığında gerek arapların gerekse Bizansların kurduğu bir sistem olduğu görüşü kadar baskın fikrin İslami esaslara dayanması sebebiyle İran ve Mısır'daki fütüvvet anlayışının etkisiyle ortaya çıkmış, Türklerin geliştirdiği ve Türklerle özdeşleşmiş bir yapı olduğu yönündedir (Karagül, 2012: 3). Zaman içinde ahilik sistemi Anadolu'da gelişerek kendine has hiyerarşik yapısını oluşturmuştur. Bu hiyerarşik yapı dört ana unsurdan oluşmuştur. Ahi teşkilatının başında bulunan şeyhler, şeyh olmadığında şeyhe vekalet edecek şeyh yardımcıları olan nakipler, şeyhin onayı ile göreve gelen kethüdalar ve kethüdaların

yahut diğer adıyla kahyaların yardımcısı olan yiğitbaşlarından oluşmuştur (Durak ve Yücel, 2010: 166).

Anadolu'da oluşan bu ahilik sisteminde eğitim, İslam kuralları çerçevesinde verilmiştir. Ahi birliklerinin eğitim sisteminin ana prensiplerini şu şekilde sıralamaksa mümkündür:

- Kişiye sadece mesleki bilgi değil, dini, ahlaki ve toplumsal bilgiler de verilir.
- İş esnasında yapılan eğitim ile yetinmeyerek iş dışında da yapılacak olan eğitim ile bütünlük sağlanır.
- Eğitim, tüm ömre yayılan bir süreçtir.
- En ufak yerleşim birimine kadar ulaşan büyük bir teşkilatlanma vardır.
- Ahi birlikleri, ahiliğin prensiplerini kabul eden herkese açıktır.
- Bu sistemde eğitimin yetkili ve ehil kişiler tarafından verilmesi zaruridir.
- Ahi birliklerinde verilen eğitim, herkese ücretsiz olarak verilir.

Bu sistemde mesleki eğitim, bizzat işin başındaki kalfa ve işin ustaları tarafından verilmiştir. Yukarıda da belirtildiği gibi kişiye sadece mesleki eğitim değil, meslek eğitimi dışında diğer umumi eğitimlerin de verildiği ahi birliklerinde, eğitim sürec içerisinde farklı özellikler kazanarak lonca birliklerine dönüşmüştür. Bu dönüşüm sonucunda ortaya çıkan lonca birlikleri Osmanlı devletinin ekonomik bağlamda temelini oluşturan teşkilatlar olmuştur (Özdemir, 1986:160).

Lonca teşkilatları ahilik sisteminin devamı niteliğinde görünmesine rağmen aslında kendine has kuralları ve hiyerarşik yapısı ile başlı başına bir meslek teşkilatı olmuştur (Gürata, 1975: 97-98). Gayrimüslim esnafların ahilikteki homojen oluşumda varlıklarını sürdürememeleri, gayrimüslim esnaf ve zanaatkarlarının herhangi bir dini oluşuma dahil olma şartı bulunmayan lonca sistemine geçişlerini sağlamıştır (Güler, 2000:128-129). Bu açıdan bakıldığında lonca sisteminde mesleki örgüt yapısına dahil olmakla ahi teşkilat yapısında bulunan kural ve kaidelerdeki teşkilata giriş engellerini kaldırarak dönüşüm sağlanmıştır (Şen, 2002: 28).

Loncalar, esnaf ve zanaatkarlar arasında dayanışma içinde birlik ve beraberlik sağlamak için kurulmuş, faaliyetlerini devletin kontrolünde sürdürmüş esnaf birliklerine verilen isimdir. Dericiler Çarşısı, Bakırcılar Çarşısı, Saraçlar Çarşısı, Bakırcılar Çarşısı, Çilingirler Çarşısı gibi değişik alanlarda esnaflık yapan esnaf ve zanaatkarların lonca birlikleri de yine kendi isimleri ile isimlendirilmiştir. Ayrıca tüm loncaların çarşısı üzerinde faaliyet gösterdiği alanla ilgili olarak kendi simgelerinin bulunduğu bayrakları da mevcut olmuştur (Yazıcı,1996: 156). Bu teşkilat yapısında bulunan loncaların haricinde gerekli şartları sağlaması halinde yeni lonca teşkilatları da oluşturulabilmektedir. Kurulacak olan yeni lonca ihtisas gerektiren farklı bir alan ise ve toplumun bu yönde bir talebi de oluşmuşsa, bu doğrultuda üretimi gerçekleştirecek loncanın gerekli sermaye ve işgücü oluşmuş ise merkezi otoritenin onaylaması ile yeni lonca kurulmaktadır. İlk etapta yeni kurulan lonca nispeten benzer faaliyetlerde çalışan kuruluşu daha eskiye dayanan bir lonca teşkilatına yamak pozisyonunda bağlanarak başlamıştır (Çelik, 2004: 63-65).

Lonca teşkilat yapısı içerisinde rekabetten ziyade dayanışma esastır. Bundan dolayıdır ki iktisadi yapıda rekabeti ortadan kaldırmak adına fiyatlandırma konusunda olabildiğince uzlaşma yolu ile işbirliği tercih edilmiştir (Baransel, 1993:256).

Lonca teşkilatlarının idari yapılanmasında en üst konumda ahilik teşkilatında da olan ama lonca yapılanmasında devletin esnaflar arasındaki temsilcilik görevi ve esnaf gruplarının lideri konumunda olan esnafların kendi arasından seçtikleri kethüdalar bulunmuştur (Bayram, 2012: 108). Esnafların sevip saydığı kişiler arasından her bir lonca için başkanlık görevi yapan lonca ustaları bulunmuştur (Güvemli, 1995: 70). Loncalarda çalışan işçilerin temsilcileri olarak yiğitbaşıları (İnalcık ve Arı, 2005: 50) ve yiğitbaşıların da yardımcıları konumunda olan işçibaşıları mevcut olmuştur (Bayram, 2012: 90; Güvemli, 1995: 70). Son olarak tecrübeli ustalardan oluşan esnafı yetiştiren ihtiyar ustalar vardır(Güvemli, 1995: 70).

Loncaların kökeni ahi teşkilatlarına dayanmaktadır. Ahilikten lonca sistemine geçiş ile o zamana kadar süregelen esnaflarda aranan Müslüman olma şartı da kalkmıştır. Merkezi yönetimin kontrolündeki lonca teşkilatlanmasında Müslüman olma veya herhangi bir dini bağlılık şartı da konulmamıştır. Bir manada bu değişiklik

ile devlet ile din işlerinin birbirlerinden ayrılması sağlanmıştır. Aynı zamanda ahi yapılanmasındaki dini şartların kaldırılarak lonca sistemine geçiş ile dini esasların da ana etken olmaktan çıkmasıyla Anadolu'daki gayrimüslim esnafların da piyasaya dahil olmasıyla ticari manada daha geniş kitlelere hitap etme olanağı sağlanmıştır. Lonca teşkilatları her türlü dini tören ve merasimden uzak kalarak, faaliyetlerinde Müslüman olan veya Müslüman olmayan esnaf ve zanaatkarlar bir araya gelebilmiştir.

Osmanlıda loncalarla ilgili ilk istatistiki veriler ancak 1600'lü yıllarda Evliya Çelebi'nin hazırladığı esnaf dökümlerinden elde edilebilmektedir. 1600'lü yılların İstanbul'u incelendiğinde, dini bir yönetim şekli olan şeriat ile yönetilen Osmanlıda yine esnaf loncalarının % 57,9 gibi çoğunluğunun Müslümanlardan oluştuğu görülmektedir. Müslümanlardan oluşan loncaların dışında Hristiyan loncaları % 24,4 iken, Musevi loncaları %1,4'lük bir oranla en az sayıdaki loncaları oluşturmuştur. Diğer dinlere ait loncalar ise toplamda % 16,3 gibi bir oranda gerçekleşmiştir (Kuran, 2010: 78).

Osmanlı Devleti'nin gelişimi ile, farklılaşan ekonomik yapı ile sınırların büyümesi ve sermaye birikiminin oluşması ile gayri Müslimlerin de ülke ticaretinde yer alması, Müslümanların egemenliğindeki ahi teşkilatının yetersiz kalmasını beraberinde getirmiş, gayri müslim ve azınlık esnaflarının da talep ve beklentilerinin artması ile ahilik yerini loncalara bırakmıştır (Güvemli, 1998: 69).

Günümüzdeki Esnaf ve Sanatkarlar Odası'na benzetilebilecek olan loncalar, mesleki, iktisadi ve sosyo kültürel çalışmaları ve görevleri, kendine has ciddi bir disiplin ile yürüterek merkezi yönetimin piyasa kontrolünü daha kontrol edilir hale getirmiştir. Lonca teşkilatı içerisinde meslek gereklerini yerine getirmeyen üyeler cezalandırılmıştır. Örneğin, hangi mesleği icra ederse etsin bir esnaf belirlenen ölçütlerin dışına çıkarsa, lonca şeyhi loncaya bağlı diğer esnaflara da ders olması açısından kurallara uymayan lonca üyesini cezalandırmıştır. Hatta bu ceza ilgili esnafın dükkanının kapatılmasına veya daha da ileri seviyede bir daha o alanda hiçbir şekilde zanaatını yapmasına müsaade edilememesine kadar şiddetli düzeyde cezai müeyyideler içerebilmiştir (Demirci, 2003:141).

Sonuç olarak; Selçuklu'da ahilik sistemi ve Osmanlı'da lonca sistemi ile esnaflar arasında esnaf birlikteliğini sağlayan bu teşkilatlar mesleki eğitimi usta çırak ilişkisi ile sağlamıştır. Bu teşkilatlarda teşkilatın kendine has eğitim öğretim kuralları çerçevesinde usta çırak birlikteliği ile ilk olarak çıraklık olarak başlayan bu eğitimde önce kalfalık ve nihayetinde de ustalığa geçiş sağlanmıştır. Bu kademelerin sonucunda ustalığı hak eden kişi icazet alarak ustalık belgesini alıp kendine ait işyeri açmaya hak kazanmıştır (Gemici, 2009: 6-7). Bu süreç lonca teşkilatının, tüm esnaf üstat ve ustalarının katıldığı kalfalığa geçiş töreninde kalfa ünvanı alacak kişinin esnaflığını yaptığı topluluğa has hazırlanmış bir kıyafet giymesiyle bugünki esnaf odaları niteliğindeki lonca teşkilat odasında gerçekleştirilen tören ile sonuçlandırılmıştır (Gürata, 1975:112).

2.2. Modern Toplumlarda Meslekler ve Eğitim

Bugün dünya üzerinde mesleki eğitim sistemleri ele alındığında ABD başta olmak üzere, Avrupa ülkeleri, Japonya ve Avustralya gibi teknolojik ve ekonomik açıdan gelişmiş ülkeler bu alanda öncü ülkeler olarak sıralanabilir. Dünya genelinde yükseköğretimin tarihsel gelişim süreci incelendiğinde, Avrupa ülkeleri ile Amerika Birleşik Devletleri'nin baskın olduğu görülmektedir. Bunun sebebini ise, bu ülkelerin eskiye dayanan bilimsel, kültürel, teknolojik alt yapıları oluşturmaktadır (Gürüz, 2001).

Geçimini topraktan sağlayan, üretim tarzı insan ve hayvan gücü olan tarım toplumundan, su ve buhar gücüne dayalı mekanik gücün hakim olduğu yeni sisteme geçiş sanayi inkılabı ile gerçekleşmiştir. Tarım toplumlarının geleneksel yapılarında üretim tarım alanlarında, küçük tezgahlarda yapılırken, sanayi toplumuna geçiş ile üretim faaliyetleri el tezgahlarından atölye ve fabrikalara geçmiştir. 1765'te James Watt'ın enerji kaynağı olarak kullandığı buhar makinesini icat etmesinin ardından 1789'da Fransız İhtilali'nin bu tarz teknolojik yeniliklere sağladığı sosyal etki ile meydana gelen sosyal yapı sanayi toplumu şeklinde tanımlanmıştır. Tarım toplumunda gerçekleşen emek faktörü ve kısıtlı üretimden, üretim faktörü sermaye olan ve üretim

artışı yoğun olan sanayi toplumunda, bu şartlardan doğan yeni ekonomik yapı ile üretimde verimlilik yükselmiştir (İşevi ve Çelme, 2005: 252).

Sanayi inkılabıyla toplumsal yapı büyük oranda değişime uğramış, hayat standartlarında büyük artış gerçekleşmiş, buna paralel olarak aynı şekilde nüfus oranında da büyük artış olmuştur. Sanayi inkılabıyla birlikte mekanik gücün etkisiyle üretimde de büyük artış oluşmuş, üretimin artması hammaddenin gerekliliğini arttırmış paralel olarak hammadde artmış, bunun paralelinde artan atık, taşıma ve ulaşımda artış, bu ekonomik süreçleri takip edecek maliyeci, üretileni satın alacak tüketici, tüketiciye ürün sağlayacak üretici, daha fazla işçi çalıştıracak büyük sermayeli firmalar hızla toplumsal yapıya dahil olmuştur (Tanilli, 1991: 95).

Teknolojinin ilerlemesi ile bilginin önemi artmış, bilgili insan ekonomik yapının temel unsuru rolünü üstlenmiştir. Bu gelişim ekonomik yapıdaki üretim faktörünün yetişmiş kalifiye insana evrilmesini beraberinde getirmiştir. Bu şartlarda ülkelerin gelişimi hammadde ile insan gücünden maksimum faydalanarak üretimi arttırarak kaliteli ürün üreterek sağlanmaktadır (Ültanır, 2000: 109).

Ülkelerin gelişim seviyesini anlamak adına başvurulan kıstaslar içinde yüksek öneme sahip olan teknoloji, beraberinde kullanımı açısından kaliteli insan gücünü zaruri hale getirmiştir. Gelişmişlik ölçütü teknolojik gelişimi sağlayacak ve bu gelişimi kullanabilecek nitelikli insan gücünü yetiştirme amacı ile eğitim düzeyini arttıracak eğitim sistematiğini oluşturmayı zorunlu hale getirmiştir. Bu açıdan eğitim kalitesi paralelinde kaliteli ve nitelikli insan gücünü meydana getirmede en önemli unsur olmuştur. Bu açıdan bakıldığında denilebilir ki, mesleki ve teknik eğitim toplumların ve toplumu oluşturan bireylerin en önemli ihtiyaçlarındandır (Kazu, Demirli, 2002:16).

Tarım toplumu ile sanayi toplumu arasındaki en belirgin fark eğitimle ortaya çıkmaktadır. Eğitimin kalitesinin ve eğitim kurumlarının artışı ve bununla birlikte oluşan nitelikli insan gücü sanayi toplumunun temel faktörü olmuştur. Bundan dolayıdır ki, sanayi toplumlarının en temel hedeflerinden biri okullaşmanın arttırılarak bilgi ve nitelik yönünden gelişmiş insan gücünü oluşturmaktır (Yapıcı, 2006: 28-29).

Sanayileşme ile birlikte farklı sanayi alanlarının meydana gelmesi ile toplumlarda, birbirinden farklı bu sanayi kolları için kaliteli ve nitelikli insan gücüne ihtiyaç artmış, bu farklı alanlarda çalışacak teknik personel ihtiyacını karşılayacak mesleki ve teknik eğitim kurumları önem kazanmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin en temel görevi, iş hayatının gereksinimlerini karşılayacak mesleki bilgi ve beceriye sahip iş gücünü oluşturmaktır. İş hayatının gereksinimlerini karşılayacak eğitilmiş iş gücü ülkelerin gelişmişlik ve kalkınmışlık düzeyinin yükselmesini, istihdamın arttırılarak uluslararası piyasada rekabet gücünün artmasında önemli fayda sağlamaktadır (Sezgin, 2006: 3).

2.2.1. Batı Dünyasında Meslekler ve Eğitim

Genel anlamda mesleki ve teknik eğitim sistemleri incelendiğinde Avrupa ülkeleri, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya ve Japonya gibi eğitim alanında ileri düzeydeki ülkeler arasında büyük ölçüde sistematik farklar olduğu görülmektedir. Avrupa Birliği'nin en önemli üç büyük ekonomisi olan Almanya, Fransa ve İngiltere arasında dahi mesleki ve teknik eğitim sistematiği bakımından büyük farklılıklar vardır.

Amerika Birleşik Devletlerinde kurumsallaşmış güçlü bir sistematiğe sahip yükseköğretim kademesi bulunmaktadır (Bolay, 1996: 71). Amerika Birleşik Devletleri resmi eğitim öğretim istatistiki verilerine bakıldığında (NCES - National Center for Education Statistics), eğitim öğretim okul öncesi eğitim ile başlamakta olup, anaokulları ve anaokulları öncesi eğitim resmi devlet okulları ve özel kurum okullarında verilmektedir. Anaokul öncesi eğitim, çocuk gelişimine de katkı sağlaması amacı ile özel kreşler tarafından 6 yaş öncesi çocuklara verilmektedir. İlköğretim olarak isimlendirilebilecek eğitim öğretim sürecinde (primary education) ilkokullarda eğitim öğretime başlama yaşı 6 yaş olup eğitim süresi de 6 yıldır. İlköğretim sonrası ikinci seviye olarak ülkemizdeki ismi ile ortaöğretim olarak isimlendirebilecbilecek eğitim öğretim aşaması iki aşamaya ayrılmaktadır. Alt ortaöğretim aşamasındaki liselerde 3 yıl süreli eğitim verilmektedir. Ortaöğretimin son aşamasıysa liselerdeki 10, 11, ve 12. sınıf olmak üzere yine 3 yıl sürelidir. Okul öncesi, ilk okul, orta okul ve

lise eğitiminden sonra (postsecondary), üçüncül olmayan eğitim (non-tertiary) toplum kolejlerinde (community college) ve ticari özel kurum okullarında 6 ay ila 1 yıl süresince eğitim verilerek mesleki eğitim sertifikası veren okullar ile bir arada yürütülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde Yükseköğretim, ortaöğretim sonrasında iki yıllık meslek yüksekokulları ile dört yıllık eğitim veren üniversitelerden oluşmaktadır (Erdoğan, 2003: 18)

İlk aşama, 4 yıllık eğitim öğretim sonucu lisans derecesi (bachelor's degree) ile mezuniyet hakkı verilirken, 4 yıllık lisans eğitimi sonrasında verilen yüksek lisans (master degree), sonrasında doktora eğitimi ile eğitim süreci sonuçlanmaktadır. Bunun yanında örgün eğitim dışında Amerika Birleşik Devletleri'nde farklı çalışmalar ile geliştirilen yaygın eğitime farklı destek ve katkılar sağlanarak teşvikler yapılmaktadır. Yetişkin eğitimi, okur-yazarlık kurslarında, meslek kurslarında, farklı sanatsal eğitim ve kurslarda her eyalette kendine has uygulamalar ile hizmet sağlanmaktadır (NCES, http://www.ed.gov;).

Amerika Birleşik Devletlerinde yükseköğretim sisteminde uygulanan kurumlarsa şunlardır:

- Önlisans eğitimi veren toplum ve meslek yüksek okulları,
- Lisans derecesi veren dört yıllık müstakil yüksek okullar (kolejler),
- Üniversiteler.

Amerika Birleşik Devletleri'nde mesleki ve teknik eğitim alanında farklı kurumlar bulunmaktadır. Bu kurumların en başta geleni "The National Research Center for Career and Technical Education (NRCCTE)" Kariyer ve Teknik Eğitim Ulusal Araştırmalar Merkezi adlı kurumdur. Amerika Birleşik Devletleri'nde ekonominin gelişimine katkı sağlamak ve mesleki eğitimin gelişmesi için Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Departmanı tarafından farklı proje ve çalışmalar sürdürülmektedir. Amerika Birleşik Devletlerinde lise eğitimi sonrasında öğrencilerin mesleki bilgi ve yeteneklerini geliştirmek amacı ile verilen eğitim öğretime, mesleki eğitimin kalitesini geliştirmek adına eyaletler bazında eğitim öğretime ayrılan payın %85'ini ayırmaktadır. (http://www.ed.gov).

İspanya'da mesleki eğitim üst ortaöğretim düzeyinde başlamakta olup sonrasında üçüncül eğitim denilen meslek kolejlerinde sürdürülmektedir. Bu iki eğitim kurumunun seviyeleri birbirinden farklı olduğu için bu kurumlarda eğitim alacakların kurumlara girebilmelerinde farklı şartlar gözetilmektedir. Bu kurumlarda öğrencilere işyeri temel eğitimleri verilmektedir. Bu kurumlardan mezun olan öğrenciler dilerse yükseköğrenim seviyesinde meslek yüksekokullarına devam edebilmektedirler. Sonrasındaysa üniversiteye devam etmek isteyen öğrenciler ayrıca sınava tabi olmaktadır. Norveç'teyse mesleki eğitim çok daha erken başlamaktadır. Bu aşama alt ortaöğretim aşamasıdır. Türkiye'de ortaokul seviyesine tekabül eden bu aşamayı bitiren öğrenci dilerse mesleki eğitim veren bir programa kayıt yaptırabilir. Buralarda verilen mesleki eğitim sistemi iki yılı okulda olmak üzere iki yıl da eğitim gördüğü meslek ile ilgili alanlarda deneyim sağlayarak verilmektedir. Danimarka'da mesleki eğitim iş hayatındaki piyasa şartlarına göre güncellenebilen esnek bir yapıya sahiptir (Yazıcı, Türkmen ve Aydemir, 2015:1633-1637).

2.2.2. Doğu Dünyasında Meslekler ve Eğitim

Doğu toplumlarının en gelişmiş ülkesi olan Japonya'da dünyanın en uzun akademik takvimi ve en yoğun ders saatleri uygulanmaktadır. Ülke bütçesinin %12'si eğitim amaçlı kullanılmaktadır. Japonya eğitim sisteminde eğitim kurumlarında öğrencilerin teorik bilgiyle birlikte uygulamalı eğitim alacakları laboratuarlar yoğun şekilde kullanılmaktadır. Japonya'da ilköğretime katılım oranı %100 denilecek düzeydedir. Japonya'da ilköğretimin amacı bilgiden ziyade kişilik ve karakter eğitimi üzerinedir. Ortaokul düzeyindeki eğitim kurumlarının büyük çoğunluğu devlet okuludur. Ortaöğretim kurumlarının amacı ise öğrencileri liseye hazırlamaktır. Lise eğitimi ise Japonya'da zorunludur. Lise eğitiminin son iki yılında öğrencinin yeteneğinin olduğu alana yönlendirilerek o yönde eğitim programı yoğunlaştırılmaktadır. Japonya'da mesleki eğitim ortaöğretim sonrasında beş yıl süreli teknik mühendislik eğitiminin verildiği, Japonya'nın mühendis ihtiyacını karşılamak amacıyla 1961'de kurulmuş KOSEN Teknoloji Kolejleri bulunmaktadır. Bu kolejlerin bünyesinde makine, mimarlık, elektrik, elektronik, inşaat, sistem, bilgi, malzeme, kimya ve gemicilik alanlarında mühendisler yetiştirilmektedir. Bir başka doğu

toplumu olan Güney Kore, teknoloji üretiminde lider ülkeler arasındadır ve nüfusunun refah seviyesi üst düzeydedir. Asya'nın en doğusunda bulunan bu ülke eğitim sistemindeki disiplin ile ön plana çıkmaktadır. Güney Kore'de eğitim başarının en büyük şartıdır. Bu yüzden Güney Kore'de eğitim sistemi içerisinde öğrenciler arasında büyük oranda rekabet yaşanmaktadır. Güney Kore'de eğitim sistemi devlet eliyle yürütülmektedir. Devlet öğrencilerin anaokulu aşamasından lise eğitimine kadar olan safhalardan sorumludur. Güney Kore'de zorunlu eğitim yaş şartı 6 ile 15 yaş arasıdır. Güney Kore'de mesleki eğitim liselerde yapılmaktadır, öğrenciler orta okul sonrası girdikleri sınavlar neticesinde meslek liselerine geçiş yapmaktadırlar. Mesleki eğitimleri süresince sadece teorik değil uygulama esaslı eğitim de verilmektedir. Programları başarı ile tamamlayan öğrenciler sertifika aldıktan sonra ayrıca üniversite eğitimi için sınava girerler. Güney Kore'de başlıca meslek lisesi alanları; tarım, teknik, ticaret ve balıkçılık üzerinedir ve Güney Kore'de mesleki eğitimin kontrolü çalışma bakanlığı bünyesinde sürdürülmektedir (T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2017: 40-51).

Hindistan'da mesleki eğitim ortaöğretim seviyesinde başlamaktadır. Hindistan'da mesleki eğitimin ortaöğretimden sonraki bir üst kademesi Türkiye'de lise seviyesine tekabül eden yüksek ortaöğretim seviyesinde devam eder. Ayrıcalıklı bazı mesleki eğitim olanakları ilköğretim seviyesinde de verilmektedir. Hindistan'da mesleki eğitim devletin resmi okullarında verilir. Pakistan'da mesleki eğitim ortaöğretim seviyesindeki öğrenci sekizinci yılını bitirdiğinde üç ay ile iki yıl arasında mesleki eğitim kurslarına katılabilir. Pakistan'da mesleki eğitimler mesleki okullar, çıraklık ve eğitim merkezleri ve mesleki kuruluşlar tarafından verilir. Yeni Zelanda'da mesleki eğitim üniversite şeklindeki kamuya ait teknoloji enstitüleri, özel eğitim kolejleri şeklindeki kurumlar tarafından verilir.Gana'da mesleki eğitim, ilköğretimden başlayan eğitim sistematiği içinden ortöğretim, üst ortaöğretim ve dört yıl süren üçüncü derece eğitim seviyesi de dahil olmak üzere tüm aşamalarda sürdürülür. Bu aşamalarda verilen eğitimler, ön mesleki bilgi, mesleki bilgi ve teknik bilgi oluşmaktadır (Yazıcı vd. 2015: 1633-1635).

2.3. Türkiye'de Meslekler ve Eğitim

2.3.1. İlk ve Ortaöğretim Düzeyinde Mesleki Eğitim

Dünyada ekonomik alanda başarılı olmuş ülkeler incelendiğinde mesleki eğitime önem verilerek eğitim seviyesinin her alanında aşamalı bir şekilde ilerlendiği gözlemlenmiştir. Mesleki eğitim, ülkelerin istihdamında teknik ve ara eleman ihtiyacının giderilmesi hususunda başvurulacak ilk unsurdur. Genellikle üretim sektörünün ihtiyaç duyduğu teknik işgücünü yetiştirmeyi hedefleyen ortaöğretim düzeyindeki meslek okullarında sektörün ihtiyacına göre branş farklılıkları da bulunmaktadır. Bir ülkenin vatandaşlarının yetişerek vasıflı hale dönüşebilmesi açısından eğitim sistemi önemlidir. Ülke fertlerinin henüz ilk ve ortaöğretim yaşlarında girdikleri eğitim sistemi içerisinde yetişerek kaliteli işgücüne dönüşebilmeleri bunun yanında ülke sorunlarının çözümünde huzurlu bir sosyal yapının oluşması adına yetişen bireylerin aldıkları eğitim ülkeler için en büyük kazanımlardır (Özyılmaz, 2013: 2).

Gelişmiş toplumlarda ilk ve ortaöğretim sisteminde genel eğitimin yanında bilhassa mesleki eğitim veren ortaöğretim kurumları yaygındır hatta genel eğitim veren kurumlara oranla daha fazladır. Bundan dolayıdır ki, yetişmiş ara işgücü ihtiyacı yükseköğretim kurumları yerine çok daha erken eğitim vermeye başlayan ortaöğretim kurumlarında yapılmaktadır (Özyılmaz, 2013:205).

Bir ülkedeki eğitim sistemi toplum fertlerinin nitelikli ve kaliteli işgücüne dönüşebilmesi adına en mühim konuların başında gelir. Aynı şekilde toplumu oluşturan fertlerin mutlu ve huzurlu bir şekilde hayatlarını sürdürebilmeleri açısından eğitimin önemi azımsanamaz (Özyılmaz, 2013:2-3).

Bireylerin bir meslek ve iş sahibi olmalarına yönelik beceri ve kabiliyetlerinin arttırılması yönünde eğitimsel bir çalışmanın mesleki eğitim şeklinde verilmesi 18. yüzyıl sonralarına tekabül eder (Aytaç, 2006:18). Bu açıdan meslek eğitimi, günümüz koşullarında eğitimin mesleki açıdan personel ihtiyacının tahsisinde, öğrenciler ile iş hayatı arasında irtibatın sağlanmasında büyük rolü bulunmaktadır (Bolat, 2016:12).

Türkiye demografik yapı özellikleri açısından birçok Avrupa ülkesine nazaran oldukça genç bir nüfusa sahiptir. TUİK verileri baz alındığında ülke nüfusunun yaklaşık % 52'si 25 yaş altındaki genç nüfustur. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı MEB verilerine göre 18 milyona yaklaşmıştır. Bu sayılara göre Türkiye'de ki öğrenci sayısı birçok Avrupa ülkesinin nüfusundan fazladır. Hal böyle olunca ülkede ki eğitim konusunun ne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Türk eğitim sistemi içerisinde mesleki eğitimin yerinden bahsedilecek olursa, 12. yüzyıla kadar gitmek gerekir. Cumhuriyet öncesi eğitim sisteminde mesleki eğitim esnaf ve zanaatkar teşkilatları tarafından yürütülmekteydir. Selçuklu devletinde ahilik sistemiyle yürütülen mesleki çalışmalar, Osmanlı dönemine gelindiğinde lonca ve gedik teşkilatları tarafından yürütülmüştür (Kılınç, 2016: 44). Günümüzdeki şekli ile mesleki eğitim verilmesi 1800'lerin ortasını bulur. 1861'de Niş şehrinde, 1864'de Rusçuk'ta daha çok öksüz ve yetim çocuklar için kurulan ıslah evlerinde çocukların meslek öğrenebilmeleri adına mesleki eğitim verilmiştir (Bolat, 2016:13-14). Daha sonra 1879 tarihine gelindiğinde kadınlara yönelik olarak kız meslek okulları açılmıştır (Tuna, 1973:19).

Tarihi seyir içerisinde her toplumun kendi sosyo-kültürel yapısına, siyasi ve iktisadi yapısına uygun olarak geliştirdiği eğitim sistemleri vardır. Türk eğitim sistemi kronolojik açıdan incelendiğinde, kuruluşunda ıslahat fermanının da etkisinin olduğu eğitim adına bakanlık düzeyindeki ilk kurumu 1857 tarihinde kurulan Maarif-i Umumiyye Nezareti olmuştur. Kurulan bu ilk bakanlığın ilk maarif nazırı yani bugün ki adıyla ilk milli eğitim bakanı Abdurrahman Sami Paşa olmuştur (Erdoğdu, 1996: 20).

II. Meşrutiyet Döneminin sonlarına gelindiğinde bugünkü eğitim bakanlığına karşılık gelen maarif nezaretinin teşkilat yapısı içerisinde eğitim seviyelerine göre birimler; ilköğretimden sorumlu birim Tedrisat-ı İptidaiye, ortaöğretimden sorumlu

birim tedrisat-ı taliye, yükseköğretimden sorumlu birim ise tedrisat-ı aliye dairesi şeklinde yapılanmıştır (MEB, 2015: 6)

Cumhuriyet dönemine gelindiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ülkedeki tüm eğitim kurumlarının tek bir çatı altında toplanması, ülkedeki eğitim öğretim faaliyetlerinin tek bir elden yürütülmesi düşüncesi ile bugünkü ifadesiyle öğretim birliği yasası manasına gelen Tevhid-i Tedrisat Kanunu 3 Mart 1924 tarihinde çıkarılmıştır (MEB, 2009: 21-29). Tevhid-i Tedrisat yasası ile Şer'iyye ve Evkaf nezaretleri dağıtılmıştır. Şer'iyye din işleri manasına gelirken, Evkaf ise vakıflar bakanlığı manasına gelir. Bu kanun ile Şer'iyye yerine Diyanet İşleri Reisliği kurulmuş yine aynı zamanda Evkaf yerine de vakıf mallarının idare edilmesi adına Evkaf Müdüriyet-i Umumiyyesi kurulmuştur. Bu kanun ile ülkedeki tüm eğitim öğretim kurumları tek elden yönetilme düşüncesiyle şer'iyye ve evkaf vekaleti bünyesinde eğitim öğretim çalışmalarını sürdüren mektep ve medreseler de yeni milli eğitim bakanlığına devredilmiştir. Zaten kısa süre sonra da medreseler tamamen kapatılmıştır (Kenan, 2013: 21-29).

Cumhuriyetin ilanı ile eğitim sisteminde de köklü değişikliklere gidilmiştir. Yine 1924 tarihinde eğitim sisteminin yapılandırılması, planlanması, merkezi eğitim ve mesleki eğitim gibi eğitim ile ilgili bir çok konuda meclise rapor sunmak üzere yurt dışından alanlarında uzman konularında deneyimli eğitimciler davet edilmiştir. Örneğin o dönemde eğitim alanında en uzman kişilerden Democracy and Education kitabının müellifi John Dewey Türkiye'ye getirilmiştir. Yine o dönemin tanınmış eğitim bilimcilerinden Omer Buyse ve Alfred Kühne'de ülkeye davet edilmiştir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ülkedeki eğitim sisteminin geliştirilmesi adına buna benzer gerek yurt içinden gerekse yurt dışından eğitim alanında uzman eğitimcilerin hazırladıkları ve sundukları raporlar doğrultusunda o günkü eğitimci bürokratlar ve ülke idarecileri tarafından ülkenin sosyo-ekonomik yapısı da göz önünde bulundurularak uygulanmaya çalışılmıştır. Daha sonra 1926'da o günkü milli eğitim bakanlığının merkezi örgüt yapısını düzenleyen ilk yasal düzenleme olan 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. Bu yasa ile birlikte Talim ve Terbiye Kurulu ilk kez kanuna girmiştir (MEB, 2011: 5).

Mesleki ve teknik eğitimin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmesi hususunda yetkilendirilmesiyse ilk defa 1927'de olmuştur. Mesleki eğitim faaliyetleri daha sonra 1933'de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Mesleki ve Teknik Tedrisat Umum Müdürlüğü'nce yürütülmüştür. O dönemde toplanan bakanlar kurulu eğitim konusunda ülkeye getirilen yabancılarında görüşüne başvurarak kaliteli personel ihtiyacının karşılanması adına çeşitli kurslar, çırak okulları ve akşam sanat okullarının açılmasını teklif etmiştir (Akkutay, 1991: 27).

Cumhuriyet ile birlikte eğitim alanında birçok düzenleme ve yenilik yapılmıştır. Örneğin İlköğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Yine aynı dönemde bugünkü halk eğitim merkezleri ayarında olan Halk Eğitim Terbiyesi Şubesi ve Dil Heyeti kurulmuştur. Eğitim alanında bu yenilikler yapılırken bir taraftan toplumdaki okuryazarlık seviyesini yükseltmek adına okul çağı dışında kalan yaşça olgun vatandaşların faydalanmaları adına millet mektepleri kurulmuştur. 1933 yılında 2287 sayılı yeni yasa çıkarılmıştır. Bu yasada üniversiteler milli eğitim bakanlığına bağlanmıştır. Yine mesleki ve teknik eğitim bu yasa ile bakanlığa bağlanmıştır. Bu yasaya devam eden yıllarda eklenen maddeler ile yapılan değişiklikler ile birlikte 1937 yılında 3225 sayılı yasa ile başta müsteşarlık, milli eğitim şurası ve teftiş kurulu gibi 21 daire ve koordinatörlükten oluşan yeni sistem yürürlüğe girmiştir. Bu kapsamlı yapı sonraları yapılacak olan tüm düzenlemelere kaynak olmuştur (Türk, 2003:43).

1939 yılına gelindiğinde, her beş yılda bir yapılan Milli Eğitim Şuraları başlamıştır. Türk eğitim sistemindeki düzenin ve sistematiğinin daha demokrat bir yapıya bürünmesi adına düzenli bir şekilde toplanan bu şuralarda, farklı uzmanlık alanlarından, farklı vakıf, dernek ve sivil toplum kuruluşlarından yine bilim insanlarından akademisyenlere, kamu sektöründen özel teşebbüslere, bürokratlardan öğretmenlere kadar birçok katılmcı yaklaşık on gün ülkenin eğitim durumu ile ilgili sorunların ve bu sorunların çözümü ve eğitimin daha gelişmiş seviyeye çıkması adına bir araya gelmişlerdir.

1939 yılından sonra bu defa 1946 yılında 4926 sayıl yasa ile yeni bir düzenleme daha yapılmıştır. Bu yasa ile 21 daireye sahip olan merkez teşkilatı daire sayısını 25'e çıkarmıştır. Sonrasında 1959 ve 1960 yıllarında da düzenlemeler

yapılarak daire sayıları artmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı günümüz güncel halini 2011 yılında yapılan 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile almıştır. 1923 yılında Maarif Vekaleti ismiyle başlayan serüven sekiz isim değişikliği ve farklı düzenlemeler ile günümüz Milli Eğitim Bakanlığı şekline dönüşmüştür (MEB, Milli Eğitim Bakanlığının Kısa Tarihçesi, https://www.meb.gov.tr/milli-egitim-bakanliginin-kisa-tarihcesi/duyuru/8852 12.09.2018).

Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı 81 il ve 918 ilçede Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde teşkilatı bulunan bir bakanlıktır. Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı olan tüm bu okulların başında okul müdürleri bulunmaktadır. Okul yönetimleri her açıdan merkez teşkilatına bağlıdır (MEB , 2011: 5).

Ayrıca yurt dışındaki gerek mesleki gerekse teknik alanlarda eğitim ve öğretimdeki gelişmeleri yakından izlemek adına 22 ülkede eğitim müşavirlikleri ile 18 eğitim ateşeliği faaliyetlerini sürdürmektedir (MEB, Ateşelikler, https://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php?ILKODU=999 12.09.2018).

2017-2018 Eğitim Öğretim yılı itibari ile Türkiye'de ortaöğretim düzeyinde toplamda 5.689.427 öğrenci eğitimini sürdürmektedir. Bu öğrencilerden 1.987.282'i farklı mesleki eğitim veren okullarda öğrenim görmektedir. Farklı mesleki okullar şunlardır: Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, Çok Programlı Anadolu Liseleri ve Mesleki Eğitim Merkezleri. Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim bu üç okul sistemi bünyesinde verilmektedir (MEB , 2011: 5).

2.3.2. Yükseköğretim Düzeyinde Mesleki Eğitim

Türkiye'de üniversitelere yönelik ilk yasa 31 Mayıs 1933 tarihinde 2252 sayılı yasa ile hazırlanan Üniversite Kanunu'dur (Tekeli, 2009: 56). Ülkemizde Yükseköğretimin esaslarını belirleyen 2547 sayılı kanun, meslekyüksek okullarını şu şekilde tanımlanmaktadır; "*Belirli bir mesleğe yönelik eğitim öğretime ağırlık veren bir yükseköğretim kurumudur*". Ülkemizde 1933 yılında ilk kurulan üniversite ile başlayan yükseköğretim süreci, sonrasında meslek yüksekokulu olarak Türkiye'de ilk defa Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 1974-1975 yıllarında eğitim vermeye

başlamıştır. İlk yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan meslek yüksekokulları 1981 yılından itibaren Yüksek Öğretim Kurulu bünyesine alınarak üniversitelere bağlanmıştır (Günay ve Özer: 2016: 1-8).

1980 sonrası yapılan düzenlemelerle yükseköğretim kurumunda büyümeye gidilmiştir. Yapılan bu kapasite artırımında daha çok ihtiyaç görülen ana alanlara yönelim olmuştur. Bu bağlamda istihdama ara personel yetiştiren meslek yüksekokullarına ihtiyacın belirgin bir şekilde görüldüğünden az bir zamanda bu konuda büyük gelişmeler yapılmıştır. Bu bağlamda 1982 yılında meslek yüksekokulu sayısı 54 iken 1989 yılına gelindiğinde 96'ya çıkartılmıştır. Meslek yüksekokulu sayısındaki bu artış doğal olarak bu yüksekokullardaki program sayısını da arttırmıştır. Seksenlerin başında 229 olan program sayısı 1996 yılına gelindiğinde 474'e ulaşmıştır. Günümüzde her ülkede olduğu gibi ülkemizde de yükseköğretim alanındaki ihtiyaç ve talepler her geçen gün artış göstermektedir. Oluşan bu talep ve ihtiyacı karşılamak üzere ülkemizde yükseköğretim kurumlarının sayıları nicelik ve nitelik yönünden artış göstermektedir. Türkiye'de ki mevcut genç nüfus baz alındığında yükseköğretim kurumlarındaki bu artışın hızlanarak devam edeceği öngörülmektedir. (Çetinsaya, 2014: 20).

Tablo 1. Yıllara Göre Üniversiteye Giriş Sınavına Toplam Başvuru ve Yerleşen Adayların Sayısı

Yıllar	Toplam Başvuran	Toplam Yerleşen	Oran %
1980	466,963	41,574	8,9
1985	480,633	156,065	32,5
1990	892,975	196,253	22,0
1995	1,263,379	353,300	28,0
2000	1,407,920	414,647	29,5
2005	1,844,891	607,994	33,0
2010	1,587,866	763,516	48,1
2015	2,126,681	983,090	46,2
2017	2,265,844	825,397	36,4

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere her geçen gün yükseköğretime olan talep artış göstermektedir. 1980 yılında 466,963 aday öğrencinin başvuru yaptığı Üniversiteye Giriş Sınavından 2000 lere gelindiğinde bu sayının 1 milyon 407 bin 920 aday öğrenciye yükseldiği, 2018 yılı itibari ile ise Yükseköğretim Kurumları Sınavına,

Temel Yeterlilik Testine (TYT) 2,381,590 aday öğrenci, Alan Yeterlilik Testlerine (AYT) 2,019,664 aday öğrenci, Yabancı Dil Testine (YDT) ise 131,448 aday öğrenci başvuru yapmıştır (https://www.osym.gov.tr/TR,13046/2017.html).

2000'li yıllara gelindiğinde mesleki eğitimin tüm dünyada bunun yanı sıra özellikle Avrupa Birliği ülkelerinde küresel ekonomik krizlerin sonrasında yaşanan istihdam probleminin çözümündeki rolü önem kazanmıştır. Bununla birlikte Türkiye'deki genç nüfus ve mevcut demografik yapı özellikleri uluslararası ekonomik rekabet açısından güçlü bir avantaj oluşturmaktadır. Türkiye'nin dünya ekonomik yapısında rekabet gücünün arttırılması konusunda öncelikli politika olarak eğitimin ve özelliklede mesleki ve teknik eğitimin önemi günden güne artmaktadır. Bu bağlamda 2000'li yıllara gelindiğinde ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi, bununla birlikte Avrupa ülkeleri ile uyum ve birliktelik sağlaması açısından çalışma ve projeler arttırılmıştır. 2000'li yıllar bu yönde Türkiye açısından birçok proje ve çalışmanın gerçekleştiği yıllardır (Özer, 2011: 163-192).

Kalkınma Bakanlığının 10. Kalkınma Planı'nda ortaöğretimden ziyade, mesleki ve teknik eğitimin yükseköğretim seviyesinde meslek yüksekokulları ile gerçekleşmesinin gereği öngörülerek bu kapsamda meslek yüksekokullarının daha işlevsel hale getirilmesi kararı alınmıştır.

Bu kapsamda meslek yüksekokullarından artan beklentilerden dolayı mesleki eğitimin gelişimi ve sorunların giderilmesi için yapılacak çalışmalar önem kazanmıştır. Bundan dolayı mesleki eğitimin son yıllarda Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından yeniden yapılanma ve düzenlenmesi için çalışma ve projeler arttırılmıştır. Bu çerçevede Türkiye, Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi CEDEFOP ile mesleki ve teknik eğitiminin gelişimine katkı sağladığından dolayı birçok ortak projede birlikte çalışılmıştır. (CEDEFOP, 2008 ve 2010)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TRAKYA ÜNİVERSİTESİ MESLEK YÜKSEK OKULLARI ALAN ÇALIŞMASI ANALİZİ

3.1. Metodoloji

3.1.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı önlisans düzeyinde eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği meslek yüksekokullarında ana branşlara göre ve toplu olarak öğrencilerin sınıflarına göre mesleki beklentilerine yönelik ayrışma sınamasının gerçekleştirilmesidir.

3.1.2. Araştırmanın Evreni

Alan çalışmasının gerçekleştirildiği Edirne Sosyal Bilimler MYO'nda kayıtlı toplam öğrenci sayısı 3897, Edirne Teknik Bilimler MYO'nda kayıtlı öğrenci sayısı 4199 ve Sağlık Hizmetleri MYO'da kayıtlı öğrenci sayısı ise 1833 kişidir. Ancak kayıtlı öğrencilerin önemli bölümü aktif olarak eğitim hayatını sürdürmeyip sadece kayıt olan yarı pasif durumdakilerden oluşmaktadır. Aktif olarak eğitim hayatına devam eden öğrenci sayısını tespit etmekse oldukça güç olmakla birlikte son iki yılda söz konusu üç meslek yüksekokuluna kayıt yaptıran öğrenci sayısı bu konuda bir fikir verebilecektir. 2017-18 ve 2018-19 eğitim-öğretim yılında Edirne Sosyal Bilimler MYO'na kayıt yaptıran toplam öğrenci sayısı 1260, Edirne Teknik Bilimler MYO'na kayıt yaptıran öğrenci sayısı 1022 ve Sağlık Hizmetleri MYO'a kayıt yaptıran öğrenci sayısı ise 1284 kişidir. Alan çalışması kapsamında anket çalışması uygulanan öğrenci sayıları ise Edirne Sosyal Bilimler MYO'na kayıtlı denek sayısı 455, Edirne Teknik Bilimler MYO'na kayıtlı denek sayısı 661 ve Sağlık Hizmetleri MYO'a kayıtlı denek sayısı 637 kişi olarak gerçekleşmiştir. Buna göre evren olarak üç meslek yüksekokulunda kayıtlı olan öğrenci sayısı kabul edilecek olursa 9929 kişilik evrende 1753 deneğe ulaşılarak ana kütlenin %17, 66'sına ulaşılmıştır. MYO'ları bazındaysa bu oranlar Edirne Sosyal Bilimler MYO için 11,68'ine, Edirne Teknik Bilimler MYO

için %15,74 ve Sağlık Hizmetleri MYO içinse 34,75 olarak gerçekleşmiştir. Son iki yılda kayıt olan öğrenci sayısına göre örneklemin ağırlığı ise Edirne Sosyal Bilimler MYO için %36,1'e, Edirne Teknik Bilimler MYO için %64,7'ye ve Sağlık Hizmetleri MYO içinse 49,6'ya ulaşmaktadır.

3.1.3. Araştırmanın Kısıtları

Araştırmaya ait veriler, iki aşamada gerçekleştirilen anketlere dayanmaktadır. Anket uygulamaları iki farklı dönemde geçekleştirilmiştir. Buna göre anket uygulamaları ilk sınıfların mesleki tutumları öğrenime ilk başladıkları güz dönemi içerisinde, ikinci sınıflarınsa mezun olunacak zaman dilimini oluşturan bahar dönemi içerisinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama tarihleri ise Edirne Sosyal Bilimler MYO, Teknik Bilimler MYO ve Sağlık Hizmetleri MYO'da öğrenim gören birinci sınıflarda 12-23 Kasım 2018 tarihleri arasında, ikinci sınıflardaysa ise 08-19 Nisan 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

3.1.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışma yöntemi olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formu Üstüner (2006)'in geliştirerek makale olarak yayınlamak suretiyle literatüre kattığı mesleki tutum ölçeği sorularına dayanmaktadır. Çalışma kapsamında önce güvenilirlik testi gerçekleştirilmiş olup, ardında betimleyici istatistikler hesaplanarak raporlanmış, sonrasındaysa her MYO için ayrı olarak ve sonrasındaysa tümü için sınıflar arasında ayrışmalar t testi ve Mann-U testi vasıtasyla test edilmiştir. Ardından da bu defa sınıflara göre ve tüm sınıflardaki öğrencilere göre üç MYO arasındaki ayrışmaların tespitine yönelik Anova ve Kruskal Wallis testleri vasıtasıyla sınama çalışmasında bulunulmuştur (Testler için bkz. Lorcu, 2015).

Ercan ve Kan (2004), anket çalışmalarında ilk olarak güvenilirlik analizinin yapılmasının gerektiğine işaret etmektedir. Güvenilirlik analizinde aynı koşullar sağlanınca ölçümün tekrarında kararlılığın olup-olmadığı sınanmaktadır. Güvenilirlik analizinde yaygın olarak tercih edilen yaklaşımsa Cronbach Alpha Katsayısı

yaklaşımıdır. Katsayı değeri 0 ile 1 arasında değişmektedir. Katsayı değerleri ise güvenilirlik düzeyini ifade etmektedir. Buna göre:

- $0 \leq \alpha < 0{,}40$ ölçek güvenilirliğinin olmadığını gösterir.
- $40 \leq \alpha < 0{,}60$ ölçeğin güvenilirlik düzeyinin düşük olduğunu gösterir.
- $60 \leq \alpha < 0{,}80$ ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu tanımlar.
- $80 \leq \alpha \leq 1$ ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu ifade eder (Lorcu, 2015: 207-208).

Bu çalışmada da Cronbach Alfa değeri 0,847 olarak ölçeğin çok yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.2. Betimleyici İstatistiklere İlişkin Bulgular

Toplam 34 likert tipi 5'li ölçeğe dayanan anket sorusuna üç MYO öğrencileri tarafından verilen yanıtların ortalamaları, standart sapma değerleri, denek sayılarıyla birlikte ve her iki sınıftakilerin her birisi için ayrıştırılarak sunulmuştur. 34 sorudan 10'u ters soru olduğundan, ortalama ve standart sapma değerleri, ters soruların düzleştirilmesi sonrasında aldıkları değerlere göre hesaplanmıştır.

Anket sorularına cevap veren Sosyal Bilimler MYO birinci sınıf öğrencilerinin sayısı 259 ile 264 arasında değişmekte olup ikinci sınıf öğrencilerinin sayısı ise 187 ile 193 arasında gerçekleşmiştir. Teknik Bilimler MYO birinci sınıflarındaysa ankete cevap verenlerin sayısı 323, ikinci sınıf öğrencisi sayısı ise 338'dir. Sağlık Hizmetleri MYO öğrencilerinden anketlere yanıt verenlerin sayıları ise birinci sınıf öğrencilerinde 311 ile 312 arasında değişmekte olup, ikinci sınıf öğrencilerindeyse 325 öğrencidir (Tablo 2).

Tablo 2. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda Sınıflara Göre Ortalama ver Standart Sapma Değerleri

	Sınıf	Sosyal Bilimler MYO			Teknik Bilimler MYO			Sağlık Hizmetleri MYO		
		N	Ort.	Std. Sapma	N	Ort.	Std. Sapma	N	Ort.	Std. Sapma
Soru 1	1	191	3,25	1,08	323	3,03	1,14	312	3,19	1,10
	2	264	3,60	1,05	338	2,94	1,12	325	2,91	1,01
***Soru 2**	1	191	3,37	0,92	322	3,48	0,94	312	3,98	0,91
	2	263	3,45	1,01	338	3,36	0,78	325	3,66	0,86
Soru 3	1	190	2,96	0,96	323	3,08	1,06	312	3,07	1,11
	2	264	3,08	1,06	338	2,93	0,88	325	2,77	1,02
Soru 4	1	191	2,91	0,91	323	2,90	0,94	312	3,08	1,11
	2	264	3,01	0,97	338	3,08	0,91	325	2,78	0,98
***Soru 5**	1	191	3,72	0,98	323	2,32	0,99	312	2,07	1,03
	2	262	3,69	1,05	338	2,55	1,07	325	2,40	1,03
***Soru 6**	1	190	3,88	0,90	323	2,25	1,04	312	2,07	1,08
	2	262	3,94	3,34	338	2,51	1,03	325	2,37	1,03
***Soru 7**	1	191	3,85	1,01	323	2,15	1,06	312	1,97	1,04
	2	262	3,81	1,03	338	2,41	1,12	325	2,41	1,02
***Soru 8**	1	191	3,73	1,04	323	2,14	1,05	312	2,02	0,99
	2	262	3,73	1,08	338	2,46	1,09	325	2,40	1,00
Soru 9	1	190	2,97	0,95	323	3,02	1,17	311	3,05	1,10
	2	263	3,14	0,95	338	2,93	0,97	325	2,79	1,09
Soru 10	1	191	3,13	0,89	323	3,12	1,03	312	3,16	1,10
	2	263	3,19	0,89	338	3,14	0,98	325	2,93	1,01
Soru 11	1	191	3,26	0,91	323	3,14	1,12	311	3,18	1,03
	2	262	3,33	0,94	338	3,21	1,11	325	2,89	1,11
Soru 12	1	189	3,19	1,02	323	3,08	1,16	312	3,10	1,06
	2	263	3,35	0,95	338	3,24	1,17	325	2,90	1,11
Soru 13	1	190	3,29	1,07	323	3,23	1,21	312	3,24	1,18
	2	262	3,52	0,99	337	3,26	1,14	325	3,02	1,07
Soru 14	1	189	3,24	1,04	323	2,99	1,14	311	3,02	1,11
	2	262	3,42	1,01	338	3,25	1,16	325	3,00	1,11
***Soru 15**	1	191	2,90	1,03	323	3,43	1,15	312	3,56	1,17
	2	261	2,83	1,16	338	3,08	1,21	325	3,24	1,13
Soru 16	1	191	3,20	0,99	323	3,19	1,15	312	2,96	0,95
	2	263	3,46	1,03	338	3,06	0,99	325	3,00	1,05
Soru 17	1	187	3,16	1,05	323	3,10	1,12	312	3,09	1,04
	2	259	3,47	0,98	338	3,01	1,00	325	2,97	1,06
Soru 18	1	191	3,30	0,98	323	3,18	1,08	311	3,19	1,08
	2	264	3,51	1,01	338	3,05	1,02	324	3,01	1,05
Soru 19	1	191	3,21	1,01	322	3,02	1,09	312	3,13	1,06
	2	263	3,41	1,04	338	3,02	1,04	325	2,96	1,07
***Soru 20**	1	191	3,29	3,84	323	3,44	1,11	312	3,52	1,01
	2	262	2,93	1,11	338	3,35	1,13	325	3,25	1,05
***Soru 21**	1	191	3,02	1,07	323	3,43	1,08	311	3,63	1,05
	2	262	3,06	1,10	338	3,33	1,17	325	3,29	1,08
Soru 22	1	191	3,10	1,00	323	3,11	1,17	312	2,91	0,99
	2	262	3,41	2,15	338	2,97	0,91	325	2,85	1,05
Soru 23	1	190	3,08	1,00	323	3,03	1,07	312	3,01	1,09
	2	262	3,40	1,03	338	3,05	0,99	325	2,87	1,06
Soru 24	1	191	3,18	0,96	323	3,19	1,06	312	3,08	1,13
	2	263	3,46	0,97	338	3,12	1,03	325	2,93	0,99
Soru 25	1	191	3,15	1,00	323	3,22	1,09	312	2,97	1,15
	2	264	3,43	1,05	338	3,15	1,12	325	2,90	1,03

* Ters soru (çevrilmiş)

Tablo 2 devam. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda Sınıflara Göre Ortalama ver Standart Sapma Değerleri

	Sınıf	Sosyal Bilimler MYO			Teknik Bilimler MYO			Sağlık Hizmetler MYO		
		N	Ort.	Std. Sapma	N	Ort.	Std. Sapma	N	Ort.	Std. Sapma
Soru 26	1	191	3,17	0,99	322	3,11	1,05	312	2,92	1,05
	2	264	3,29	1,02	338	3,13	1,05	325	2,88	1,01
Soru 27	1	191	3,09	0,98	323	3,16	1,07	312	3,02	1,07
	2	263	3,27	0,97	338	3,07	1,05	325	2,92	1,08
Soru 28	1	191	3,15	0,93	323	3,12	1,14	312	3,05	1,12
	2	264	3,29	0,96	338	3,07	1,04	324	2,94	1,10
Soru 29	1	191	2,97	0,99	323	3,09	1,09	312	3,11	1,15
	2	263	3,19	0,98	338	3,11	1,06	325	2,97	1,07
***Soru 30**	1	190	3,07	0,95	323	3,24	1,08	311	3,25	0,98
	2	262	2,90	1,02	336	3,16	1,07	325	3,29	1,00
Soru 31	1	191	2,99	0,97	323	2,99	1,16	312	3,04	1,12
	2	263	3,13	1,00	338	3,05	0,96	325	2,72	1,07
***Soru 32**	1	191	3,26	0,92	323	3,48	1,06	312	3,54	1,03
	2	263	3,13	1,08	338	3,22	1,02	325	3,43	0,99
Soru 33	1	191	2,84	0,91	323	2,96	1,13	312	2,88	1,16
	2	263	2,93	1,14	338	2,72	0,99	325	2,69	1,02
Soru 34	1	191	2,45	1,22	323	2,75	1,25	312	2,92	1,17
	2	263	2,56	1,32	338	2,36	1,10	325	2,66	1,13

3.3. Sınıflara Göre Mesleki Beklentide Ayrışma Bulguları

3.3.1. Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulunda Sınıflara Göre Mesleki Beklentide Ayrışma Bulguları

Çalışma kapsamında Trakya Üniversitesi'ne bağlı Sosyal Bilimler MYO bütününde öğrenim gören birinci ve ikinci sınıf öğrencileri arasında mesleki beklentideki olası farklılaşmanın tespitine yönelik olarak oluşturulan otuz dört sorudan onunda sınıflar arasında ayrışmanın olduğu sonucuna varılmıştır. Buna karşılık yirmi dört sorudaysa istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı ayrışmanın bulunmadığı tespit edilmiştir. SPSS 24.0 çıktıları aşağıdaki tabloda toplu olarak sunulmuştur.

Tablo 3. TÜ Sosyal Bilimler MYO'nda Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi

Sorulara Göre Temel İstatistikler					Levene'nin Varyans Eşitliği Testi		t-testi		Mann-Whitney U Testi	
	Sınıf	N	Ortalama	Standart sapma	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Soru 1	1	191	3,246	1,084	2,334	0,127	**-3,487**	**0,001**	---	---
	2	264	3,599	1,049						
***Soru 2**	1	191	3,372	0,919	3,158	0,076	-0,871	0,384	---	---
	2	263	3,453	1,014						
Soru 3	1	190	2,963	0,956	2,465	0,117	-1,240	0,216	---	---
	2	264	3,083	1,061						
Soru 4	1	191	2,911	0,910	0,395	0,530	-1,118	0,264	---	---
	2	264	3,011	0,969						
***Soru 5**	1	191	3,717	0,981	1,547	0,214	0,232	0,816	---	---
	2	262	3,695	1,053						
***Soru 6**	1	190	3,879	0,903	1,443	0,230	-0,241	0,810	---	---
	2	262	3,939	3,340						
***Soru 7**	1	191	3,853	1,010	0,210	0,647	0,493	0,622	---	---
	2	262	3,805	1,034						
***Soru 8**	1	191	3,728	1,041	0,000	0,988	-0,012	0,990	---	---
	2	262	3,729	1,079						
Soru 9	1	190	2,974	0,951	0,439	0,508	-1,883	0,060	---	---
	2	263	3,145	0,954						
Soru 10	1	191	3,126	0,886	0,109	0,742	-0,809	0,419	---	---
	2	263	3,194	0,889						
Soru 11	1	191	3,262	0,909	0,828	0,363	-0,752	0,452	---	---
	2	262	3,328	0,942						
Soru 12	1	189	3,191	1,024	0,410	0,522	-1,700	0,090	---	---
	2	263	3,350	0,953						
Soru 13	1	190	3,295	1,068	0,612	0,435	**-2,341**	**0,020**	---	---
	2	262	3,523	0,989						
Soru 14	1	189	3,238	1,037	0,017	0,895	-1,826	0,068	---	---
	2	262	3,416	1,009						
***Soru 15**	1	191	2,895	1,031	5,827	**0,016**	---	---	-1,039	0,299
	2	261	2,828	1,156						
Soru 16	1	191	3,204	0,992	1,833	0,176	**-2,650**	**0,008**	---	---
	2	263	3,460	1,033						
Soru 17	1	187	3,160	1,045	0,013	0,908	**-3,216**	**0,001**	---	---
	2	259	3,471	0,978						
Soru 18	1	191	3,304	0,980	1,250	0,264	**-2,153**	**0,032**	---	---
	2	264	3,508	1,009						
Soru 19	1	191	3,215	1,006	2,048	0,153	**-1,966**	**0,050**	---	---
	2	263	3,407	1,044						
***Soru 20**	1	191	3,293	3,836	2,243	0,135	1,447	0,148	---	---
	2	262	2,931	1,105						
***Soru 21**	1	191	3,016	1,069	0,366	0,545	-0,401	0,689	---	---
	2	262	3,057	1,104						
Soru 22	1	191	3,100	1,003	1,900	0,169	-1,869	0,062	---	---
	2	262	3,412	2,147						
Soru 23	1	190	3,084	0,999	2,337	0,127	**-3,220**	**0,001**	---	---
	2	262	3,397	1,033						
Soru 24	1	191	3,178	0,962	0,345	0,557	**-3,032**	**0,003**	---	---
	2	263	3,456	0,968						

* Ters soru (çevrilmiş)

Tablo 3 devam. TÜ Sosyal Bilimler MYO'nda Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi

Sorulara Göre Temel İstatistikler					Levene'nin Vryans Eşitliği Testi		t-testi		Mann-Whitney U Testş	
	Sınıf	N	Ortalama	Standart sapma	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Soru 25	1	191	3,152	0,996	2,979	0,085	**-2,833**	**0,005**	---	---
	2	264	3,428	1,048						
Soru 26	1	191	3,168	0,991	0,796	0,373	-1,298	0,195	---	---
	2	264	3,292	1,018						
Soru 27	1	191	3,094	0,985	0,341	0,560	-1,895	0,059	---	---
	2	263	3,270	0,969						
Soru 28	1	191	3,152	0,931	1,335	0,249	-1,515	0,130	---	---
	2	264	3,288	0,956						
Soru 29	1	191	2,969	0,989	0,404	0,526	**-2,333**	**0,020**	---	---
	2	263	3,186	0,977						
***Soru 30**	1	190	3,068	0,949	1,397	0,238	1,819	0,070	---	---
	2	262	2,897	1,018						
Soru 31	1	191	2,990	0,973	0,639	0,424	-1,491	0,137	---	---
	2	263	3,129	0,995						
***Soru 32**	1	191	3,257	0,919	3,267	0,071	1,316	0,189	---	---
	2	263	3,129	1,084						
Soru 33	1	191	2,843	0,910	8,694	**0,003**	---	---	-0,586	0,558
	2	263	2,932	1,140						
Soru 34	1	191	2,450	1,217	2,286	0,131	-0,927	0,354	---	---
	2	263	2,563	1,317						

* Ters soru (çevrilmiş)

Otuz dört soru içerisinde sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı ayrışmanın olduğu on sorunun tamamında, birinci sınıf öğrencilerine göre ikinci sınıf öğrencilerinde ortalamaların yükseldiği görülmektedir. Çevrilmesi yapılan ters yönlü sorularda da çevrilme sonrasında, diğer sorulara verilen cevaplardaki gibi yükseliş olduğu sonucuyla karşılaşılmaktadır. Dolayısıyla da birinci sınıflara göre ikinci sınıf öğrencilerinin mesleki beklentilerinde daha iyimser olduğu görülmüştür. Buna göre ikinci sınıf öğrencilerde birinci sınıf öğrencilere göre:

- Mesleğini icra etme düşüncesinin bile cazip gelişinde artış olduğu,
- Mesleğin gereklilikleri konusunda kendine güvende artış olduğu,
- Mesleğin bireye üretip yaratmak iç.in fırsat vereceği kanaatinde yükseliş olduğu,
- Mesleğini profesyonel olarak yürütebileceği inancının arttığı,
- Mesleğini icra etmenin insanlara faydalı olacağı düşüncesinin mutluluğunu arttıracağı görüşünde yükselişin olduğu,

- Meslektaşlarına karşı sempatisinin arrttığı,
- Mesleğinin çalışma koşullarının çekici gelişinde artış yaşandığı,
- Meslektaşlarıyla sohbet etmekten hoşlanma düzeyinde yükselişin olduğu,
- Bölümünü isteyerek seçtiği görüşünün arttığı

sonucuyla karşılaşılmaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. TÜ Sosyal Bilimler MYO Öğrencilerinde Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda Sınıflar Arasındaki Ayrışma Durumu

Soru sırası	Soru	Ayrışma durumu
Soru 1	Bu mesleği yapmak düşüncesi bile cazip geliyor.	**Ayrışma var**
*Soru 2	Bu meslek bana sıkıcı geliyor	Ayrışma yok
Soru 3	Bu mesleği kendime yakıştırıyorum.	Ayrışma yok
Soru 4	Tekrar bir meslek tercih etsem yine bu mesleği seçerdim.	Ayrışma yok
*Soru 5	Bu meslek bana göre değil.	Ayrışma yok
*Soru 6	Bu meslek yaşam tarzıma uygun değil.	Ayrışma yok
*Soru 7	Bu meslek kişiliğime uygun değil.	Ayrışma yok
*Soru 8	Bu mesleği seçtiğime pişmanım.	Ayrışma yok
Soru 9	Bu meslekte başarılı olacağıma inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 10	Bu meslekle ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnutum.	Ayrışma yok
Soru 11	Bu meslekte karşılaşacağım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 12	Zor şartlar altında dahi bu mesleği yapmak isterim.	Ayrışma yok
Soru 13	Bu mesleğin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.	**Ayrışma var**
Soru 14	Bu mesleğe ilişkin özel bir yeteneğim olduğu kanısındayım.	Ayrışma yok
*Soru 15	Bu mesleğin bana uygun bir meslek olmadığını düşünüyorum.	Ayrışma yok
Soru 16	Bu mesleğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsat vereceğini düşünüyorum.	**Ayrışma var**
Soru 17	Bu mesleği profesyonel bir biçimde yürütebileceğime inanıyorum.	**Ayrışma var**
Soru 18	Mesleğimi icra ederken insanlara faydalı olacağım düşüncesi beni mutlu ediyor	**Ayrışma var**
Soru 19	Bu mesleği yapan insanlara sempati duyarım.	**Ayrışma var**
*Soru 20	Bu meslekten olacağımı düşünmek beni korkutuyor.	Ayrışma yok
*Soru 21	Meslek tercih edeceklere bu mesleği tavsiye etmem.	Ayrışma yok
Soru 22	Mesleğime başladığımda yapabileceğim çok şey olduğunu düşünüyorum.	Ayrışma yok
Soru 23	Bu mesleğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.	**Ayrışma var**
Soru 24	Meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemserim.	Ayrışma yok
Soru 25	Bu mesleği yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.	**Ayrışma var**
Soru 26	Mesleğimle ilgili tartışır ve konuşurum	Ayrışma yok
Soru 27	Mesleğimde bilgili ve yeterli olacağımı düşünüyorum.	Ayrışma yok
Soru 28	Bu mesleğin toplumda bana saygınlık kazandıracağına inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 29	Halen okumakta olduğum bölümümü isteyerek seçtim.	**Ayrışma var**
*Soru 30	Bu mesleği icra etmenin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.	Ayrışma yok
Soru 31	Mesleğimi icra ederken insanlara faydalı olacağım için gurur duyuyorum	Ayrışma yok
*Soru 32	Mesleğimle ilgili konularda konuşmaktan hoşlanmam	Ayrışma yok
Soru 33	Mesleğimin çevremde bana prestij sağlayacağına inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 34	Bu mesleğin devamlılığı bana güven veriyor.	Ayrışma yok

* Ters soru (çevrilmiş)

3.3.2. Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulunda Sınıflara Göre Mesleki Beklentide Ayrışma Bulguları

Çalışma kapsamında Trakya Üniversitesi'ne bağlı Teknik Bilimler MYO bütününde öğrenim gören birinci ve ikinci sınıf öğrencileri arasında mesleki beklentideki olası ayrışmanın tespitine yönelik olarak oluşturulan otuz dört sorudan onunda sınıflar arasında ayrışmanın olduğu sonucuyla karşılaşılmaktadır. Buna karşılık yirmi dört sorudaysa sınıflar arasında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı ayrışmanın bulunmadığı tespit edilmiştir. SPSS 24.0 çıktıları aşağıdaki tabloda toplu olarak sunulmuştur.

Tablo 5. TÜ Teknik Bilimler MYO'nda Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi

Sorulara Göre Temel İstatistikler					Levene'nin Vryans Eşitliği Testi		t-testi		Mann-Whitney U Testi	
	Sınıf	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Soru 1	1	323	3,034	1,137	0,094	0,759	1,095	0,274	---	---
	2	338	2,938	1,121						
***Soru 2**	1	322	3,475	0,941	16,023	**0,000**	---	---	-1,428	0,153
	2	338	3,355	0,784						
Soru 3	1	323	3,084	1,064	18,590	**0,000**	---	---	-1,915	0,056
	2	338	2,932	0,881						
Soru 4	1	323	2,904	0,939	0,140	0,708	**-2,406**	**0,016**	---	---
	2	338	3,077	0,908						
***Soru 5**	1	323	2,322	0,991	2,110	0,147	**-2,839**	**0,005**	---	---
	2	338	2,550	1,073						
***Soru 6**	1	323	2,254	1,038	0,314	0,575	**-3,204**	**0,001**	---	---
	2	338	2,512	1,031						
***Soru 7**	1	323	2,146	1,058	3,014	0,083	**-3,170**	**0,002**	---	---
	2	338	2,414	1,119						
***Soru 8**	1	323	2,136	1,049	2,003	0,157	**-3,873**	**0,000**	---	---
	2	338	2,459	1,089						
Soru 9	1	323	3,025	1,171	7,270	**0,007**	---	---	-0,977	0,329
	2	338	2,926	0,970						
Soru 10	1	323	3,121	1,031	0,412	0,521	-0,272	0,786	---	---
	2	338	3,142	0,982						
Soru 11	1	323	3,139	1,124	0,009	0,923	-0,782	0,435	---	---
	2	338	3,207	1,105						
Soru 12	1	323	3,077	1,160	1,528	0,217	-1,754	0,080	---	---
	2	338	3,237	1,175						
Soru 13	1	323	3,226	1,214	2,118	0,146	-0,383	0,702	---	---
	2	337	3,261	1,140						
	2	338	2,361	1,098						

* Ters soru (çevrilmiş)

Tablo 5 devam. TÜ Teknik Bilimler MYO'nda Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi

Sorulara Göre Temel İstatistikler					Levene'nin Varyans Eşitliği Testi		t-testi		Mann-Whitney U Testi	
	Sınıf	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Soru 14	1	323	2,991	1,138	3,686	0,055	**-2,880**	**0,004**	---	---
	2	338	3,249	1,162						
***Soru 15**	1	323	3,427	1,146	0,080	0,778	**3,787**	**0,000**	---	---
	2	338	3,080	1,209						
Soru 16	1	323	3,186	1,151	19,465	**0,000**	---	---	-1,295	0,195
	2	338	3,056	0,992						
Soru 17	1	323	3,099	1,118	12,457	**0,000**	---	---	-1,184	0,237
	2	338	3,006	1,001						
Soru 18	1	323	3,183	1,084	5,080	**0,025**	---	---	-1,290	0,197
	2	338	3,050	1,019						
Soru 19	1	322	3,025	1,088	1,667	0,197	0,086	0,932	---	---
	2	338	3,018	1,036						
***Soru 20**	1	323	3,437	1,114	0,000	0,987	1,036	0,300	---	---
	2	338	3,346	1,128						
***Soru 21**	1	323	3,433	1,083	1,558	0,212	1,131	0,259	---	---
	2	338	3,334	1,167						
Soru 22	1	323	3,112	1,169	29,600	**0,000**	---	---	-1,971	0,049
	2	338	2,973	0,913						
Soru 23	1	323	3,034	1,067	1,459	0,227	-0,240	0,811	---	---
	2	338	3,053	0,991						
Soru 24	1	323	3,186	1,056	0,986	0,321	0,756	0,450	---	---
	2	338	3,124	1,035						
Soru 25	1	323	3,223	1,095	0,268	0,605	0,902	0,367	---	---
	2	338	3,145	1,124						
Soru 26	1	322	3,115	1,048	0,217	0,642	-0,151	0,880	---	---
	2	338	3,127	1,047						
Soru 27	1	323	3,164	1,067	2,918	0,088	1,168	0,243	---	---
	2	338	3,068	1,047						
Soru 28	1	323	3,124	1,138	5,360	**0,021**	---	---	-0,728	0,467
	2	338	3,065	1,040						
Soru 29	1	323	3,093	1,088	0,827	0,363	-0,163	0,870	---	---
	2	338	3,107	1,057						
***Soru 30**	1	323	3,238	1,084	0,694	0,405	0,891	0,373	---	---
	2	336	3,164	1,068						
Soru 31	1	323	2,991	1,162	12,475	**0,000**	---	---	-1,057	0,291
	2	338	3,053	0,964						
***Soru 32**	1	323	3,483	1,055	3,613	0,058	**3,235**	**0,001**	---	---
	2	338	3,222	1,020						
Soru 33	1	323	2,960	1,132	2,469	0,117	**2,849**	**0,005**	---	---
	2	338	2,725	0,986						
Soru 34	1	323	2,752	1,249	3,884	0,049	**4,285**	**0,000**	---	---
	2	338	2,361	1,098						

* Ters soru (çevrilmiş)

Otuz dört soru içerisinde sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı ayrışmanın olduğu on sorudan dördünde, birinci sınıf öğrencilerine göre ikinci sınıf

öğrencilerinde ortalamaların olumlu şekilde "iyimser yaklaşımla" yükseldiği görülmektedir. Buna karşılık on soru içerisinde diğer altı soruda ise birinci sınıf öğrencilerine göre ikinci sınıf öğrencilerinde olumsuz şekilde "kötümser yaklaşımla" ortalamaların düştüğü görülmektedir.

Çevrilmesi yapılan ters yönlü sorulardaysa likertteki düşük skordan yüksek skora doğru olumsuzlukta artış şiddetinin çevrilme sonrasında düşük skordan yüksek skora doğru bu defa olumlulukta artış şiddetini ifade etmesi söz konusudur. Teknik bilimler meslek yüksek okulu öğrencileri özeli incelendiğinde, her iki sınıf arasındaki ayrışma varlığının tespit edildiği on sorudan altısında, ikinci sınıflarda birinci sınıflara göre daha olumlu bakışın varlığıyla karşılaşılmakta olup, olumsuz bakıştaki artışsa dört sorudan oluşmaktadır. Dolayısıyla da birinci sınıflara göre ikinci sınıf öğrencilerinin mesleki beklentilerinde daha iyimser olduğu savunulabilir. Buna göre ikinci sınıf öğrencilerde birinci sınıf öğrencilere göre:

- Aynı mesleği yeniden seçeceği ifadesinde olumlu yönde artışın,
- Mesleğin kendilerine göre olmadığı beyanında olumlu yönde azalışın
- Mesleğin yaşam tarzına uygun olmadığı ifadesinde olumlu yönde artışın,
- Mesleğin kişiliğine uygun olmadığı söyleminde olumlu yönde artışın,
- Mesleki seçimindeki pişmanlıkta olumlu yönde azalışın,
- Mesleğine karşı özel yeteneği olduğu inancında olumlu yönde artışın

varlığıyla karşılaşılmaktadır.

- Mesleğinin kendisine uygun olmadığı inancında olumsuz yönde artışın,
- Mesleki konularda konuşmaktan hoşlanmada olumusuz yönde artışın,
- Mesleğinin kendisine prestij sağlayacağı inancında olumusz yönde düşüşün,
- Mesleğinin devamlılığının kendisine güven vereceği düşüncesinde olumsuz yönde azalışın

varlığıyla karşılaşılmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6. TÜ Teknik Bilimler MYO Öğrencilerinde Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda Sınıflar Arasındaki Ayrışma Durumu

Soru sırası	Soru	Ayrışma durumu
Soru 1	Bu mesleği yapmak düşüncesi bile cazip geliyor.	Ayrışma yok
*Soru 2	Bu meslek bana sıkıcı geliyor	Ayrışma yok
Soru 3	Bu mesleği kendime yakıştırıyorum.	Ayrışma yok
Soru 4	Tekrar bir meslek tercih etsem yine bu mesleği seçerdim.	**Ayrışma var**
*Soru 5	Bu meslek bana göre değil.	**Ayrışma var**
*Soru 6	Bu meslek yaşam tarzıma uygun değil.	**Ayrışma var**
*Soru 7	Bu meslek kişiliğime uygun değil.	**Ayrışma var**
*Soru 8	Bu mesleği seçtiğime pişmanım.	**Ayrışma var**
Soru 9	Bu meslekte başarılı olacağıma inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 10	Bu meslekle ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnutum.	Ayrışma yok
Soru 11	Bu meslekte karşılaşacağım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 12	Zor şartlar altında dahi bu mesleği yapmak isterim.	Ayrışma yok
Soru 13	Bu mesleğin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.	Ayrışma yok
Soru 14	Bu mesleğe ilişkin özel bir yeteneğim olduğu kanısındayım.	**Ayrışma var**
*Soru 15	Bu mesleğin bana uygun bir meslek olmadığını düşünüyorum.	**Ayrışma var**
Soru 16	Bu mesleğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsat vereceğini düşünüyorum.	Ayrışma yok
Soru 17	Bu mesleği profesyonel bir biçimde yürütebileceğime inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 18	Mesleğimi icra ederken insanlara faydalı olacağım düşüncesi beni mutlu ediyor	Ayrışma yok
Soru 19	Bu mesleği yapan insanlara sempati duyarım.	Ayrışma yok
*Soru 20	Bu meslekten olacağımı düşünmek beni korkutuyor.	Ayrışma yok
*Soru 21	Meslek tercih edeceklere bu mesleği tavsiye etmem.	Ayrışma yok
Soru 22	Mesleğime başladığımda yapabileceğim çok şey olduğunu düşünüyorum.	Ayrışma yok
Soru 23	Bu mesleğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.	Ayrışma yok
Soru 24	Meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemserim.	Ayrışma yok
Soru 25	Bu mesleği yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.	Ayrışma yok
Soru 26	Mesleğimle ilgili tartışır ve konuşurum	Ayrışma yok
Soru 27	Mesleğimde bilgili ve yeterli olacağımı düşünüyorum.	Ayrışma yok
Soru 28	Bu mesleğin toplumda bana saygınlık kazandıracağına inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 29	Halen okumakta olduğum bölümümü isteyerek seçtim.	Ayrışma yok
*Soru 30	Bu mesleği icra etmenin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.	Ayrışma yok
Soru 31	Mesleğimi icra ederken insanlara faydalı olacağım için gurur duyuyorum	Ayrışma yok
*Soru 32	Mesleğimle ilgili konularda konuşmaktan hoşlanmam	**Ayrışma var**
Soru 33	Mesleğimin çevremde bana prestij sağlayacağına inanıyorum.	**Ayrışma var**
Soru 34	Bu mesleğin devamlılığı bana güven veriyor.	**Ayrışma var**

3.3.3. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda Sınıflara Göre Mesleki Beklentide Ayrışma Bulguları

Çalışma kapsamında Trakya Üniversitesi'ne bağlı Sağlık Hizmetleri MYO'nda öğrenim gören birinci ve ikinci sınıf öğrencileri arasında mesleki beklentiyi tespite yönelik olarak oluşturulan otuz dört sorudan yirmi ikisinde sınıflar arasında ayrışmanın olduğu sonucuna varılmıştır. Buna karşılık on iki sorudaysa istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı ayrışmanın bulunmadığı tespit edilmiştir. SPSS 24.0 çıktıları aşağıdaki tabloda toplu olarak sunulmuştur.

Tablo 7. TÜ Sağlık Hizmetleri MYO'nda Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi

Sorulara Göre Temel İstatistikler					Levene'nin Varyans Eşitliği Testi		t-testi		Mann-Whitney U Testi	
	Sınıf	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Soru 1	1	312	3,189	1,096	8,989	0,003	**3,335**	**0,001**		
	2	325	2,911	1,010						
***Soru 2**	1	312	3,978	0,905	0,332	0,564	**4,607**	**0,000**		
	2	325	3,655	0,860						
Soru 3	1	312	3,067	1,108	2,791	0,095	**3,498**	**0,001**		
	2	325	2,772	1,020						
Soru 4	1	312	3,077	1,109	4,900	**0,027**			**-3,951**	**0,000**
	2	325	2,775	0,982						
***Soru 5**	1	312	2,071	1,028	0,223	0,637	**-4,046**	**0,000**		
	2	325	2,400	1,027						
***Soru 6**	1	312	2,071	1,077	0,020	0,889	**-3,579**	**0,000**		
	2	325	2,369	1,030						
***Soru 7**	1	312	1,968	1,039	0,373	0,541	**-5,374**	**0,000**		
	2	325	2,406	1,019						
***Soru 8**	1	312	2,022	0,990	0,714	0,398	**-4,741**	**0,000**		
	2	325	2,397	1,003						
Soru 9	1	311	3,055	1,104	0,033	0,856	**2,997**	**0,003**		
	2	325	2,794	1,090						
Soru 10	1	312	3,164	1,103	7,307	0,007	**2,803**	**0,005**		
	2	325	2,929	1,005						
Soru 11	1	311	3,183	1,033	0,650	0,420	**3,414**	**0,001**		
	2	325	2,892	1,113						
Soru 12	1	312	3,099	1,064	0,315	0,575	**2,261**	**0,024**		
	2	325	2,905	1,108						
Soru 13	1	312	3,237	1,185	16,940	**0,000**			**-2,915**	**0,004**
	2	325	3,019	1,068						
Soru 14	1	311	3,019	1,107	0,001	0,978	0,219	0,826		
	2	325	3,000	1,111						

* Ters soru (çevrilmiş)

Tablo 7 devam. TÜ Sağlık Hizmetleri MYO'nda Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi

Sorulara Göre Temel İstatistikler					Levene'nin Varyans Eşitliği Testi		t-testi		Mann-Whitney U Testi	
	Sınıf	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
***Soru 15**	1	312	3,561	1,174	4,502	**0,034**			**-3,483**	**0,000**
	2	325	3,237	1,126						
Soru 16	1	312	2,965	0,953	2,271	0,132	-0,442	0,659		
	2	325	3,000	1,054						
Soru 17	1	312	3,093	1,037	0,121	0,728	1,527	0,127		
	2	325	2,966	1,058						
Soru 18	1	311	3,190	1,080	5,471	**0,020**			**-2,530**	**0,011**
	2	324	3,012	1,053						
Soru 19	1	312	3,128	1,059	0,220	0,639	**1,997**	**0,046**		
	2	325	2,960	1,066						
***Soru 20**	1	312	3,519	1,014	0,058	0,810	**3,261**	**0,001**		
	2	325	3,252	1,050						
***Soru 21**	1	311	3,633	1,048	0,151	0,698	**4,086**	**0,000**		
	2	325	3,289	1,076						
Soru 22	1	312	2,907	0,989	2,472	0,116	0,754	0,451		
	2	325	2,846	1,046						
Soru 23	1	312	3,010	1,086	0,151	0,697	**1,597**	**0,111**		
	2	325	2,874	1,060						
Soru 24	1	312	3,077	1,131	6,388	**0,012**			-1,888	0,059
	2	325	2,929	0,993						
Soru 25	1	312	2,971	1,149	2,233	0,136	0,771	0,441		
	2	325	2,905	1,027						
Soru 26	1	312	2,923	1,046	0,057	0,811	0,490	0,624		
	2	325	2,883	1,015						
Soru 27	1	312	3,022	1,074	0,366	0,546	1,237	0,217		
	2	325	2,917	1,078						
Soru 28	1	312	3,055	1,117	0,042	0,838	1,358	0,175		
	2	324	2,935	1,098						
Soru 29	1	312	3,106	1,148	4,797	**0,029**			-1,739	0,082
	2	325	2,966	1,070						
***Soru 30**	1	311	3,254	0,979	0,399	0,528	-0,488	0,626		
	2	325	3,292	0,999						
Soru 31	1	312	3,045	1,119	0,001	0,980	**3,715**	**0,000**		
	2	325	2,723	1,067						
***Soru 32**	1	312	3,545	1,029	1,684	0,195	1,462	0,144		
	2	325	3,428	0,993						
Soru 33	1	312	2,875	1,162	5,201	**0,023**			**-2,088**	**0,037**
	2	325	2,689	1,021						
Soru 34	1	312	2,917	1,167	0,306	0,580	**2,838**	**0,005**		
	2	325	2,659	1,129						

* Ters soru (çevrilmiş)

Otuz dört soru içerisinde sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı ayrışmanın olduğu yirmi iki sorunun on sekizinde, birinci sınıf öğrencilerine göre ikinci sınıf öğrencilerinde ortalamaların düştüğü görülmektedir. Çevrilmesi yapılan ters yönlü sorularda da çevrilme sonrasında, diğer sorulara verilen cevaplardaki gibi düşüş olduğu sonucuyla karşılaşılmaktadır. Dolayısıyla da birinci sınıflara göre ikinci sınıf öğrencilerinin mesleki beklentilerinde genelde daha kötümser bir yapının olduğu görülmüştür. Buna göre ikinci sınıftaki öğrenciler birinci sınıftaki öğrencilere göre:

- Mesleği icra etme düşüncesinin bile cazip geldiği düşüncelerinde azalış,
- Mesleğinin sıkıcı geldiği fikrinde artış,
- Mesleğini kendine yakıştırma eğiliminde düşüş,
- Yeniden meslek seçecek olsa aynı mesleği seçme eğiliminde düşüş,
- Mesleğin kendisine uygun olduğu görüşünde **artış,**
- Mesleğinin yaşam tarzına uygun olduğu görüşünde **artış,**
- Mesleğinin kişiliğine uygun olduğu görüşünde **artış**,
- Meslek seçimindeki pişmanlık düzeyinde **düşüş,**
- Mesleki başarı inancında düşüş,
- Mesleğiyle ilgili bölümü seçme hoşnutluğunda azalış,
- Mesleki zorlukları aşma inancında azalış,
- Mesleğini zor şartlar altında dahi ifa etme isteğinde azalış,
- Mesleğinin gerekleri konusunda özgüveninde azalış,
- Mesleğin kendisine uygun olduğu inancında azalış,
- Mesleğini icra ederken insanlara faydalı olacağı düşüncesinin kendisini mutlu kılmasında azalış,
- Mesleği icra eden diğer kişilere karşı duyduğu sempatide düşüş,
- Mesleki mensubiyetin kendisini korkuttuğu görüşünde artış,
- Mesleği tercih edeceklere tavsiye etme eğiliminde azalış,
- Mesleğin çalışma koşullarının çekiciliği hakkındaki görüşünde düşüş,
- Mesleğini icra ederken insanlara faydalı olmaktan gurur duyma eğiliminde düşüş,
- Mesleğinin kendisine prestij sağlayacağına olan inancında düşüş,

- Mesleğin devamlılığının kendisini güvende hissetmesini sağlama düzeyinde azalış

yaşanmıştır (Tablo 8).

Tablo 8. TÜ Sağlık Bilimleri MYO Öğrencilerinde Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda Sınıflar Arasındaki Ayrışma Durumu

Soru sırası	Soru	Ayrışma durumu
Soru 1	Bu mesleği yapmak düşüncesi bile cazip geliyor.	Ayrışma var
*Soru 2	Bu meslek bana sıkıcı geliyor	Ayrışma var
Soru 3	Bu mesleği kendime yakıştırıyorum.	Ayrışma var
Soru 4	Tekrar bir meslek tercih etsem yine bu mesleği seçerdim.	Ayrışma var
*Soru 5	Bu meslek bana göre değil.	Ayrışma var
*Soru 6	Bu meslek yaşam tarzıma uygun değil.	Ayrışma var
*Soru 7	Bu meslek kişiliğime uygun değil.	Ayrışma var
*Soru 8	Bu mesleği seçtiğime pişmanım.	Ayrışma var
Soru 9	Bu meslekte başarılı olacağıma inanıyorum.	Ayrışma var
Soru 10	Bu meslekle ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnutum.	Ayrışma var
Soru 11	Bu meslekte karşılaşacağım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.	Ayrışma var
Soru 12	Zor şartlar altında dahi bu mesleği yapmak isterim.	Ayrışma var
Soru 13	Bu mesleğin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.	Ayrışma var
Soru 14	Bu mesleğe ilişkin özel bir yeteneğim olduğu kanısındayım.	Ayrışma yok
*Soru 15	Bu mesleğin bana uygun bir meslek olmadığını düşünüyorum.	Ayrışma var
Soru 16	Bu mesleğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsat vereceğini düşünüyorum.	Ayrışma yok
Soru 17	Bu mesleği profesyonel bir biçimde yürütebileceğime inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 18	Mesleğimi icra ederken insanlara faydalı olacağım düşüncesi beni mutlu ediyor	Ayrışma var
Soru 19	Bu mesleği yapan insanlara sempati duyarım.	Ayrışma var
*Soru 20	Bu meslekten olacağımı düşünmek beni korkutuyor.	Ayrışma var
*Soru 21	Meslek tercih edeceklere bu mesleği tavsiye etmem.	Ayrışma var
Soru 22	Mesleğime başladığımda yapabileceğim çok şey olduğunu düşünüyorum.	Ayrışma yok
Soru 23	Bu mesleğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.	Ayrışma var
Soru 24	Meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemserim.	Ayrışma yok
Soru 25	Bu mesleği yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.	Ayrışma yok
Soru 26	Mesleğimle ilgili tartışır ve konuşurum	Ayrışma yok
Soru 27	Mesleğimde bilgili ve yeterli olacağımı düşünüyorum.	Ayrışma yok
Soru 28	Bu mesleğin toplumda bana saygınlık kazandıracağına inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 29	Halen okumakta olduğum bölümümü isteyerek seçtim.	Ayrışma yok
*Soru 30	Bu mesleği icra etmenin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.	Ayrışma yok
Soru 31	Mesleğimi icra ederken insanlara faydalı olacağım için gurur duyuyorum	Ayrışma var
*Soru 32	Mesleğimle ilgili konularda konuşmaktan hoşlanmam	Ayrışma yok
Soru 33	Mesleğimin çevremde bana prestij sağlayacağına inanıyorum.	Ayrışma var
Soru 34	Bu mesleğin devamlılığı bana güven veriyor.	Ayrışma var

3.3.4. Meslek Yüksekokulları Bütününde Sınıflara Göre Mesleki Beklentide Ayrışma Bulguları

Çalışma kapsamında Trakya Üniversitesi'ne bağlı Sağlık Hizmetleri MYO, Teknik Bilimler MYO ve Sosyal Bilimler MYO bütününde öğrenim gören birinci ve ikinci sınıf öğrencileri arasında mesleki beklentiyi tespite yönelik olarak oluşturulan otuz dört sorudan on üçünde sınıflar arasında ayrışmanın olduğu, buna karşılık yirmi bir sorudaysa istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı ayrışmanın bulunmadığı tespit edilmiştir. SPSS 24.0 çıktıları aşağıdaki tabloda toplu olarak sunulmuştur.

Tablo 9. TÜ MYO Bütününde Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi

Sorulara Göre Temel İstatistikler					Levene'nin Grup Varyans Eşitliği Testi		t-Testi		Mann-Whitney U Testi	
	SINIF	N	Ortalama	Standart Sapma	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Soru 1	1	826	3,14	1,11	0,521	0,471	0,474	0,635	---	---
	2	927	3,12	1,10						
***Soru 2**	1	825	3,64	0,96	8,172	**0,004**	---	---	**-3,280**	**0,001**
	2	926	3,49	0,89						
Soru 3	1	825	3,05	1,06	8,215	**0,004**	---	---	**-2,934**	**0,003**
	2	927	2,92	0,99						
Soru 4	1	826	2,97	1,00	2,779	0,096	0,392	0,695	---	---
	2	927	2,95	0,96						
***Soru 5**	1	826	3,78	1,01	3,740	0,053	**4,249**	**0,000**	---	---
	2	925	3,57	1,06						
***Soru 6**	1	825	3,85	1,03	1,822	0,177	**2,341**	**0,019**	---	---
	2	925	3,67	1,99						
***Soru 7**	1	826	3,92	1,04	4,326	**0,038**	---	---	**-5,547**	**0,000**
	2	925	3,65	1,06						
***Soru 8**	1	826	3,88	1,03	2,642	0,104	**5,183**	**0,000**	---	---
	2	925	3,62	1,06						
Soru 9	1	824	3,02	1,10	5,433	**0,020**	---	---	-1,775	0,076
	2	926	2,94	1,02						
Soru 10	1	826	3,14	1,03	7,213	**0,007**	---	---	-1,642	0,101
	2	926	3,08	0,97						
Soru 11	1	825	3,18	1,04	0,168	0,682	1,051	0,294	---	---
	2	925	3,13	1,08						
Soru 12	1	824	3,11	1,09	0,464	0,496	-0,771	0,441	---	---
	2	926	3,15	1,11						
Soru 13	1	825	3,25	1,17	8,009	**0,005**	---	---	-0,305	0,760
	2	924	3,25	1,09						

* Ters soru (çevrilmiş)

Tablo 9. devam: TÜ MYO Bütününde Sınıflara Göre Sorulara Verilen Cevaplarda Ayrışmanın Testi

Sorulara Göre Temel İstatistikler					Levene'nin Grup Varyans Eşitliği Testi		t-Testi		Mann-Whitney U Testi	
	SINIF	N	Ortalama	Standart Sapma	F	Sig.	t	Sig. (2-tailed)	Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Soru 14	1	823	3,06	1,11	3,311	0,069	**-2,824**	**0,005**	---	---
	2	925	3,21	1,11						
***Soru 15**	1	826	3,35	1,16	3,546	0,060	**5,201**	**0,000**	---	---
	2	924	3,06	1,18						
Soru 16	1	826	3,11	1,05	0,003	0,959	-0,892	0,372	---	---
	2	926	3,15	1,04						
Soru 17	1	822	3,11	1,07	1,782	0,182	-0,235	0,815	---	---
	2	922	3,12	1,04						
Soru 18	1	825	3,21	1,06	1,007	0,316	0,910	0,363	---	---
	2	926	3,17	1,05						
Soru 19	1	825	3,11	1,06	0,001	0,978	-0,002	0,998	---	---
	2	926	3,11	1,07						
***Soru 20**	1	826	3,43	2,07	2,018	0,156	**3,060**	**0,002**	---	---
	2	925	3,20	1,11						
***Soru 21**	1	825	3,41	1,09	0,140	0,709	**3,245**	**0,001**	---	---
	2	925	3,24	1,12						
Soru 22	1	826	3,03	1,07	0,273	0,601	-0,353	0,724	---	---
	2	925	3,05	1,43						
Soru 23	1	825	3,04	1,06	0,016	0,900	-1,016	0,310	---	---
	2	925	3,09	1,05						
Soru 24	1	826	3,14	1,06	2,873	0,090	-0,145	0,884	---	---
	2	926	3,15	1,02						
Soru 25	1	826	3,11	1,10	0,110	0,740	-0,572	0,567	---	---
	2	927	3,14	1,09						
Soru 26	1	825	3,05	1,04	0,442	0,506	-0,682	0,495	---	---
	2	927	3,09	1,04						
Soru 27	1	826	3,09	1,05	0,715	0,398	0,440	0,660	---	---
	2	926	3,07	1,05						
Soru 28	1	826	3,10	1,08	2,190	0,139	0,411	0,681	---	---
	2	926	3,08	1,05						
Soru 29	1	826	3,07	1,09	3,181	0,075	-0,214	0,831	---	---
	2	926	3,08	1,04						
***Soru 30**	1	824	3,21	1,02	0,018	0,893	1,456	0,146	---	---
	2	923	3,13	1,04						
Soru 31	1	826	3,01	1,10	5,921	**0,015**	---	---	-0,936	0,350
	2	926	2,96	1,02						
***Soru 32**	1	826	3,45	1,02	1,123	0,289	**3,783**	**0,000**	---	---
	2	926	3,27	1,04						
Soru 33	1	826	2,90	1,10	0,859	0,354	**2,530**	**0,012**	---	---
	2	926	2,77	1,05						
Soru 34	1	826	2,74	1,22	0,084	0,772	**3,862**	**0,000**	---	---
	2	926	2,52	1,18						

* Ters soru (çevrilmiş)

Otuz dört soru içerisinde sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı ayrışmanın olduğu on üç soru içerisinde on dördüncü soru istisnası içerisinde tamamında, birinci sınıf öğrencilerine göre ikinci sınıf öğrencilerinde olumsuz şekilde "kötümser bakış değişimi" ortalamaların düştüğü görülmektedir. Çevrilmesi yapılan ters yönlü sorularda da çevrilme sonrasında, diğer sorulara verilen cevaplardaki gibi düşüş olduğu sonucuyla karşılaşılmaktadır. Dolayısıyla da birinci sınıflara göre ikinci sınıf öğrencilerinin mesleki beklentilerinde daha kötümser oldukları görülmüştür. Buna göre ikinci sınıftaki öğrenciler birinci sınıftaki öğrencilere göre:

- Mesleğinin daha sıkıcı geldiğini,
- Mesleğini kendine yakıştıramadığına dair görüşünün arttığını,
- Mesleğin kendisine uygun olmadığına yönelik görüşünün arttığını,
- Mesleğinin yaşam tarzına uygun olmadığına yönelik görüşünün arttığını,
- Mesleğinin kişiliğine uygun olmadığına yönelik görüşünün artıığını,
- Mesleği seçtiğine pişmanlığının arttığını,
- Mesleğine ilişkin özel bir yeteneğinin olduğu kanaatinin **arttığını**,
- Bu mesleğin kendisine uygun bir meslek olduğu düşüncesinin azaldığını,
- Mesleğine mensubiyetinin kendisini korkuttuğunu,
- Mesleğini tercih edeceklere tavsiye etme eğiliminin azaldığını,
- Mesleğiyle ilgili konuşmaktan hoşlanmasının azaldığını,
- Mesleğinin kendisine prestif sağlayacağına olan inancının düştüğünü,
- Mesleğinin devamlılığının kendisini güvende hissetmesini sağlamasının azaldığını ifade etmişledir (Tablo 10).

Tablo 10. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda Sınıflar Arasındaki Ayrışma Durumu

Soru sırası	**Soru**	**Ayrışma durumu**
Soru 1	Bu mesleği yapmak düşüncesi bile cazip geliyor.	Ayrışma yok
*Soru 2	Bu meslek bana sıkıcı geliyor	Ayrışma var
Soru 3	Bu mesleği kendime yakıştırıyorum.	Ayrışma var
Soru 4	Tekrar bir meslek tercih etsem yine bu mesleği seçerdim.	Ayrışma yok
*Soru 5	Bu meslek bana göre değil.	Ayrışma var
*Soru 6	Bu meslek yaşam tarzıma uygun değil.	Ayrışma var
*Soru 7	Bu meslek kişiliğime uygun değil.	Ayrışma var
*Soru 8	Bu mesleği seçtiğime pişmanım.	Ayrışma var
Soru 9	Bu meslekte başarılı olacağıma inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 10	Bu meslekle ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnutum.	Ayrışma yok
Soru 11	Bu meslekte karşılaşacağım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 12	Zor şartlar altında dahi bu mesleği yapmak isterim.	Ayrışma yok
Soru 13	Bu mesleğin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.	Ayrışma yok
Soru 14	Bu mesleğe ilişkin özel bir yeteneğim olduğu kanısındayım.	Ayrışma var
*Soru 15	Bu mesleğin bana uygun bir meslek olmadığını düşünüyorum.	Ayrışma var
Soru 16	Bu mesleğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsat vereceğini düşünüyorum.	Ayrışma yok
Soru 17	Bu mesleği profesyonel bir biçimde yürütebileceğime inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 18	Mesleğimi icra ederken insanlara faydalı olacağım düşüncesi beni mutlu ediyor	Ayrışma yok
Soru 19	Bu mesleği yapan insanlara sempati duyarım.	Ayrışma yok
*Soru 20	Bu meslekten olacağımı düşünmek beni korkutuyor.	Ayrışma var
*Soru 21	Meslek tercih edeceklere bu mesleği tavsiye etmem.	Ayrışma var
Soru 22	Mesleğime başladığımda yapabileceğim çok şey olduğunu düşünüyorum.	Ayrışma yok
Soru 23	Bu mesleğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.	Ayrışma yok
Soru 24	Meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemserim.	Ayrışma yok
Soru 25	Bu mesleği yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.	Ayrışma yok
Soru 26	Mesleğimle ilgili tartışır ve konuşurum	Ayrışma yok
Soru 27	Mesleğimde bilgili ve yeterli olacağımı düşünüyorum.	Ayrışma yok
Soru 28	Bu mesleğin toplumda bana saygınlık kazandıracağına inanıyorum.	Ayrışma yok
Soru 29	Halen okumakta olduğum bölümümü isteyerek seçtim.	Ayrışma yok
*Soru 30	Bu mesleği icra etmenin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.	Ayrışma yok
Soru 31	Mesleğimi icra ederken insanlara faydalı olacağım için gurur duyuyorum	Ayrışma yok
*Soru 32	Mesleğimle ilgili konularda konuşmaktan hoşlanmam	Ayrışma var
Soru 33	Mesleğimin çevremde bana prestij sağlayacağına inanıyorum.	Ayrışma var
Soru 34	Bu mesleğin devamlılığı bana güven veriyor.	Ayrışma var

* Ters soru (çevrilmiş)

3.4. Meslek Yüksekokullarına Göre Mesleki Beklentilerde Ayrışma Bulguları

3.4.1. Birinci Sınıf Öğrencilerinde Mesleki Beklentilerde Öğrenim Görülen Meslek Yüksekokullarına Göre Ayrışma Bulguları

Çalışma kapsamında Trakya Üniversitesi'ne bağlı üç farklı meslek yüksekokulunda öğrenim gören birinci sınıf öğrencilerinin meslek yüksekokullarına göre mesleki beklentilerinde ayrışma olup – olmadığının sınaması Levene testinde varyans homojenliği varsayımının sağlandığı sorularda ANOVA ile, varyans homojenliği varsayımın sağlanamadığı sorularda ise non-parametrik testlerden Kruskal Wallis testi ile sınanmıştır. Buna göre otuz dört sorudan on altısında meslek yüksekokulları arasında istatistiksel olarak anlamlı ayrışmanın varlığı tespit edilmiştir.

Meslek yüksekokulları arasında ayrışmanın tespit edildiği on altı soru içerisinde yedi soruda varyans homojenliği varsayımı sağlanarak ANOVA gerçekleştirildiğinden, varsayımın sağlanamadığı dokuz soru için yapılan non-parametrik test olarak Kruskal Wallis testinin aksine, Post-Hoc testlerden LSD testi gerçekleştirilerek, hangi meslek yüksekokulları arasında ayrışmanın olduğu da test edilmiştir. SPSS 24.0 çıktıları aşağıdaki tabloda toplu olarak sunulmuştur.

Tablo 11. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda MYO'ların Birinci Sınıflarında Öğrenim Gören Öğrenciler Arasındaki Ayrışma Durumu

Soru No	Varyans Homojenliği (Levene) Testi		ANOVA		Kruskal Wallis Testi	
	İstatistik	Sig.	F	Sig.	Chi-Square	Asymp. Sig.
Soru 1	0,02	0,98	2,65	0,07	---	---
*Soru 2	4,86	**0,01**	---	---	68,76	**0,00**
Soru 3	7,40	**0,00**	---	---	2,08	0,35
Soru 4	11,84	**0,00**	---	---	7,60	**0,02**
*Soru 5	1,67	0,19	173,40	**0,00**	---	---
*Soru 6	9,06	**0,00**	---	---	262,07	**0,00**
*Soru 7	1,87	0,16	221,16	**0,00**	---	---
*Soru 8	0,72	0,49	190,63	**0,00**	---	---

* Ters soru (çevrilmiş)

Tablo 11 devam. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda MYO'ların Birinci Sınıflarında Öğrenim Gören Öğrenciler Arasındaki Ayrışma Durumu

Soru No	Varyans Homojenliği (Levene) Testi		ANOVA		Kruskal Wallis Testi	
	İstatistik	Sig.	F	Sig.	Chi-Square	Asymp. Sig.
Soru 9	8,70	**0,00**	---	---	0,74	0,69
Soru 10	8,72	**0,00**	---	---	1,64	0,44
Soru 11	6,30	**0,00**	---	---	1,06	0,59
Soru 12	1,61	0,20	0,67	0,51	---	---
Soru 13	3,87	**0,02**	---	---	0,46	0,80
Soru 14	0,06	0,94	3,31	**0,04**		
*Soru 15	10,67	**0,00**	---	---	43,73	**0,00**
Soru 16	12,29	**0,00**	---	---	7,86	**0,02**
Soru 17	1,21	0,30	0,26	0,77	---	---
Soru 18	1,42	0,24	0,91	0,40	---	---
Soru 19	0,24	0,79	2,02	0,13	---	---
*Soru 20	1,60	0,20	0,71	0,49	---	---
*Soru 21	2,75	0,06	19,97	**0,00**	---	---
Soru 22	6,49	**0,00**	---	---	6,47	**0,04**
Soru 23	0,33	0,72	0,29	0,75	---	---
Soru 24	1,58	0,21	0,97	0,38	---	---
Soru 25	1,88	0,15	4,37	**0,01**	---	---
Soru 26	0,14	0,87	4,21	**0,02**	---	---
Soru 27	1,68	0,19	1,44	0,24	---	---
Soru 28	5,31	**0,01**	---	---	0,48	0,79
Soru 29	4,98	**0,01**	---	---	1,65	0,44
Soru 30	5,72	**0,00**	---	---	6,06	**0,05**
Soru 31	4,92	**0,01**	---	---	1,32	0,52
*Soru 32	5,53	**0,00**	---	---	10,72	**0,01**
Soru 33	5,89	**0,00**	---	---	1,25	0,53
Soru 34	3,89	**0,02**	---	---	17,70	**0,00**

* Ters soru (çevrilmiş)

Yedi soru için gerçekleştirilen LSD testi sonuçlarına göre:

- Beşinci ve yedinci sorularda her üç meslekyüksekokulu birinci sınıf öğrencileri arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma vardır.
- Sekizinci, on dördüncü ve yirmi birinci sorularda sadece Teknik Bilimler MYO ile Sağlık Hizmetleri MYO birinci sınıf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- Yirmi beşinci sorudaysa sadece Teknik Bilimler MYO ile Sağlık Hizmetleri MYO birinci sınıf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmanın varlığı tespit edilmiştir (Tablo 12)

Tablo 12. LSD Testi – Birinci Sınıf Öğrencileri Arasında Çoklu Karşılaştırma

Soru No	MYO	Ayrışmaya Bakılan MYO	Ortalamadan Farklar	Sig.	Soru No	MYO	Ayrışmaya Bakılan MYO	Ortalamadan Farklar	Sig.
Soru 5	Sosyal Bil. MYO	Teknik Bil. MYO	1,395	**0,000**	Soru 21	Sosyal Bil. MYO	Teknik Bil. MYO	-0,418	**0,000**
		Sağlık Hiz. MYO	1,647	**0,000**			Sağlık Hiz. MYO	-0,618	**0,000**
	Teknik Bil. MYO	Sosyal Bil. MYO	-1,395	**0,000**		Teknik Bil. MYO	Sosyal Bil. MYO	0,418	**0,000**
		Sağlık Hiz. MYO	0,251	**0,002**			Sağlık Hiz. MYO	-0,200	0,018
	Sağlık Hiz. MYO	Sosyal Bil. MYO	-1,647	**0,000**		Sağlık Hiz. MYO	Sosyal Bil. MYO	0,618	**0,000**
		Teknik Bil. MYO	-0,251	**0,002**			Teknik Bil. MYO	0,200	**0,018**
Soru 7	Sosyal Bil. MYO	Teknik Bil. MYO	1,708	**0,000**	Soru 25	Sosyal Bil. MYO	Teknik Bil. MYO	-0,071	0,477
		Sağlık Hiz. MYO	1,885	**0,000**			Sağlık Hiz. MYO	0,181	0,073
	Teknik Bil. MYO	Sosyal Bil. MYO	-1,708	**0,000**		Teknik Bil. MYO	Sosyal Bil. MYO	0,071	0,477
		Sağlık Hiz. MYO	0,178	**0,032**			Sağlık Hiz. MYO	0,252	**0,004**
	Sağlık Hiz. MYO	Sosyal Bil. MYO	-1,885	**0,000**		Sağlık Hiz. MYO	Sosyal Bil. MYO	-0,181	0,073
		Teknik Bil. MYO	-0,178	**0,032**			Teknik Bil. MYO	-0,252	**0,004**
Soru 8	Sosyal Bil. MYO	Teknik Bil. MYO	1,592	**0,000**	Soru 26	Sosyal Bil. MYO	Teknik Bil. MYO	0,053	0,578
		Sağlık Hiz. MYO	1,705	**0,000**			Sağlık Hiz. MYO	0,244	**0,010**
	Teknik Bil. MYO	Sosyal Bil. MYO	-1,592	**0,000**		Teknik Bil. MYO	Sosyal Bil. MYO	-0,053	0,578
		Sağlık Hiz. MYO	0,114	0,162			Sağlık Hiz. MYO	0,192	**0,020**
	Sağlık Hiz. MYO	Sosyal Bil. MYO	-1,705	**0,000**		Sağlık Hiz. MYO	Sosyal Bil. MYO	-0,244	**0,010**
		Teknik Bil. MYO	-0,114	0,162			Teknik Bil. MYO	-0,192	**0,020**
Soru 14	Sosyal Bil. MYO	Teknik Bil. MYO	0,247	**0,015**					
		Sağlık Hiz. MYO	0,219	**0,032**					
	Teknik Bil. MYO	Sosyal Bil. MYO	-0,247	**0,015**					
		Sağlık Hiz. MYO	-0,029	0,745					
	Sağlık Hiz. MYO	Sosyal Bil. MYO	-0,219	**0,032**					
		Teknik Bil. MYO	0,029	0,745					

3.4.2. İkinci Sınıf Öğrencilerinde Mesleki Beklentilerde Öğrenim Görülen Meslek Yüksekokullarına Göre Ayrışma Bulguları

Çalışma kapsamında Trakya Üniversitesi'ne bağlı üç farklı meslek yüksekokulunda öğrenim gören ikinci sınıf öğrencilerinin meslek yüksekokullarına göre mesleki beklentilerinde ayrışma olup – olmadığının sınaması Levene testinde varyans homojenliği varsayımının sağlandığı sorularda ANOVA ile, varyans homojenliği varsayımın sağlanamadığı sorularda ise non-parametrik testlerden Kruskal Wallis testi ile sınanmıştır. Buna göre otuz dört sorunun tamamında meslek yüksekokulları arasında istatistiksel olarak anlamlı ayrışmanın varlığı tespit edilmiştir.

Meslek yüksekokulları arasında ayrışmanın tespit edildiği otuz dört soru içerisinde on yedi soruda varyans homojenliği varsayımı sağlanarak ANOVA gerçekleştirildiğinden, varsayımın sağlanamadığı diğer on yedi soru için yapılan non-parametrik test olarak Kruskal Wallis testinin aksine, Post-Hoc testlerden LSD testi gerçekleştirilerek, hangi meslek yüksekokulları arasında ayrışmanın olduğu da test edilmiştir. SPSS 24.0 çıktıları aşağıdaki tabloda toplu olarak sunulmuştur.

Tablo 13. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda MYO'ların İkinci Sınıflarında Öğrenim Gören Öğrenciler Arasındaki Ayrışma Durumu

Soru No	Varyans (Levene) Homojenliği Testi		ANOVA		Kruskal Wallis Testi	
	İstatistik	Sig.	F	Sig.	Chi-Square	Asymp. Sig.
Soru 1	6,39	**0,00**	---	---	80,06	**0,00**
*Soru 2	12,18	**0,00**	---	---	26,85	**0,00**
Soru 3	7,58	**0,00**	---	---	12,91	**0,00**
Soru 4	5,64	**0,00**	---	---	20,43	**0,00**
*Soru 5	1,22	0,30	127,71	**0,00**	---	---
*Soru 6	0,23	0,79	54,12	**0,00**	---	---
*Soru 7	5,47	**0,00**	---	---	237,61	**0,00**
*Soru 8	2,47	0,09	142,54	**0,00**	---	---
Soru 9	7,25	**0,00**	---	---	15,97	**0,00**
Soru 10	2,04	0,13	6,49	**0,00**	---	---
Soru 11	4,09	**0,02**	---	---	26,32	**0,00**
Soru 12	6,96	**0,00**	---	---	27,38	**0,00**
Soru 13	6,74	**0,00**	---	---	34,05	**0,00**
Soru 14	3,36	**0,04**	---	---	21,30	**0,00**
*Soru 15	0,35	0,70	8,98	**0,00**	---	---
Soru 16	4,01	**0,02**	---	---	35,97	**0,00**
Soru 17	2,94	**0,05**	---	---	45,15	**0,00**
Soru 18	1,94	0,15	20,32	**0,00**	---	---
Soru 19	2,00	0,14	15,16	**0,00**	---	---

* Ters soru (çevrilmiş)

Tablo 13 devam. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda MYO'ların İkinci Sınıflarında Öğrenim Gören Öğrenciler Arasındaki Ayrışma Durumu

Soru No	Varyans (Levene) Homojenliği Testi		ANOVA		Kruskal Wallis Testi	
	İstatistik	Sig.	F	Sig.	Chi-Square	Asymp. Sig.
*Soru 20	2,87	0,06	11,27	**0,00**	---	---
*Soru 21	3,73	**0,02**	---	---	12,38	**0,00**
Soru 22	5,94	**0,00**	---	---	31,46	**0,00**
Soru 23	3,24	**0,04**	---	---	37,95	**0,00**
Soru 24	0,95	0,39	20,31	**0,00**	---	---
Soru 25	1,41	0,25	17,45	**0,00**	---	---
Soru 26	0,40	0,67	11,90	**0,00**	---	---
Soru 27	1,58	0,21	8,43	**0,00**	---	---
Soru 28	1,21	0,30	8,48	**0,00**	---	---
Soru 29	0,39	0,68	3,44	**0,03**	---	---
Soru 30	0,91	0,40	10,92	**0,00**	---	---
Soru 31	6,31	**0,00**	---	---	28,19	**0,00**
*Soru 32	0,45	0,64	6,64	**0,00**	---	---
Soru 33	2,41	0,09	4,44	**0,01**	---	---
Soru 34	9,91	**0,00**	---	---	10,27	**0,01**

* Ters soru (çevrilmiş)

Yedi soru için gerçekleştirilen LSD testi sonuçlarına göre:

- Yirmi dördüncü, yirmi beşinci ve yirmi altıncı sorularda her üç meslek yüksekokulu ikinci sınıf öğrencileri arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma vardır.
- Beşinci, altıncı, sekizinci, on beşinci, on sekizinci, on dokuzuncu, yirminci, yirmi yedinci, yirmi sekizinci, otuzuncu ve otuz üçüncü sorularda sadece Teknik Bilimler MYO ile Sağlık Hizmetleri MYO ikinci sınıf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- Onuncu ve otuz ikinci sorulardaysa sadece Teknik Bilimler MYO ile Sosyal Bilimler MYO ikinci sınıf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmanın varlığı tespit edilmiştir.
- Yirmi dokuzuncu sorudaysa Teknik Bilimler MYO'nun hem Sağlık Hizmetleri MYO hem de Sosyal Bilimler MYO ikinci sınıuf öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmanın varlığı tespit edilememiştir (Tablo 14).

Tablo 14. LSD Testi - İkinci Sınıflar Arasında Çoklu Karşılaştırma

Soru No	MYO	Ayrışmaya Bakılan MYO	Ortalamadan Farklar	Sig.	Soru No	MYO	Ayrışmaya Bakılan MYO	Ortalamadan Farklar	Sig.	Soru No	MYO	Ayrışmaya Bakılan MYO	Ortalamadan Farklar	Sig.
Soru 5	Sosyal	Teknik	1,14	**0,00**	Soru 19	Sosyal	Teknik	0,39	**0,00**	Soru 28	Sosyal	Teknik	0,22	**0,01**
		Sağlık	1,29	**0,00**			Sağlık	0,45	**0,00**			Sağlık	0,35	**0,00**
	Teknik	Sosyal	-1,14	**0,00**		Teknik	Sosyal	-0,39	**0,00**		Teknik	Sosyal	-0,22	**0,01**
		Sağlık	0,15	0,07			Sağlık	0,06	0,48			Sağlık	0,13	0,11
	Sağlık	Sosyal	-1,29	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,45	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,35	**0,00**
		Teknik	-0,15	0,07			Teknik	-0,06	0,48			Teknik	-0,13	0,11
Soru 6	Sosyal	Teknik	1,43	**0,00**	Soru 20	Sosyal	Teknik	-0,41	**0,00**	Soru 29	Sosyal	Teknik	0,08	0,35
		Sağlık	1,57	**0,00**			Sağlık	-0,32	**0,00**			Sağlık	0,22	**0,01**
	Teknik	Sosyal	-1,43	**0,00**		Teknik	Sosyal	0,41	**0,00**		Teknik	Sosyal	-0,08	0,35
		Sağlık	0,14	0,35			Sağlık	0,09	0,27			Sağlık	0,14	0,08
	Sağlık	Sosyal	-1,57	**0,00**		Sağlık	Sosyal	0,32	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,22	**0,01**
		Teknik	-0,14	0,35			Teknik	-0,09	0,27			Teknik	-0,14	0,08
Soru 8	Sosyal	Teknik	1,27	**0,00**	Soru 24	Sosyal	Teknik	0,33	**0,00**	Soru 30	Sosyal	Teknik	-0,27	**0,00**
		Sağlık	1,33	**0,00**			Sağlık	0,53	**0,00**			Sağlık	-0,40	**0,00**
	Teknik	Sosyal	-1,27	**0,00**		Teknik	Sosyal	-0,33	**0,00**		Teknik	Sosyal	0,27	**0,00**
		Sağlık	0,06	0,45			Sağlık	0,20	**0,01**			Sağlık	-0,13	0,11
	Sağlık	Sosyal	-1,33	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,53	**0,00**		Sağlık	Sosyal	0,40	**0,00**
		Teknik	-0,06	0,45			Teknik	-0,20	**0,01**			Teknik	0,13	0,11
Soru 10	Sosyal	Teknik	0,05	0,51	Soru 25	Sosyal	Teknik	0,28	**0,00**	Soru 32	Sosyal	Teknik	-0,09	0,27
		Sağlık	0,26	**0,00**			Sağlık	0,52	**0,00**			Sağlık	-0,30	**0,00**
	Teknik	Sosyal	-0,05	0,51		Teknik	Sosyal	-0,28	**0,00**		Teknik	Sosyal	0,09	0,27
		Sağlık	0,21	**0,01**			Sağlık	0,24	**0,00**			Sağlık	-0,21	**0,01**
	Sağlık	Sosyal	-0,26	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,52	**0,00**		Sağlık	Sosyal	0,30	**0,00**
		Teknik	-0,21	**0,01**			Teknik	-0,24	**0,00**			Teknik	0,21	**0,01**
Soru 15	Sosyal	Teknik	-0,25	**0,01**	Soru 26	Sosyal	Teknik	0,16	**0,05**	Soru 33	Sosyal	Teknik	0,21	**0,02**
		Sağlık	-0,41	**0,00**			Sağlık	0,41	**0,00**			Sağlık	0,24	**0,01**
	Teknik	Sosyal	0,25	**0,01**		Teknik	Sosyal	-0,16	**0,05**		Teknik	Sosyal	-0,21	**0,02**
		Sağlık	-0,16	0,08			Sağlık	0,24	**0,00**			Sağlık	0,04	0,66
	Sağlık	Sosyal	0,41	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,41	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,24	**0,01**
		Teknik	0,16	0,08			Teknik	-0,24	**0,00**			Teknik	-0,04	0,66
Soru 18	Sosyal	Teknik	0,46	**0,00**	Soru 27	Sosyal	Teknik	0,20	**0,02**					
		Sağlık	0,50	**0,00**			Sağlık	0,35	**0,00**					
	Teknik	Sosyal	-0,46	**0,00**		Teknik	Sosyal	-0,20	**0,02**					
		Sağlık	0,04	0,64			Sağlık	0,15	0,06					
	Sağlık	Sosyal	-0,50	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,35	**0,00**					
		Teknik	-0,04	0,64			Teknik	-0,15	0,06					

Sosyal: Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Teknik: Teknik Bilimler Meslek Yükseokulu
Sağlık: Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

3.4.3. Mesleki Beklentilerde Öğrenim Görülen Meslek Yüksekokullarına Göre Ayrışma Bulguları

Çalışma kapsamında Trakya Üniversitesi'ne bağlı üç farklı meslek yüksekokulunda öğrenim gören tüm öğrencilerin meslek yüksekokullarına göre mesleki beklentilerinde ayrışma olup-olmadığı sınanmıştır. Otuz dört sorudan yirmi sekizinde istatistiksel olarak anlamlı ayrışmanın varlığı tespit edilmiştir. SPSS 24.0 çıktıları aşağıdaki tabloda toplu olarak sunulmuştur.

Tablo 15. Mesleki Beklenti Kapsamında Oluşturulan Sorulara Yönelik Verilen Cevaplarda MYO'larda Öğrenim Gören Öğrenciler Arasındaki Ayrışma Durumu

Soru No	Varyans (Levene) Homojenliği Testi		ANOVA		Kruskal Wallis Testi	
	İstatistik	Sig.	F	Sig.	Chi-Square	Asymp. Sig.
Soru 1	3,71	**0,03**	---	---	62,10	**0,00**
*Soru 2	6,61	**0,00**	---	---	87,52	**0,00**
Soru 3	8,38	**0,00**	---	---	2,89	0,24
Soru 4	17,50	**0,00**	---	---	1,48	0,48
*Soru 5	3,11	**0,05**	---	---	430,39	**0,00**
*Soru 6	0,30	0,75	169,89	**0,00**	---	---
*Soru 7	7,74	**0,00**	---	---	502,31	**0,00**
*Soru 8	3,36	**0,04**	---	---	455,84	**0,00**
Soru 9	13,10	**0,00**	---	---	4,94	0,09
Soru 10	7,92	**0,00**	---	---	2,41	0,30
Soru 11	9,43	**0,00**	---	---	15,37	**0,00**
Soru 12	9,00	**0,00**	---	---	19,61	**0,00**
Soru 13	6,35	**0,00**	---	---	19,36	**0,00**
Soru 14	2,55	0,08	11,99	**0,00**	---	---
*Soru 15	6,27	**0,00**	---	---	62,93	**0,00**
Soru 16	5,50	**0,00**	---	---	34,90	**0,00**
Soru 17	1,05	0,35	13,82	**0,00**	---	---
Soru 18	0,09	0,92	15,29	**0,00**	---	---
Soru 19	0,73	0,48	13,16	**0,00**	---	---
*Soru 20	0,54	0,58	5,80	**0,00**	---	---
*Soru 21	6,10	**0,00**	---	---	44,71	**0,00**
Soru 22	1,98	0,14	13,57	**0,00**	---	---
Soru 23	1,96	0,14	12,97	**0,00**	---	---
Soru 24	0,57	0,57	14,15	**0,00**	---	---
Soru 25	0,78	0,46	17,32	**0,00**	---	---
Soru 26	0,19	0,83	15,37	**0,00**	---	---
Soru 27	1,08	0,34	6,79	**0,00**	---	---
Soru 28	3,20	**0,04**	---	---	10,41	**0,01**
Soru 29	3,72	**0,02**	---	---	1,68	0,43
Soru 30	7,08	**0,00**	---	---	26,00	**0,00**
Soru 31	6,48	**0,00**	---	---	8,32	**0,02**
*Soru 32	1,76	0,17	11,52	**0,00**	---	---
Soru 33	1,00	0,37	1,53	0,22	---	---
Soru 34	9,29	**0,00**	---	---	18,90	**0,00**

* Ters soru (çevrilmiş)

Meslek yüksekokulları arasında ayrışma sınaması gerçekleştirilmesinde Levene testinde varyans homojenliği varsayımının sağlandığı sorularda ANOVA, varyans homojenliği varsayımın sağlanamadığı sorularda ise non-parametrik testlerden Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Meslek yüksekokulları arasında ayrışmanın tespit edildiği yirmi sekiz soru içerisinde on üç soruda varyans homojenliği varsayımı sağlanarak ANOVA gerçekleştirildiğinden, varsayımın sağlanamadığı diğer on beş soru için yapılan non-parametrik test olarak Kruskal Wallis testinin aksine, Post-Hoc testlerden LSD testi gerçekleştirilerek, hangi meslek yüksekokulları arasında ayrışmanın olduğu da test edilmiştir.

On üç soru için gerçekleştirilen LSD testi sonuçlarına göre:

- Yirmi ikinci, yirmi dördüncü, yirmi beşinci ve yirmi altıncı sorularda her üç meslek yüksekokulu öğrencileri arasında da istatistiksel olarak anlamlı farklılaşma vardır.
- Altıncı, on dördüncü, on yedinci, on sekizinci, on dokuzuncu, yirminci ve yirmi üçüncü sorularda sadece Teknik Bilimler MYO ile Sağlık Hizmetleri MYO öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- Yirmi altıncı ve yirmi yedinci sorulardaysa sadece Teknik Bilimler MYO ile Sosyal Bilimler MYO öğrencileri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmanın varlığı tespit edilmiştir (Tablo 16).

Tablo 16. LSD Testi – Tüm MYO Öğrencileri Arasında Çoklu Karşılaştırma

Soru No	MYO	Ayrışmaya Bakılan MYO	Ort. Farklar	Sig.	Soru No	MYO	Ayrışmaya Bakılan MYO	Ort. Farklar	Sig.	Soru No	MYO	Ayrışmaya Bakılan MYO	Ort. Farklar	Sig.
Soru 6	Sosyal	Teknik	1,53	**0,00**	Soru 20	Sosyal	Teknik	-0,31	**0,00**	Soru 26	Sosyal	Teknik	0,12	0,06
		Sağlık	1,69	**0,00**			Sağlık	-0,30	**0,00**			Sağlık	0,34	**0,00**
	Teknik	Sosyal	-1,53	**0,00**		Teknik	Sosyal	0,31	**0,00**		Teknik	Sosyal	-0,12	0,06
		Sağlık	0,16	0,07			Sağlık	0,01	0,94			Sağlık	0,22	**0,00**
	Sağlık	Sosyal	-1,69	**0,00**		Sağlık	Sosyal	0,30	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,34	**0,00**
		Teknik	-0,16	0,07			Teknik	-0,01	0,94			Teknik	-0,22	**0,00**
Soru 14	Sosyal	Teknik	0,22	**0,00**	Soru 22	Sosyal	Teknik	0,24	**0,00**	Soru 27	Sosyal	Teknik	0,08	0,20
		Sağlık	0,33	**0,00**			Sağlık	0,40	**0,00**			Sağlık	0,23	**0,00**
	Teknik	Sosyal	-0,22	**0,00**		Teknik	Sosyal	-0,24	**0,00**		Teknik	Sosyal	-0,08	0,20
		Sağlık	0,11	0,07			Sağlık	0,16	**0,02**			Sağlık	0,15	**0,01**
	Sağlık	Sosyal	-0,33	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,40	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,23	**0,00**
		Teknik	-0,11	0,07			Teknik	-0,16	**0,02**			Teknik	-0,15	**0,01**
Soru 17	Sosyal	Teknik	0,29	**0,00**	Soru 23	Sosyal	Teknik	0,22	**0,00**	Soru 32	Sosyal	Teknik	-0,17	**0,01**
		Sağlık	0,31	**0,00**			Sağlık	0,33	**0,00**			Sağlık	-0,30	**0,00**
	Teknik	Sosyal	-0,29	**0,00**		Teknik	Sosyal	-0,22	**0,00**		Teknik	Sosyal	0,17	**0,01**
		Sağlık	0,02	0,69			Sağlık	0,10	0,08			Sağlık	-0,14	**0,02**
	Sağlık	Sosyal	-0,31	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,33	**0,00**		Sağlık	Sosyal	0,30	**0,00**
		Teknik	-0,02	0,69			Teknik	-0,10	0,08			Teknik	0,14	**0,02**
Soru 18	Sosyal	Teknik	0,31	**0,00**	Soru 24	Sosyal	Teknik	0,18	**0,00**					
		Sağlık	0,32	**0,00**			Sağlık	0,34	**0,00**					
	Teknik	Sosyal	-0,31	**0,00**		Teknik	Sosyal	-0,18	**0,00**					
		Sağlık	0,02	0,79			Sağlık	0,15	**0,01**					
	Sağlık	Sosyal	-0,32	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,34	**0,00**					
		Teknik	-0,02	0,79			Teknik	-0,15	**0,01**					
Soru 19	Sosyal	Teknik	0,30	**0,00**	Soru 25	Sosyal	Teknik	0,13	**0,05**					
		Sağlık	0,28	**0,00**			Sağlık	0,37	**0,00**					
	Teknik	Sosyal	-0,30	**0,00**		Teknik	Sosyal	-0,13	**0,05**					
		Sağlık	-0,02	0,72			Sağlık	0,25	**0,00**					
	Sağlık	Sosyal	-0,28	**0,00**		Sağlık	Sosyal	-0,37	**0,00**					
		Teknik	0,02	0,72			Teknik	-0,25	**0,00**					

Sosyal: Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu
Teknik: Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
Sağlık: Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

SONUÇ

Tarım toplumunda nüfusun önemli bölümü tarım ve hayvancılıkla ilgili faaliyetlerde çalıştığından, genel olarak aile içerisinde nesiller arası bilgi aktarımına dayalı bir mesleki eğitim süreci yaşanmıştır. Bu dönemde mesleki eğitimin günümüzdeki anlamıyla şekillenmesi ise kısmen kentlerde lonca sistemi içerisinde uygulamaya dayalı olarak gerçekleşmiştir. Lonca sistemi içerisinde çırak olarak mesleki eğitim süreci başlayan bireyin vasıf kazanmasıyla birlikte kalfa oluşu, ardından da nihai olarak işyeri açma yetkisinin kendisine verilmesi anlamını taşıyan usta oluşuyla eğitim süreci son bulmuştur.

Sanayi inkılabıyla birlikte üretim kırdan kente kaymış, iş piyasalarında talep edilen yeni dönem işgücü profili ise vasıfsız kol işçisine dönüşmüştür. Bu bağlamda mesleki eğitime de ihtiyaç kısmen sınırlanmış ve böylece de temel matematik ve okuryazarlıktan kurulu olan temel eğitimin yaygın hale dönüştürülmesi söz konusu olmuştur. Sanayi inkılabının yol açtığı bu dönüşüm, ondokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren hizmet sektöründe istihdam edilenler kapsamında dönüşmeye başlamıştır. Dolayısıyla sanayi toplumu derinleştikçe, sanayi sektörünün nispeten payı azalarak hizmet sektöründe canlanmaya yol açmış, bu canlanma ise mesleki eğitimi bu defa lonca sistemindeki usta-çırak ilişkisine dayalı uygulama odaklı yapıdan formel eğitime dayanan bir yapıya dönüştürmeye başlamıştır. Hizmet sektöründeki canlanma, refah devleti döneminde de artarak sürmüş, sanayi ötesi toplum yapılarının da temelleri atılmıştır.

Sanayi ötesi topluma geçiş sürecinin başladığı yirminci yüzyılın son çeyreğinde, gerek hizmet sektöründe gerekse de sanayi sektöründe faaliyet gösteren işgücüne vasıf kazandırılması sorunuyla karşılaşılmıştır. Bu süreçte mesleki eğitim de önem kazanmıştır. Ekonomik faaliyetlerin her alanında mesleki yeterliliğe yoğun şekilde ihtiyaç duyulması, beraberinde ara eleman konumundaki işgücü için de ortaöğretim ve yükseköğretim aşamasında eğitim alınmasını zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda yükseköğretim sistemleri içerisinde de pratik mesleki eğitime odaklanılan önlisans programlarının ön plana çıkışını beraberinde getirmiştir. Gelinen noktada

önlisans düzeyindeki eğitimde üç ana branşa göre ayrılıp saçanaklanan programlarla örüntülenmiş bir önlisans eğitimi mevcuttur. Bunlar:

- Sosyal bilimler alanı,
- Teknik bilimler alanı,
- Sağlık hizmetleri alanıdır.

Sosyal bilimler alanında finans sektöründen turizme, pazarlama alanlarından lojistiğe, dış ticaretten muhasebe branşlarına kadar sayısız alt dallar oluşturularak temelde sağlık dışında kalan hizmet sektöründe istihdam edilecek ara elemanların yetiştirilmesine odaklanılmıştır. Teknik bilimler alanındaysa reel üretimin gerçekleştirildiği hizmet sektörü dışında kalan sanayi ve hatta tarım sektörlerinde istihdam edilecek tekniker ve muadil unvanlı ara eleman yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Sağlık hizmetleri alanındaysa refah devletinin hak temelli yaklaşımının bir ürünü olarak toplum bütününü hedef alan sosyal politika uygulamalarında yaşanan artışla örtüşen sağlıkla ilgili faaliyetlerde yaşanan genişlemeyle birlikte vasıflı işgücü ihtiyacında süratli bir artış yaşanmıştır.

Türkiye'de mesleki eğitimle ilgili gelişmeler de kısmi gecikmelere rağmen dünya geneliyle örtüşen bir süreci takip etmiştir. Bu bağlamda da yükseköğretim aşamasında önlisans programlarının önemi her geçen gün artmış, özellikle ağırlıklı olarak sağlık hizmetleri alanı olmak üzere çeşitli programlara olan ihtiyaç yükselmiştir. Buna ek olarak zamanın gerektirdiği yeni meslek branşlarında eğitimin verilmesine de ihtiyaç duyularak her geçen gün artan yeni programların oluşturulması da söz konusu olmuştur.

Mezuniyet sonrası istihdam olanakları, üniversiteye giriş puanlarını da belirlemiştir. Önlisans düzeyindeki yükseköğretim programlarında sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarındaki programlar, teknik ve sosyal bilimler meslek yüksekokullarındaki puanlardan genelde daha yüksek seviyeye yükselmiştir. Buna ek olarak teknik bilimler meslek yüksekokullarındaki özellikle son yıllarda ihtiyaç oluşan ve ihtiyaca dayalı olarak yeni açılan branşlar ağırlıklı olmak üzere sağlık hizmetleri branşları sonrasında ikinci yüksek puanlı öğrenim kurumları özelliği göstermeye

başlamıştır. Genelde sosyal bilimler alanındaki önlisans programları ise en düşük puanlı programları oluşturmaktadır. Buna göre Türkiye'deki önlisans öğreniminde üç ana alanın kendi içerisindeki yapısal farklılaşması şu şekilde gerçekleşmektedir:

- Sağlık hizmetleri alanı yüksek istihdam olanağına sahip, öğrenci tarafından diğer alanlara göre en çok tercih edilen ve bu talep sonucunda da en yüksek puanlarla öğrenci alan programları içermektedir.
- Teknik bilimler alanı orta düzeyde istihdam olanağına sahip olup çoğu branşta aynı zamanda mesleki yetki belgesi veren, öğrenci tarafından orta düzeyde tercih edilen ve bu tercihlere göre de orta düzeyde puanla öğrenci alan programları içermektedir.
- Sosyal bilimler alanıysa düşük düzeyde istihdam olanağına sahip olup öğrenciler tarafından diğer alanlara göre en az tercih edilen ve bu talep sonucunda da en düşük puanla öğrenci alan programları içermektedir.

Trakya Üniversitesi, her üç ana branştaki meslek yüksekokullarını da bünyesinde barındıran köklü bir yükseköğretim kurumudur. Tez çalışmasında da her üç meslek yüksekokulu öğrencileri için mesleki tutum-beklentilerinin sınıflra ve öğretim programlarına göre ayrışmasına odaklanılmıştır. Trakya Üniversitesi'nde ilk aşamada birinci sınıflar için güz döneminde, ikinci aşamadaysa ikinci sınıflar için bahar döneminde üç meslek yüksekokulunda gerçekleştirilen alan çalışması bulguları da oldukça dikkat çekici sonuçların varlığına işaret etmiştir.

- İlk olarak her üç alanda da öğrenim gören öğrencilerin mesleki tutumlarında sınıflara göre ayrışma mevcuttur. Öğrencilerin mesleki beklentileri mezun olacakları son dönemde öğrenime başladıkları ilk döneme göre belirgin düzeyde düşmektedir. Bu noktada en ciddi düşüşse sağlık hizmetleri alanında öğrenim gören meslek yüksekokulu öğrencilerinde görülmektedir. Üç alan içerisinde en yüksek istihdam olanağına sahip olup en çok talep edilen öğrenim kurumu olunmasına karşılık iki sınıf arasında diğer iki alana göre olumsuz yönde ciddi ayrışmanın oluşu, tercih aşamasında bireysel tatmin odaklı meslek

seçimine göre yerleşme yerine istihdam odaklı yerleşmenin bir neticesi olarak görülebilir. İstihdam olanağı düştükçe sınıflar arasındaki beklenti de ya sınırlı düzeyde olumsuz değişimin oluşu ya da hatta olumlu yönde değişimin görülmesi, öğrenime başlarken mesleki anlamda çok fazla beklentisi olmayan öğrencinin öğrenim sürecinde bu eğilimi sağladığını desteklemektedir. Bu bağlamda istihdam beklentisinin mesleki tutumla ters yönlü bir ilişki içerisinde olduğu sonucuna da varılabilecektir.

- Anket çalışması kapsamında elde edilen diğer önemli bulguysa, sınıf düzeyleri aynı olsa bile üç meslek yüksekokulu arasında mesleki beklentiye göre genelde bir ayrışmanın yaşandığıdır. Bazı sorularda bu ayrışma görülmese bile özellikle sağlık hizmetlerinin diğer iki alanla ağırlıklı olarak bir ayrışmasının olduğu görülmektedir. Bu durum aynı zamanda öğrenci profilinde de ciddi ayrışmanın olduğunu destekler niteliktedir.

Genel olarak mesleki tutumda öğrencilerin zamana dayalı olarak olumsuzlaşan eğilimlerinin önüne geçilmesi, hem bireysel bazda öğrencinin daha başarılı bir meslek hayatının oluşuna hem de mesleğini severek ve isteyerek icra edecek bireylerin yetişmesiyle birlikte iş piyasalarında da verimliliği ve vasfı daha yüksek işgücü profilinin oluşumuna katkı sağlayacaktır. Bu sebeple analiz neticesinde elde edilen sonuçların olumlu yönde dönüşmesi için mesleki oryantasyon programlarının daha aktif hale getirilmesi, kariyer günlerinin süre ve çeşitlilik açısından zenginleştirilmesi ciddi katkı sağlama potansiyelindedir.

KAYNAKLAR

Akın, H. Bahadır, "2000 Yılına Doğru Bilgi Toplumu Üzerine Genel Bir Değerlendirme ve Bilgi Ekonomisinin Özellikleri" *MPM Dergisi* sayı:1999/1, Ankara 1999, s.1.

Akkutay, Ülker, *Türkiye'de çıraklık eğitimi*. Erek Ofset, Ankara 1991.

Akpınar, Burhan, "Meslek Yüksek Okullarına Sınavsız Geçiş", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Cilt 9, Sayı: 33, Ankara 2003, s. 8-25.

Akyüz, Yahya, "17. Yüzyıldan Günümüze Türk Eğitiminde Başlıca Düzenleme ve Geliştirme Çabaları (Genel Özellikler ve Doğrultular)", *13. Türk Tarih Kongresi, 04-08 Ekim*, Milli Eğitim Baknalığı Yayınları, Ankara 1999, s. 855-874.

Alpaslan, Sümeyra ve Rana Özen Kutaniş, "Sanayi ve Bilgi Toplumu Yönetim Metaforlarının Karşılaştırılması", *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, Sakarya 2007, s. 49-71.

Arap, Sultan K., "Türkiye Yeni Üniversitelerine Kavuşurken: Türkiye'de Yeni Üniversiteler ve Kuruluş Gerekçeleri", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt 65, Sayı 1, Ankara 2010, s.1-29.

Arklan, Ü. ve E. Taşdemir, "*Bilgi Toplumu ve İletişim: Bilginin Yayılması Sürecinde Kitle İletişim Araçları ve İnternet*" Selçuk İletişim Dergisi, C.5, Sayı.3, Konya 2008 s.71-72.

Ateş, M. Fikret, H. Cenk Sözen ve H. Okan Yeloğlu, "Çalışanların Eşitsizliğe Yönelik Algı ve Tepkileri: Mavi ve Beyaz Yakalı Çalışanların Üzerine Bir Araştırma", *İşletme Araştırmaları Dergisi,* Cilt 6, Sayı 2, Ankara 2014, s. 106-124.

Aydın, İnayet, *Eğitim ve Öğretimde Etik,* 4. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2013.

Aytaç, Kemal, *Avrupa Eğitim Tarihi*, M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 1988.

Aytaç, Kemal, Çağdaş eğitim akımları (Yabancı ülkelerde). Mevsimsiz Yayınları. Ankara, 2006.

Aytaç, Kemal, Türkiye'de Eğitim Sistemi ve Eğitim Seviyesi *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi*, Cilt: 5, Ankara 1967, s. 242-270.

Bahaettin, Mehmet, Yeni Türkçe Lugat, Türk Dil Kurumu yayınları, 1924, s. 47.

Bakır, Abdulhalik ve Pınar Ülgen, "Geç Ortaçağlar'da Avrupa'da Kent ve Kentsel Yaşam Hakkında Bir Değerlendirme", *Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 7, Sayı 2, Manisa 2009, s. 127-142.

Bayram, Selahattin, "Osmanlı Devleti'nde Ekonomik Hayatın Yerel Unsurları: Ahilik Teşkilâtı ve Esnaf Loncaları", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 21, İstanbul 2012, s. 81-115.

Bilhan, Saffet, *Eğitim Felsefesi: Kavram Çözümlemesi,* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara 1991.

Binici, Hanifi ve Arı Necdet, Mesleki ve Teknik Eğitimde Arayışlar, *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 24, Sayı 3 2004* s. 386-390.

Bolat, Yavuz, *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumu ve Farklı Ülkelerle Karşılaştırılması*., Pegem Akademi Yayınları. Ankara 2016, s. 10-15

Bolay, S., M. İsen, M. Türköne, Z. Cafoğlu, İ. Erdoğan, Ö. Kabasakal ve A. Yasa, *Türk Eğitim Sistemi: Alternatif Perspektif*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1996, s.70-72.

Cevizci, Ahmet, *Paradigma Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, İstanbul 1999.

Çağatay, Neşet, *Bir Türk Kurumu Olan Ahilik*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1989.

Çetin, Kadir ve Cevdet Vural, "Performans Değerlendirme, Mesleki Teknik Orta Öğretim Kurumlarınada Stratejik Planlama ve Performans Değerlendirme Kriterleri" , *Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, Sayı 6, Ankara 2006, s. 16-21.

Çetinsaya, Gökhan, *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*, 2. Baskı, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir 2014.

Çoban, Hasan, Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1997, s.1-2.

Demirkent, Işın, "XII.Yüzyıla Kadar Bizans'ta "Loncalar", *Osmanlı Öncesiyle Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerinde Esnaf ve Ekonomi Semineri, 9¬ 10 Mayıs*

2002, Bildiriler, C. I , İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi, "Globus" Dünya Basımevi, İstanbul, 2003, s. 61-70.

Dinçer Ömer ve Yahya Fidan, *İşletme Yönetimi*, Beta Yayınları, İstanbul 1996.

Eke, Beğlü, "Bir Sosyal Sınıf Belirleyicisi Olarak Meslek Faktörü", *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, C 43, İstanbul, 1987.

Erdem, Ziya, Tele Çalışma, İstanbul: Filiz Kitabevi, İstanbul, 2004.

Erdoğan, İrfan, *Çağdaş Eğitim Sistemleri*, 5. Baskı, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2003, s.18.

Erdoğdu, Teyfur, Maarif-i Umumiyye Nezareti Teşkilatı-I, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Sayı:1 cilt: 51, Ankara, 1996, s. 20.

Ergun, Doğan, *Sosyoloji ve Eğitim*, V Yayını, Ankara 1987.

Erkal, Mustafa E., *Sosyoloji (Toplumbilimi)*, 18. Baskı, Der Yayınları, İstanbul 2016.

Fisunoğlu, Mahir, "Sürdürülebilir Kalkınma ve Ekonomi", Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı, *Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını*, Ankara, 1990.

GÖKSEL, A. Bülent, BAYTEKİN, E. Pelin, "Bilgi Toplumunda İşletmeler Açısından Önemli Bir Zenginlik: Entelektüel Sermaye. Halkla İlişkiler Açısından Bir Değerlendirme", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı:31, 81–90, İstanbul, 2008.

Göktürk, İ. Emre, Aktaş, M.Ali, Göktürk, Ülkü, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokullarının Eğitim Sürecinde; Uygulama Açısından Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Electronic Journal of Vocational Colleges-UMYOS Özel Sayı, Aralık 2013, s. 1.

Günay, Durmuş ve Mahmut Özer, "Türkiye'de Meslek Yüksekokullarının 2000'li Yıllardaki Gelişimi ve Mevcut Zorluklar", Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, Cilt 6, Sayı 1, Zonguldak 2016, s. 1-8.

Gündüz, A. Yılmaz, Mehmet Kaya ve Cahit Aydemir, "Ahilik Teşkilatında ve Günümüzde Tüketicilerin Korunmasına Yönelik Çalışmalar Üzerine Bir Değerlendirme", *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt 14 Sayı 2, Afyonkarahisar 2012, s. 37-54.

Güran, Tevfik, *İktisat Tarihi*, Acar Yayıncılık, İstanbul 1997.

Gürüz, Kemal, *Dünyada ve Türkiye'de Yükseköğretim: Tarihçe ve Bugünkü Sevk ve İdare Sistemleri*, 2. Baskı, Cem Web Ofset, Ankara, 2001.

Güvemli, Oktay, "Osmanlı İmparatorluğu - Tazminata Kadar", *Türk Devletleri Muhasebe Tarihi*, Avcıol Basım-Yayın, İstanbul 1998, s. 664-671.

Hamamcı, Zeynep ve A. Esen Çoban, "Mesleki Olgunluk ve Mesleki Kararsızlığın Akılcı Olmayan İnançlarla İlişkisi", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Cilt 3, Sayı 27, 2007, s. 31-42.

Hesapçıoğlu, Muhsin, "Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Eğitim Politikası ve Felsefesi", *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 29, İstanbul 2009, s. 121-138.

http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/scetin.htm; 21/08/2006

İnal, Kemal, *Eğitim ve İktidar: Türkiye'de Ders Kitaplarında Demokratik ve Milliyetçi Değerler,* Ütopya Yayınları, Ankara 2004.

İşevi, A. Semih ve Burçin Çelme, "Bilgi Çağında Yeni Hazine: Entelektüel Sermaye ile Rekabeti Yakalamak", *Bilgi Dünyası,* Cilt 6, Sayı 2, Ankara 2005, s. 1-16.

İşseveroğlu, Gülsün, Ve Gençoğlu, Ümit. "Türkiye'de Meslek Yüksekokullarının Bölge İhtiyaçlarına Uygunluğu Üzerine Bir Araştırma" Ankara 2011, s.25.

Kansu, A. Şevket, "Tabii Sevklerden Mânevi Şahsiyete Doğru (Çeviri)", *Türk Antropoloji M.*, Sayı 13-14, İstanbul 1932, s. 49-88.

Karakaya Behiye, *Sosyal Tabakalaşma Kuramlarının Türkiye'deki Sosyo-Ekonomik Statü Bölümlendirme Çalışmalarıyla Etkileşimi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2006.

Kayral, İbrahim, *Sağlık Hizmetlerinde Kalite Karmaşası*: "Sağlık Hizmetleri Çok Boyutlu Kalite Modeli", Verimlilik Dergisi, 2014 Ankara, s.65-81.

Kazu, Yaşar ve Cihad Demirli, "*Mesleki ve Teknik Orta Öğretimdeki Gelişmeler*", Milli Eğitim Dergisi, 2002 Ankara, s. 16.

Kenan, Seyfi, *Türk Eğitim Düşüncesi ve Deneyiminin Dönüm Noktaları Üzerine Düşünceler, Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, 2013, s.21-29.

Kılıç, Ramazan, "*Türkiye'de Yükseköğretimin Kapsamı ve Tarihsel Gelişimi*", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:3, Kütahya 1999, s.289-310.

Kılınç, Mustafa, *Türkiye'de Meslekî Eğitim Tarihi* (1886-1986). Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara 2006.

Kısakürek, A, Mehmet, Üniversitelerimizde Yenileşme: "Programlar ve Öğretim Açısından", A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını 54, Ankara 1976.

Kulaksızoğlu, Adnan, "*Ergenlik Psikolojisi*", Remzi Kitabevi, 1999 İstanbul.

Kuran, Timur, *Mahkeme Kayıtları Işığında 17. Yüzyıl İstanbul'unda Sosyo-Ekonomik Yaşam*: Guilds and Guildsmen. Communal Affairs of Christians and Jews. Foreigners (Vol. 1). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. 2010 İstanbul.

Kuzgun, Yıldız, *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*, Nobel Yayınları, 2003 Ankara.

MEB . (2009). 2010-2014 Stratejik Planı. Ankara. 21-23 https://sgb.meb.gov.tr/Str_yon_planlama_V2/MEBStratejikPlan.pdf

MEB . (2011). *Türk Millî Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi.* Ankara, s.5.

MEB. (2015). MEB İç Denetim Birimi Başkanlığı, Faaliyet Raporu. Ankara, s.6.

MEB. (2015). *Teşkilat Şeması*. MEB Web sitesi: https://www.meb.gov.tr/milli-egitim-bakanliginin-kisa-tarihcesi/duyuru/8852 adresinden alındı.

MEB.(2015).Ateşelikler https://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php?ILKODU=999 adresinden alındı

Meray, L, Seha, "*Üniversite Kavramları ve Modelleri*" Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Ankara 1971, s.13.

Morkoç, D.K., ve Doğan, M. "*Meslek Yüksekokulu Mezunu Çalışanların Mesleki Eğitime Yönelik Görüşleri: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği."* Electronic Journal of Vocational Colleges, 4(4), s.112-121. Çanakkale, 2014.

Muhsin Hesapçıoğlu, "*Türkiye'de Cumhuriyet Dönemi Eğitim İdeolojisi*'',Liberal Düşünce Dergisi, Sayı 49, 2008 İstanbul, s. 96-97.

Ömer DİNÇSOY , *Türk Eğitim Sistemi*, Türk Demokrasi Vakfı, Ankara 1995.

Özcan, Ayşe ve Yiğit, Rana, "*Sağlık Yüksekokulları ve İlk Yıllarındaki Nicel Durumları*", Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 4(2), Sivas 2000, s.14.

Özdemir, Erkan, *Teknolojik Ürün ve Hizmet Pazarlaması*, Ekin Basımevi. Bursa, 2011.

Özel, Mustafa, *Stratejik Yönetim ve Liderlik*, İz Yayıncılık, II. Baskı, İstanbul 1995.

Özer, Mahmut, Çavuşoğlu, A, Gür, S, Bekir, *Restorasyon ve Toparlanma Dönemi: Mesleki ve Teknik Eğitimde 2000'li Yıllar*, In Gür B.S. (Ed.), 2000'li Yıllar: Türkiye'de Eğitim, Meydan Yayıncılık, İstanbul 2011, s.163-192.

Özyılmaz, Ömer, *Türk Milli Eğitim Sisteminin Sorunları ve Çözüm Arayışları*, Pegem Akademi Yay, 4.Baskı, Ankara 2013.

Pirenne, Henri, *Ortaçağ Avrupa'sının Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, Uygur Kocabaşoğlu (Çev.), İletişim Yayıncılık, İstanbul 2013.

Pirenne, Henri, *Ortaçağ Kentleri*, (Çev. Şadan Karadeniz), İletişim Yayınları, İstanbul 2000.

Pirenne, Henri, *Ortaçağ Kentleri*, Şadan Karadeniz (Çev.), İletişim Yayıncılık, İstanbul 2000.

RUKANCI, Fatih, ANAMERİÇ, Hakan, "*Ortaçağda İlk Üniversiteler*: Studium Generale", Felesefe Dünyası, Sayı 39, Ankara 2004, s.170-173.

Saffet Bilhan, *Eğitim Felsefesi Kavram Çözümlemesi*, 1.C. (1.Kısım), Ankara Ünv. Eğitim Bilimleri Yayınları, Ankara 1991.

Sander, Oral, *Siyasi Tarih*: İlkçağlardan 1918'e, İmge Kitabevi, 16. Baskı, Ankara 2017.

Sezgin, İlhan, "*Yeterlilik ve Meslek Dersleri Öğretmen Eğitimi*", Eğitime Bakış Dergisi, Sayı 6, Nisan - Mayıs - Haziran, Ankara 2006, s.3.

Skorupski, "Liberal Doğalcılığın Kaderi", çev. Selim Dingiloğlu, Mill, ed. Cengiz Çağla, Say Yayınları, İstanbul 2007.

Sönmez, Veysel, İsmail Bircan, Kasım Karakütük, Nuray Senemoğlu, Mahmut Tezcan, Tuğba Yanpar, Ali Rıza Erdem, Turan Akman Erkılıç, Ali Ekber Şahin ,*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Yenilenmiş 4. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara 2005.

Şenel, Alaettin, *İlkel Topluluktan Uygar Topluma Geçiş Aşamasında Ekonomik Toplumsal Düşünsel Yapıların Etkileşimi*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1982 Ankara.

Şimşek, Ali, *Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması*, TÜSİAD Yayınları, Yayın no 99-2/252, 1998 İstanbul.

T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, *Dünyadaki Eğitim Politikalarında Mesleki Eğitimin Yeri,* Ankara 2017.

T.C. Kalkınma Bakanlığı, *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018): Mesleki Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Çalışma Grubu Raporu*, Ankara 2014.

Tanilli, Server, *Uygarlık Tarihi*, Say Yayınları, 6. Baskı, İstanbul 1991.

Taşlıyan, Mustafa, *Elektronik Ticaret Kavramlar ve Uygulamalar*, Sakarya Kitabevi, Kahramanmaraş 2006.

Taştan, Rüştü, "*Türkiye'de Önlisans Sağlık Meslekleri Eğitimi 35 Yaşında*: Sevgiçiçeği Açan Tarlalardan, Portakal Çiçeği Kokan Bereketli Topraklara Kısa Bir Sağlık Meslekleri Eğitimi Tarihi Yolculuğu", Marmara Sağlık Hizmetleri Dergisi, Kocaeli 2017, s.2.

Tekeli, İlhan, "*Dünyada ve Türkiye'de Üniversite Üzerinde Konuşmanın Değişik Yolları*", Toplum ve Bilim Dergisi, Sayı:97, İstanbul 2003, s.123-143.

Telman, Cavidan, *Başarıya Giden Yolda Meslek Seçimi*, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2002.

Türkmen, Hakan, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 3, No 39, İzmir 2010, s.47-50.

Ülkü, Siral, "*Meslek Seçimi*", Anakara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı 4, Ankara 1976, s.7.

Ültanır, Gürcan, *Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi*, Eylül Kitap ve Dağıtım, Ankara 2000.

Ünal, Semra, Sefer, Ada, *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Marmara Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları, İstanbul 1999.

Üstünel, Besim, "Üniversite Meselesi" Forum, c.17, sayı 262, Ankara 1965 s.6.

Velidedeoğlu, Hıfsı, "*Üniversiteler ve Akademiler*", Ekonomi Teknik, Temmuz, Ankara 1967, s.25.

VERSAN, Vakur, "*Üniversitelerin Tarihi Gelişimi ve Toplumsal Görevi*", Hukuk Araştırmaları, Cilt 4, 1989, s.1-3.

Yalçınkaya, Timuçin, "*Sanayi ve Bilgi Toplumlarında Rekabet Ekonomisi*" *Rekabet Bülteni Dergisi*, Sayı:5, İstanbul 2001 s.2-4.

Yapıcı, Mehmet, *Eğitimli Birey Demokratik Birey İlişkisi*, Bilim Eğitim Düşünce Dergisi, Eylül, Cilt 4, Sayı 3, Ankara 2004, s.28-29

Yazıcı, Hikmet, Türkmen, Burcu, Aydemir, Yasemin, "*Dünyada ve Türkiye'de Mesleki Eğitim ve Önemi*" Yalova 2015, s.1633-1637.

Yazıcı, Nesimi, "*Lonca Sisteminin İşsizlik Sigortasıyla İlgisi Üzerine Bazı Düşünceler*". Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 35 (1), Ankara 1996, s.155-165.

Yıldırım, Ahmet ve Çarıkçı Oğuzhan "Mesleki Eğitimin Gelecek Vizyonu; İnsan Kaynakları Planlaması Açısından Bir Bürokratik Model Denemesi" Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 29, Cilt 4, Isparta 2017, s.404-405.

Yurdakul, Ceyhun ve M. Ufuk Çağlayan, *Bilgi Teknolojileri Türkiye İçin Nasıl Bir Gelecek Hazırlamakta*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1997.

Yurtseven H. Rıdvan ve Ozan Kaya, "Topluluk Girişimciliği ve Geleneksel Meslekler", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi,* Cilt 5, Sayı 2, Çanakkale 2010, s. 21-28.

Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/ Türkiye'de Meslek Yüksekokullarının 2000'li Yıllardaki Gelişimi ve Mevcut Zorluklar 2016 Cilt/Volume 6, Sayı/Number 1, Nisan/April 2016; s.1-12.

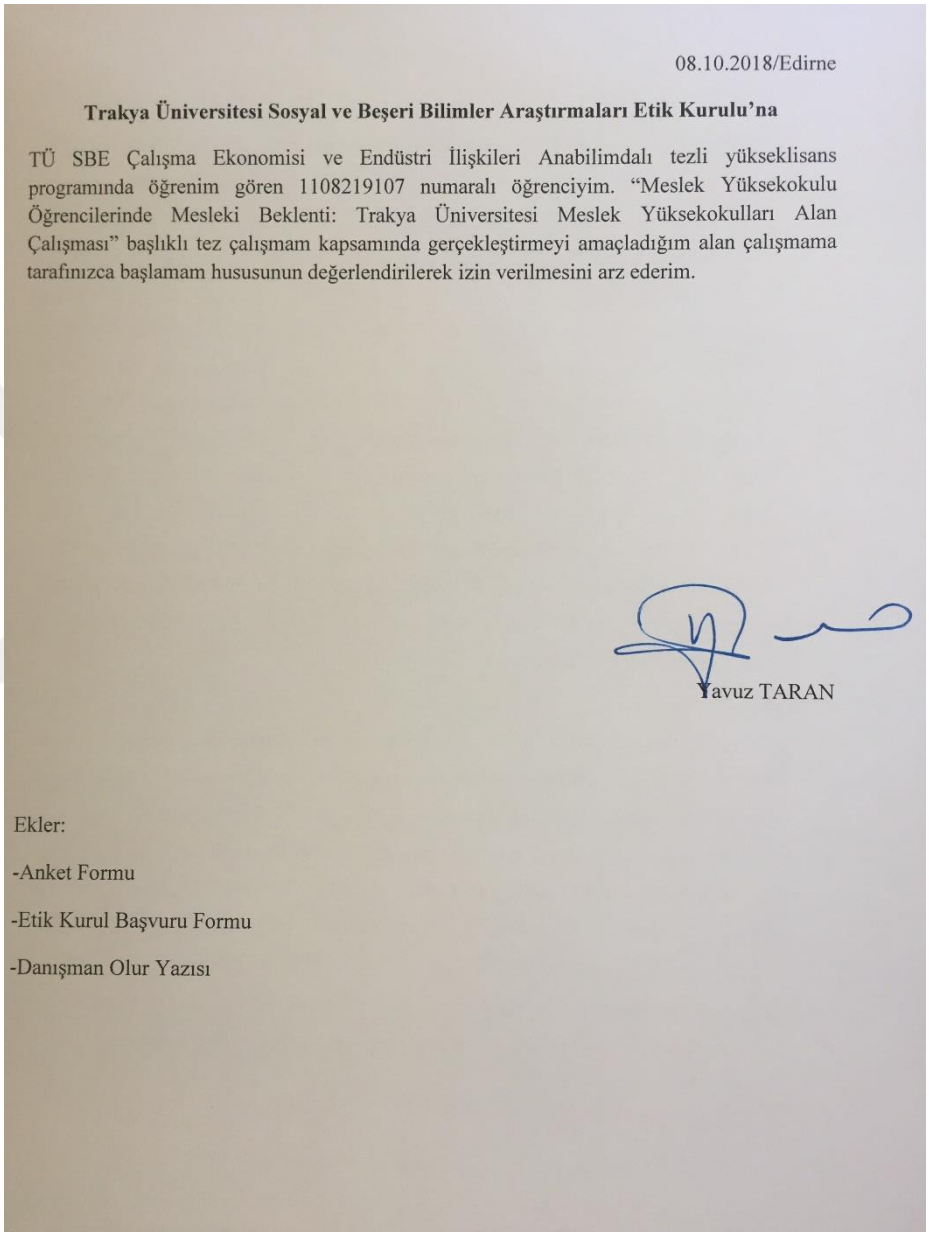
Yüksel, Hasan, "Küreselleşme Sürecinin Sosyal Politika Dinamikleri Üzerinde Neden Olduğu Değişimin Analizi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 19, Isparta 2014, s.127-151.

Zerenler, Muammer, *Dijital İş Yaşamı: Tüm Boyutlarıyla Elektronik Ticaret*, Gazi Kitabevi, Ankara 2013.

Zeytinoğlu, Erol, *Ekonomik Doktrinler ve Ekonomik Sistemler*, Mim Matbaacılık, İstanbul 1992.

EKLER

Ek 1. Etik Kurul Başvuru Dilekçeleri

08.10.2018/Edirne

Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na

TÜ SBE Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilimdalı tezli yükseklisans programında öğrenim gören 1108219107 numaralı öğrenciyim. "Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinde Mesleki Beklenti: Trakya Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Alan Çalışması" başlıklı tez çalışmam kapsamında gerçekleştirmeyi amaçladığım alan çalışmama tarafınızca başlamam hususunun değerlendirilerek izin verilmesini arz ederim.

Yavuz TARAN

Ekler:

-Anket Formu

-Etik Kurul Başvuru Formu

-Danışman Olur Yazısı

08.10.2018/Edirne

Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na

TÜ SBE Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilimdalı tezli yükseklisans programında öğrenim gören 1108219107 numaralı Yavuz Taran'ın "Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinde Mesleki Beklenti: Trakya Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Alan Çalışması" başlıklı tez çalışmasını gerçekleştirebilmesi için eklerde anket formu sunulan ve detaylandırılan alan çalışması yapması ihtiyacı mevcuttur.

Bilgilerinize arz olunur.

Dr.Öğr.Üyesi Murat ÇİFTÇİ

TÜ İİBF ÇEEİ Bölümü

Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başvuru Formu

Başvuru Bilgileri

Çalışmanızı inceleyecek etik kurul üyesi/hakemi sizce hangi bilim alanından olmalıdır ?

Çalışma ekonomisi

Araştırmanın niteliği :

Yüksek Lisans Tezi

Başvuru Tarihi :

05.10.2018 - 13:49:59

Sorumlu Araştırmacı

Ad Soyad :

Yavuz Taran

Fakülte :

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bölüm :

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri

Telefon :

0 (544) 349 10 25

E-Posta :

yavuztaran@trakya.edu.tr

Adres :

Trakya Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Edirne

Lisans/Lisansüstü Öğrencisinin Akademik Danışmanı

Ad Soyad :

Murat Çiftçi

Fakülte :

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Bölüm :

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri

Telefon :

0 (544) 839 36 76

E-Posta :

drmuratciftci@gmail.com

Araştırma Bilgileri

Yardımcı Araştırmacı Sayısı :

0

Araştırmanın Başlığı :

MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNDE MESLEKİ BEKLENTİ: TRAKYA ÜNİVERSİTESİ MESLEK YÜKSEKOKULLARI ALAN ÇALIŞMASI

Araştırmada veriler aşağıdakilerin hangisinden toplanacaktır ?

İnsan katılımcılardan toplanacaktır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi :

Türk yükseköğretim sisteminde ara eleman ve mesleki teknik eleman yetiştirmede fonksiyonel olması beklenen meslek yüksekokullarının, öğrencilerin mesleki beklentilerine etkilerinin tespiti amaçlanmıştır. Bu çalışmanın önemi de sosyal, sağlık ve teknik bilimler meslek

yüksekokullarının öğrencilerini mesleğe hazırlamada mesleki beklentileri üzerindeki etkilerini üç ana bilim alanına göre karşılaştırmalı olarak analiz etme imkanından kaynaklanmaktadır

Araştırmanın Kısa Özeti (Amaç, Hipotezler, Yöntem, Olası Çıktıları / Önemi / Katkıları gibi) :

Çalışmanın amacı, önlisans düzeyinde sosyal bilimler, teknik bilimler ve sağlık hizmetleri alanlarında öğrenim gören öğrencilerin mezuniyetleriyle elde etmeyi amaçladıkları mesleklerine yönelik tutumlarının analizidir.
Analizde alanlar (sosyal bilimler, teknik bilimler, sağlık hizmetleri) ve sınıflar (1 ve 2.sınıflar) arasındaki mesleki tutum farklılıklarının olup-olmadığı, varsa ne yönde gerçekleştiği sınanacaktır. Sınamalar t testi anova gibi testlerle gerçekleştirilerek mod, medyan, frekans, aritmetik ortalamalardan yararlanılarak yorumlanacaktır. Ayrıca anket çalışmasının güvenilirliği cronbach alfa katsayılarıyla, geçerliliklerse faktör analiziyle sınanacaktır.
İstihdam olanaklarının görece fazla olduğu ve çoğu programında yetki belgesi veren sağlık hizmetleri meslek yüksekokul öğrencilerinde diğer iki meslek yüksekokulu programına göre mesleki tutumlarında olumlu yönde ayrışma beklenmektedir. Bu durumla örtüşen bir diğer beklenti ise sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda diğer meslek yüksekokullarına göre sınıflar arasında artışın olmaması veya olsa dahi diğerlerine göre düşük düzeyde olması yönündedir.

Veriler İnsan Katılımcılardan Toplanacaksa Öngörülen Katılımcı Sayısı :

1000

Araştırmanın Örnekleminde Yer Alacak Katılımcıların Özelliklerini ve Katılımcıların Nasıl Seçileceğini Belirtiniz :

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler, Teknik Bilimler ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları'nda öğrenim gören 1. ve 2. sınıf öğrencileri.

Çalışmanın Katılımcılarını En İyi Tanımlayan Seçenekleri İşaretleyiniz :

Üniversite Öğrencileri

Tarih, Kültür ve Diğer Alanlarda Yapılacak Çalışmalar İçin Bu Formda Yer Alan Sorular Yeterli Değilse Çalışmanızdaki Araştırma Yöntemleri Hakkında Bilgi Veriniz. :

yok.

Veri Toplama Yöntemleri :

Anket, Ölçek, Test

Süre :

10 dakika

Veri Toplanacak Dönem :

19.11.2018 - 14.12.2018

Veri Toplanması Planlanan Yerler, Kurum ve Kuruluşlar :

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO
Trakya Üniversitesi Teknik Bilimler MYO
Trakya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO

Veriler insan katılımcılardan toplanacaksa çalışma katılımcılara, herhangi bir şekilde yanlı/yanlış bilgi vermeyi, çalışmanın amacını tamamen gizli tutmayı gerektiriyor mu? (Plasebo veya kontrol gruplarının kullanıldığı çalışmalar gibi) :

Hayır

Veriler insan katılımcılardan toplanacaksa çalışma katılımcıların fiziksel veya ruhsal sağlıklarını tehdit edici sorular/maddeler, uygulamalar içeriyor mu?

Hayır

Çalışmada kullanılan materyaller hakkında bilgi veriniz (ölçek isimleri, geliştirenler, uyarlayanlar, geçerlik ve güvenirlik ile ilgili bilgiler, patent sahibi olanlar) :

Mesleki Tutum Ölçeği.

Bu çalışmada kullanılan "Mesleki Tutum Ölçeği" Mehmet Üstüner'in geliştirerek ulusal literatürde yayınladığı Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğin'e dayanmaktadır. (Not: Atıf yapılan çalışma: Üstüner, Mehmet, "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması", Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Sayı.45, s.109-127, Ankara, 2006)

Projeniz herhangi bir kurum/kuruluş tarafından desteklenecek mi ?

Hayır

Yavuz Taran

Ek 2. Etik Kurul Onay Yazısı

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : 29563864-050.04.04 -E.273710 31/10/2018
Konu : Etik Kurul Kararı

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Murat ÇİFTÇİ

Danışmanlığını yaptığınız, Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Yavuz TARAN'ın araştırması ile ilgili yapmış olduğunuz başvuru Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 17.10.2018 tarihli toplantısında alınan 09/09 numaralı kararı ile uygun görülmüştür.
Gereğini bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ayhan GENÇLER
Başkan

Ek:Etik Kurul Kararı

Adres:Trakya Üniversitesi Rektörlüğü Balkan Yerleşkesi 22030 Edirne
Telefon:2842234004 Faks2842234203
E-Posta:ozelkalem@trakya.edu.tr Elektronik Ağ:http://www.trakya.edu.tr/
Bilgi için: Serkan ÖÇAL
Unvanı: Sekreter

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

T.C
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU

Oturum Sayısı: 2018/09
KARAR NO: 2018.09.09 **Karar Tarihi: 17.10.2018**

Akademik danışmanlığını Üniversitemiz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Murat ÇİFTÇİ'nin yaptığı Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Yavuz TARAN tarafından Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunda değerlendirilmek üzere gönderilen "Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinde Mesleki Beklenti: Trakya Üniversitesi Meslek Yüksekokulları Alan Çalışması" başlıklı araştırma dosyası incelenmiştir. Araştırmanın; gerçekleştirilmesinde etik bilimsel standartlar açısından sakınca bulunmadığına mevcudun oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Ayhan GENÇLER
Başkan
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır

Prof. Dr. Rıdvan CANIM
Üye
Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır

Prof. Dr. Yüksel BAYRAK
Üye
Fen Fakültesi Öğr.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır

Prof. Dr. Ali Muhammet BAYRAKTAROĞLU
Üye
Güzel Sanatlar Fak. Öğretim Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☐yok
Toplantı Katılım ☐evet ☒hayır

Prof. Ahmet Hamdi ZAFER
Üye
Devlet Konservatuvarı Öğr.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☐yok
Toplantı Katılım ☐evet ☒hayır

Doç. Dr. Yılmaz ÇAKICI
Üye
Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☐yok
Toplantı Katılım ☐evet ☒hayır

Doç. Dr. Esma MIHLAYANLAR
Üye
Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒evet ☐hayır

Doç. Dr. Ahmet Emre DAĞTAŞOĞLU
Üye
İlahiyat Fakültesi Öğr. Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Doç. Dr. Emre ATILGAN
Üye
Sağlık Bilimler Fak. Öğr.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Dr. Öğr. Üyesi Levent DOĞAN
Üye
Edebiyat Fakültesi Öğretim.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Dr. Öğr. Üyesi Özcan AYGÜN
Üye
Edebiyat Fakültesi Öğretim.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☐Evet ☒hayır

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül KILIÇ
Üye
Balkan Araştırma Enst. Öğr.Üyesi
Araştırma ile ilişkisi ☐var ☒yok
Toplantı Katılım ☒Evet ☐hayır

Ek 3. Anket Formu

Anket Formu

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ ÖNLİSANS PROGRAM ÖĞRENCİLERİNDE MESLEKİ TUTUM ANKET FORMU

Ankete katılan değerli öğrenci, bu çalışmada meslek edinmek amacıyla girdiğiniz yükseköğretimde mezuniyetinizle birlikte elde etmeyi planladığınız mesleğinize yönelik görüş, düşünce ve eleştirinize ihtiyaç duymaktayız.

Aşağıdaki soruları cevaplayarak araştırmamıza önemli bir katkı sağlamış olacaksınız. Araştırma sonuçlarının gerçekçi ve yararlı olabilmesi, sizlerin anketi doğru ve eksiksiz cevaplandırmanıza bağlıdır. Anketlerden elde edilecek bilgiler yalnızca bilimsel amaçlı olarak kullanılacak olup, başka bir amaçla başka bir yerde hiçbir zaman kullanılmayacaktır.

Sorulara tarafsız ve en doğru cevabı vereceğiniz ümidi ile göstereceğiniz ilgi ve yardıma teşekkür eder, saygılar sunarız.

Yavuz TARAN
TÜ SBE ÇEEİ ABD Y. Lisans Öğrencisi

Dr.Öğr.Üyesi Murat ÇİFTÇİ
T.Ü. İİBF ÇEEİ Bölümü Öğretim Üyesi

1) **Cinsiyetiniz ( ) Bay ( ) Bayan**

2) **Kaç kardeşsiniz?**

( ) Tek çocuk ( ) 2 kardeş ( ) 3 kardeş ( ) 4 kardeş ( ) 5 ve üzeri kardeş

3) **Öğrenim gördüğünüz MYO:……..**

4) **Öğrenim gördüğünüz Program:…… Örgün ( ) İÖ ( )**

5) **Kaçıncı sınıftasınız?** ( ) 1 ( ) 2

6) **Edirne'de eğitim dönemindeki ikametgahınızın türü nedir?**

( ) KYK yurdu ( ) Özel yurt ( ) Apart daire ( ) Kiralık normal konut

( ) Akrabaların yanında ikamet ( ) Kendim/ailemin sahip olduğu konutta kalıyorum

7) **(Yurt bursu dahil) aylık toplam geliriniz ne kadardır?**

( ) 1000 TL'den az ( ) 1001–1500 TL ( ) 1501–2000 TL ( ) 2001 TL ve üzeri

8) **Aylık gelirinizin ne kadarı aileniz tarafından size verilmektedir?**

( ) 500'den az TL ( ) 501–1000 TL ( ) 1001–1500 TL ( ) 1501–2000 TL ( ) 2001 TL ve üzeri

9) **Ebeveynleriniz hayatta mı / hayattaysa medeni durumları nedir?**

( ) Evli ( ) Boşanmış ( ) Anne yaşamıyor ( ) Baba yaşamıyor ( ) Hem anne hem baba yaşamıyor

10) **Annenizin eğitim durumu: ( ) ilkokul ( ) ortaokul ( ) lise ( ) lisans ( ) lisans üstü**

11) **Annenizin aylık toplam geliri ne kadardır (Çalışmıyorsa 1600 TL'den azı işaretleyin, yaşamıyorsa hiçbir şıkkı işaretlemeyin)?**

( ) 1,600 TL'den az ( ) 1601–2500 TL ( ) 2501–4000 TL ( ) 4001–5000 TL ( ) 5000 TL ve üzeri

12) **Babanızın eğitim durumu: ( ) ilkokul ( ) ortaokul ( ) lise ( ) lisans ( ) lisans üstü**

13) **Babanızın aylık toplam geliri ne kadardır (Çalışmıyorsa 1600 TL'den azı işaretleyin, yaşamıyorsa hiçbir şıkkı işaretlemeyin)?**

( ) 1,600 TL'den az ( ) 1601–2500 TL ( ) 2501–4000 TL ( ) 4001–5000 TL ( ) 5000 TL ve üzeri

MESLEKİ TUTUM ÖLÇEĞİ						
	Mesleğe Yönelik Tutum Cümleleri	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
1	Bu mesleği yapmak düşüncesi bile cazip geliyor.					
2	Bu meslek bana sıkıcı geliyor					
3	Bu mesleği kendime yakıştırıyorum.					
4	Tekrar bir meslek tercih etsem yine bu mesleği seçerdim.					
5	Bu meslek bana göre değil.					
6	Bu meslek yaşam tarzıma uygun değil.					
7	Bu meslek kişiliğime uygun değil.					
8	Bu mesleği seçtiğime pişmanım.					
9	Bu meslekte başarılı olacağıma inanıyorum.					
10	Bu meslekle ilgili olan bu bölümü seçmiş olmaktan hoşnutum.					
11	Bu meslekte karşılaşacağım zorlukları aşabileceğime inanıyorum.					
12	Zor şartlar altında dahi bu mesleği yapmak isterim.					
13	Bu mesleğin gereklilikleri konusunda kendime güveniyorum.					
14	Bu mesleğe ilişkin özel bir yeteneğim olduğu kanısındayım.					
15	Bu mesleğin bana uygun bir meslek olmadığını düşünüyorum.					
16	Bu mesleğin bir şeyler üretip yaratmam için bana fırsat vereceğini düşünüyorum.					
17	Bu mesleği profesyonel bir biçimde yürütebileceğime inanıyorum.					
18	Mesleğimi icra ederken insanlara faydalı olacağım düşüncesi beni mutlu ediyor					
19	Bu mesleği yapan insanlara sempati duyarım.					
20	Bu meslekten olacağımı düşünmek beni korkutuyor.					
21	Meslek tercih edeceklere bu mesleği tavsiye etmem.					
22	Mesleğime başladığımda yapabileceğim çok şey olduğunu düşünüyorum.					
23	Bu mesleğin çalışma koşulları bana çekici geliyor.					
24	Meslek bilgisi derslerinde başarılı olmayı önemserim.					
25	Bu mesleği yapan kişilerle sohbet etmekten hoşlanırım.					
26	Mesleğimle ilgili tartışır ve konuşurum					
27	Mesleğimde bilgili ve yeterli olacağımı düşünüyorum.					
28	Bu mesleğin toplumda bana saygınlık kazandıracağına inanıyorum.					
29	Halen okumakta olduğum bölümümü isteyerek seçtim.					
30	Bu mesleği icra etmenin bana sıkıntılar yaşatmasından endişe duyuyorum.					
31	Mesleğimi icra ederken insanlara faydalı olacağım için gurur duyuyorum					
32	Mesleğimle ilgili konularda konuşmaktan hoşlanmam					
33	Mesleğimin çevremde bana prestij sağlayacağına inanıyorum.					
34	Bu mesleğin devamlılığı bana güven veriyor.					
(1) Kesinlikle katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Katılıyorum (5) Kesinlikle katılıyorum						